

D'ACÍ I D'ALLÀ **C1**

CURS DE VALENCIÀ

Joan Alabadí Igual • Joan Campos Aucejo
Josep Palomero Almela • Josep Sendra Chesa

PER A LES NOVES PROVES

El contingut del llibre correspon als objectius del programa oficial per a l'obtenció del Certificat del nivell C1 de la Junta Qualificadora de Coneixements de València.

Consultes i suggeriments: autoria@tabarcallibres.com

Disseny coberta: Nina Lloréns

© Tabarca Llibres, S.L.

© Joan Alabadí Igual
Joan Campos Aucejo
Josep Palomero Almela
Josep Sendra Chesa

I.S.B.N.: 978-84-8025-438-0
Dipòsit Legal: V-1971-2017

Edita:
Tabarca Llibres, S.L.
Av. Ausiàs March, 184
Tel.: 963 186 007
www.tabarcallibres.com
46026 • VALÈNCIA

Imprés:
Gráficas Leitzaran

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació de la present obra només es podrà realitzar amb l'autorització expressa dels titulars, llevat de les excepcions previstes per la llei. Si necessita fotocopiar-ne o escanejar-ne algun fragment, s'haurà de dirigir a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org).

P R E S E N T A C I Ó

El llibre *D'ací i d'allà, nivell C1* és una resposta pràctica per a cobrir les necessitats de material d'estudi de les persones que aprenen valencià. Volem que, a més d'un manual útil per a superar les proves de certificació de coneixement de valencià, aprofite perquè l'alumnat assolisca les destreses d'usuari experimentat en la varietat estàndard, tant oral com escrita, que permeten una comunicació satisfactòria en les situacions comunicatives que puguen requerir l'ús de la llengua formal o mitjanament formal.

En aquesta nova edició de *D'ací i d'allà, nivell C1* s'han tingut en compte els descriptors de coneixements i habilitats comunicatives per a aquest nivell del *Marc europeu comú de referència per a les llengües: aprendre, ensenyar, avaluar* (2002) que marca els objectius, continguts i nivells de l'ensenyament de les llengües d'Europa. Hem volgut aprofitar aquesta ocasió, no sols per a adaptar les activitats i els continguts a les diverses proves oficials d'acreditació de coneixements de valencià, incloent-hi el nou model proposat de la Junta Qualificadora de Coneixements de Valencià (*Certificats oficials administratius de coneixements de valencià*, 2017), sinó també per a presentar uns materials totalment renovats: amb activitats més variades, amb explicacions més senzilles però sense perdre el rigor, i amb un disseny més atractiu.

Hem volgut presentar un model de llengua natural i pròxim, que incorpora fidelment els últims criteris dels textos normatius de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua: la *Gramàtica normativa valenciana* (GNV) de 2006, la *Gramàtica valenciana bàsica* (GVB) de 2016, el *Diccionari ortogràfic i de pronunciació del valencià* de 2009 i el *Diccionari normatiu valencià* de 2016, actualitzat permanentment en la versió telemàtica.

Per tant, a fi d'observar “la recuperació i la priorització de les variants valencianes genuïnes” –el principi fonamental que ha prevalgut en la redacció de les obres de referència citades–, l'usuari de *D'ací i d'allà, nivell C1*, trobarà que els autors hem optat per la modalitat occidental de l'accentuació gràfica, pels possessius tòncics en *u* (*meua, teues*, etc.), els imperfets de subjuntiu en *-ara, -era, -ira*, les formes dels infinitius *tindre, vindre, valdre* i els derivats, les variants en *-it* d'alguns participis, etc., així com per la fraseologia i el lèxic viu en els parlars valencians actuals i documentats en els nostres escriptors clàssics i moderns.

Es tracta d'una opció funcional, orientativa i no excloent, per la qual cosa, tenint en compte també el segon principi que ha regulat la redacció de les publicacions normatives de l'AVL –“la convergència amb les solucions adoptades en els altres territoris que comparteixen la nostra llengua, a fi de garantir-ne la cohesió pertinent”–, i amb la finalitat que l'alumnat es familiaritze amb altres formes equivalents, també valencianes i igualment correctes, els autors hem usat els demostratius reforçats i les formes verbals incoatives en *-eix* en la redacció de les parts expositives i instructives del llibre.

La nostra intenció, respecte a això, ha sigut la mateixa que la de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua: “La Gramàtica Normativa Valenciana vol ser una contribució de l'AVL al procés de construcció d'un model de llengua convergent amb la resta de modalitats de l'idioma comú. Un model que dóna preferència a les formes valencianes, però que també descriu les variants usades en la resta de l'àmbit lingüístic compartit” (Introducció a la *GNV*, AVL, p. 14).

ESTRUCTURA DEL LLIBRE

El llibre *D'ací i d'allà, nivell C1*, comprén huit unitats en què es treballen els objectius i els continguts de les noves proves de la JQCV i de les altres proves homologades de certificació de coneixements del valencià. En el manual s'inclou el solucionari de totes les activitats. Les audicions i els vídeos de comprensió oral s'han de consultar en la pàgina web de l'editorial Tabarca Llibres (www.tabarcallibres.com).

Cada una de les huit unitats consta de les quatre àrees següents:

1. COMPREENSIÓ ORAL

Es plantegen activitats de comprensió oral a partir de textos reals d'àudio o de vídeo que provenen de l'àmbit dels mitjans de comunicació valencians, a fi que l'alumnat siga capaç d'entendre textos abstractes o complexos de temàtiques variades. Volem subratllar l'esforç que hem hagut de fer per oferir textos autèntics i no preparats, tal com recomana el MECR perquè les activitats comunicatives tinguen la base natural de la llengua real. Això pot fer que, sobretot quan són discursos improvisats, puguen contindre alguna expressió impròpia de l'àmbit formal del qual s'han extret. Estem segurs que sabreu disculpar-ho i que, si cal, també ho sabreu aprofitar en el procés d'aprenentatge.

2. COMPREENSIÓ ESCRITA

A partir de textos escrits de caràcter sobretot formal es plantegen activitats diferents de comprensió lectora, tenint sempre en compte les habilitats que es plantegen en les noves proves de la Junta Qualificadora.

3. ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Fonètica, elocució i ortografia

S'exerciten la discriminació fonètica i la pronúncia i la normativa ortogràfica.

Morfosintaxi

Es tracten les qüestions gramaticals de morfologia i sintaxi de la llengua en l'àmbit formal.

Lèxic i semàntica

Es treballen els vocabularis dels camps semàntics referents al món de l'educació, la ciència i la tecnologia; el medi ambient i el clima; el turisme; l'habitatge i la construcció; les activitats comercials, transaccionals i professionals; les activitats culturals i els esports; l'alimentació, la dieta i la salut; i els mitjans de comunicació, sense oblidar les expressions idiomàtiques, la creació, la precisió i les relacions lèxiques i els registres.

El text

Es presenten les característiques de diversos models de textos i el context en què es produeixen, a fi d'orientar les activitats de comprensió i, més encara, les d'expressió escrita i oral.

4. EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ORAL I ESCRITA

Es proposen pràctiques d'expressió oral per a les intervencions individuals i per a la interacció per parelles, així com unes quantes activitats d'expressió escrita.

ESTRUCTURA DE LA PROVA NIVELL B1

DESCRIPTOR GLOBAL

Nivell d'usuari experimentat

El certificat de nivell C1 acredita un domini de l'ús de la llengua en la varietat estàndard, tant oral com escrita, d'un usuari experimentat que permet comunicar-se satisfactòriament mitjançant la varietat estàndard en les situacions comunicatives que requereixen l'ús d'un llenguatge formal o mitjanament formal.

«La persona que opte a aquest certificat ha de ser capaç de comprendre una àmplia gamma de textos clars, ben estructurats, extensos i detallats, sobre temes complexos: reconèixer característiques pròpies de registres diferents; expressar-se amb fluïdesa i espontaneïtat, utilitzant la llengua de manera flexible, i adaptar la seua producció a algunes variables contextuals, demostrar un ús controlat d'estructures organitzatives i mecanismes de cohesió, i produir textos clars i ben estructurats sobre temes complexos i adequats a diversos gèneres».

ÀREA	OBJECTIUS DE LA PROVA	VALOR
COMPREENSIÓ, EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ESCRITES	Redactar un text amb una extensió aproximada de 200-220 paraules, i un altre text amb una estructura determinada i amb una extensió aproximada de 170-190 paraules.	30%
ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES	Completar els exercicis amb respostes obertes que donen sentit complet al text.	30%
COMPREENSIÓ, EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ORALS	Aquesta àrea consta de dos parts: una primera part en la qual l'aspirant ha d'escoltar un text i contestar les preguntes, i una segona part amb dos exercicis (un de producció i un altre d'interacció), a partir de temes facilitats en la prova. En tots els casos hi haurà una intervenció prèvia (presentació), per part de la persona que s'examina, per a iniciar la intervenció.	40%

UNITAT 1		UNITAT 2		UNITAT 3		UNITAT 4	
C	O	M	P	R	E	N	S
Societat, cultura i universitat	8	El canvi climàtic i la mar Mediterrània	44	Entrevista a Amàlia Garrigós	82	Morella	116
C	O	M	P	R	E	N	S
La revolució de les TIC	9	El canvi climàtic no és una entelèquia	45	Una orxatera valenciana demanda Facebook	83	El turisme de masses no és sostenible	117
E	S	T	R	U	C	T	U
F	O	N	È	T	I	C	A,
E	L	O	C	U	C		
Les lletres	11	El vocalisme	47	Desplaçament de la síl·laba tònica	85	Les elisions vocàliques (II)	119
Els dígrafs	12	Les elisions vocàliques (I)	47	Les vocals <i>e</i> , <i>o</i> obertes i tancades.	85	L'apostrofació	119
La síl·laba	12	La puntuació	51	L'accentuació gràfica	86	La contracció	120
El diftong	12	Les majúscules i les minúscules	53	L'accent diacrític	88	El guionet	121
El hiat	13			La dièresi	89	Les abreviatures, les sigles, els acrònims i els símbols	121
Separació ortogràfica de síl·labes i paraules a final de línia	13						
M	O	R	F	O	S		
El gènere del substantiu i de l'adjectiu	16	El verb	54	L'imperatiu	93	Els passats d'indicatiu: l'imperfet i el passat perifràstic i simple	127
El nombre del substantiu i de l'adjectiu	23	El present d'indicatiu	57	Usos dels verbs <i>ser</i> i <i>estar</i>	96	Els determinats (II).	
La concordança del substantiu i de l'adjectiu	26	El present de subjuntiu	59	Els connectors textuais	98	Els quantificadors: els numerals, els quantitatius i els indefinits	132
		Els determinants (I): els articles, els possessius i els demostratius	64	Les conjuncions	101		
L	È	X	I	C	I		
L'educació, la ciència i la tecnologia	29	El medi ambient i el clima	72	Els mitjans de la comunicació	105	El turisme	143
La creació lèxica: la derivació	30	La creació lèxica: la composició	73	Els estrangerismes i els neologismes	106	Les expressions idiomàtiques: les locucions, les frases fetes i els refranys	144
				Els mots patrimonials i els cultismes	107		
E	L						
Les propietats textuais: l'adequació	36	Les propietats textuais: la coherència	76	Les propietats textuais: la cohesió	109	L'àmbit periodístic (II). Els gèneres d'opinió: l'article d'opinió	148
L'àmbit acadèmic i científic (I): el resum	38	L'àmbit acadèmic i científic (II): el text de divulgació científica	77	L'àmbit periodístic (I). Els gèneres informatius: la notícia	111		
E	X	P	R	E	S	S	I
Ó	I	I	I	N	T	E	R
A							
Monòleg: la importància d'una bona formació	41	Monòleg: un fenomen natural	79	Monòleg: la importància d'estar ben informats	113	Monòleg: unes vacances diferents	151
Diàleg: sessió del Consell Escolar Municipal	41	Diàleg: taula redona sobre ecologisme	79	Diàleg: l'ús del mòbil i de les xarxes socials	113	Diàleg: reunió de treball d'una agència de viatges	151
Expressió escrita: l'article d'opinió i el resum	42	Expressió escrita: el text expositiu i el resum	80	Expressió escrita: la notícia i el resum	114	Expressió escrita: l'article d'opinió i el resum	152

UNITAT 5		UNITAT 6		UNITAT 7		UNITAT 8	
		O R		A L			
Habitatges socials	154	Tipus de desocupació	184	Històries de la cultura i l'esport	220	Històries de l'alimentació i la salut	256
E		S C R		I T		A	
Habitatges ecològics	155	L'or líquid del Marroc	185	Miau!	221	Tornem als sabors naturals!	257
L I N G		Ü Í S		T I Q		U E S	
I Ó I		O R T O		G R A F		I A	
El consonantisme	157	Les consonants alveolars	187	Les consonants palatals sonores	223	Les consonants nasals	259
Les consonants bilabials i labiodentals	158	Les consonants ròtiques	188	Les consonants palatals sordes	223	Les consonants laterals	259
Les consonants oclusives	158	La lletra <i>h</i>	189	Les lletres <i>g, j</i> i els dígrafs <i>tg, tj</i>	224	Les lletres <i>m, n</i> i el dígraf <i>ny</i>	260
Les lletres <i>b, v</i>	159	Les lletres <i>s, c</i> i <i>z</i> ; el dígraf <i>ss</i> i la lletra modificada <i>ç</i>	189	La lletra <i>x</i> i els dígrafs <i>tx, ig</i>	224	La lletra <i>l</i> , les lletres compostes <i>l·l, tl, ll</i> i el dígraf <i>ll</i>	263
Les lletres <i>p, b; t, d; c, g;</i> a final de paraula	163	La lletra <i>r</i> i el dígraf <i>rr</i>	193				
		La lletra <i>h</i>	195				
I N		T A		X		I	
El futur	167	Les formes no personals del verb: l'infinitiu, el gerundi i el participi	198	Els temps compostos	227	Les perífrasis verbals	266
El condicional	169	Els relatius, els interrogatius i els exclamatius	203	Els pronoms personals forts	229	Les preposicions	269
L'imperfet de subjuntiu	170			Els pronoms personals febles	230		
				Els adverbis	241		
S E M		À N		T I		C A	
L'habitatge i la construcció	174	Les activitats comercials, transaccionals i professionals i els sectors productius bàsics	210	Les activitats culturals i els esports	246	L'alimentació, la dieta i la salut	277
La precisió lèxica i les interferències: els barbarismes i els vulgarismes	175	La cohesió lèxica: les relacions de significat	211	Els usos lèxics figurats	247	Els registres i les varietats lingüístiques	278
T E		X		T			
Els àmbits jurídic i administratiu: la sol·licitud o instància	179	Els àmbits laboral i comercial: la carta formal	215	L'àmbit literari (I): la narració i la descripció	250	L'àmbit literari (II): el gènere teatral i el diàleg	283
C C I Ó		O R A L		I E S C		R I T A	
Monòleg: la renovació urbanística	182	Monòleg: comerç de proximitat	218	Monòleg: presentació d'un autor	254	Monòleg: un aliment saludable	286
Diàleg: la gentrificació a debat	182	Diàleg: instal·lació d'una empresa multinacional	218	Diàleg: oci i cultura	254	Diàleg: medicina tradicional o medicina alternativa	286
Expressió escrita: la sol·licitud o instància	183	Expressió escrita: la carta formal	219	Expressió escrita: la narració i la descripció	255	Expressió escrita: el diàleg	287

1. Mireu el vídeo *Societat, cultura i universitat* de la Universitat de València i contesteu les preguntes que hi ha a continuació.

SOCIETAT, CULTURA I UNIVERSITAT

1. La Universitat de València actual...

- té menys de cinc segles d'història.
- acumula un valuós patrimoni històric, natural, documental i artístic.
- ha crescut al marge del desenvolupament urbanístic de la ciutat que l'acull.

2. La Universitat de València disposa...

- d'edificis històrics al costat d'instal·lacions modernes, que és on trobem els equipaments més ben adaptats a les tecnologies digitals.
- de plataformes audiovisuals, arxius digitals i una xarxa de biblioteques universitàries, que tota la societat pot consultar.
- d'equipaments d'avantguarda perquè els membres de la comunitat universitària puguen accedir a sabers i coneixements generats en la societat.

3. Les càtedres institucionals...

- són un exemple de l'activitat desenvolupada per la universitat en col·laboració amb altres institucions i organitzacions.
- han subscrit convenis de col·laboració amb organitzacions socials per a dur a terme projectes ubicats fora del territori valencià.
- han obert espais museístics per a ubicar exposicions temporals i divulgar entre la població els coneixements universitaris.

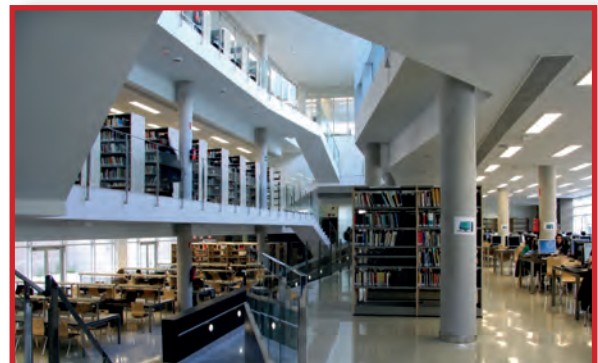

4. Segons el vídeo, quina de les activitats següents la universitat no posa a l'abast de la ciutadania?

- El gaudi del teatre i el cinema.
- L'impuls de l'aprenentatge de llengües.
- La participació en visites al territori.

5. L'objectiu del vídeo és...

- contar com és la vida universitària.
- publicitar les activitats i els valors d'una universitat pública.
- informar que la Universitat de València està oberta a totes les edats.

1. Llegiu l'article següent sobre les aplicacions TIC en els entorns actuals d'aprenentatge i comunicació en xarxa en què se n'han eliminat cinc fragments. A continuació teniu set enunciats (A-G), dels quals heu d'eleger els cinc que millor s'adeqüen a cada buit (1-5). Hi ha dos enunciats que no corresponen a cap buit.

LA REVOLUCIÓ DE LES TIC

Fa uns pocs anys la paraula de moda en el sector tecnològic era "multimèdia", terme que expressa l'aliança de diversos mitjans tècnics de comunicació i d'informació en què els continguts es combinen amb la informàtica i les telecomunicacions. Però el concepte de "multimèdia" ha perdut rellevància i, en canvi, han guanyat protagonisme les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC).

Les TIC són un sector d'activitat que resulta de l'aplicació conjunta de les tecnologies de la informació i les telecomunicacions, que fa temps que es van deixar de considerar per separat. (1) A més de tractar-se d'un sector destacat d'activitat empresarial, afecta les activitats econòmiques i socials que es realitzen en tot el món.

Les TIC influeixen en totes aquestes activitats i en qualsevol part del planeta. Aquesta influència, indubtablement positiva, proporciona majors prestacions, augmenta la productivitat, estalvia costos, redueix emissions nocives, millora el nivell de comunicació entre les persones i augmenta el sosteniment dels negocis.

El més important de les TIC són les seues aplicacions concretes i específiques per a cada sector, més enllà de la descripció de

les pròpies tecnologies i de les nombroses prestacions que fan possible que es puguin utilitzar en qualsevol activitat, negoci o tasca que es realitze. La sanitat, l'ensenyament, la justícia, la banca, les assegurances, els servicis, l'administració pública, etc., són sectors que es beneficien de les TIC. (2)

Alguns exemples poden ser molt il·lustratius. Un dels més notables correspon a la sanitat, en què les TIC s'utilitzen de maneres tan diferents que no hi ha cap aspecte o element del sector sanitari que es quede fora de la seua influència. (3) En aquest sector és fàcil comprovar fins a quin punt arriba la capillaritat de les tecnologies de la informació i les comunicacions, des d'aspectes de planificació sani-

tària i de modernització d'hospitals per a tindre autèntics hospitals 2.0, fins a aplicacions molt concretes com la cita prèvia, la història clínica electrònica o la teleassistència associada a la mobilitat. Un punt crític en les aplicacions sanitàries és la necessitat d'interoperar entre tecnologies i regions, sense oblidar la gestió adequada de la seguretat dels sistemes i la protecció de les dades dels ciutadans, si-guen pacients o no.

L'ensenyament és una altra àrea d'activitat en què les TIC han penetrat a mesura que s'anaven produint els diferents avanços tecnològics. Allò que va començar sent una ensenyança bàsica assistida per ordinador s'ha transformat en una revolució d'aplicacions, a vega-

COMPRENSIÓ ESCRITA

des limitades pel cost, tot i que encara queda molt de recorreut en aspectes com les noves metodologies d'ensenyança o el nou paper del professorat. En el cas de la justícia, les aplicacions de les tecnologies de la informació i la comunicació tracten d'eliminar els problemes clàssics del sector, la necessitat d'agilitzar els processos o la digitalització de la informació i la documentació, com correspon al món digital.

Les TIC també han replantejat a fons la gestió de l'administració pública. (4) La millora dels servicis, l'eliminació del suport paper, la rapidesa de la resposta, la supressió de les cues i de la necessitat de la presència física, o l'atenció 24x7 a la ciutadania és ja una realitat i un dret de la societat que aspira a tindre una relació electrònica completa i satisfactòria amb l'administració pública, tant per part dels

individus com de les empreses.

Tocant al sector de l'administració es troba també el concepte de ciutats intel·ligents o *smart cities*, el qual engloba múltiples aplicacions que tracten de fer la vida més fàcil, agradable i sostenible per a la ciutadania,

sense oblidar aspectes com ara la reducció de costos, la millora del medi ambient i el desenvolupament de negocis. Una aplicació típica d'una ciutat intel·ligent compta amb nombrosos sensors ubicats en els punts adequats de la localitat, que elaboren informació en temps real. La informació, convenientment

processada, optimitza la gestió del trànsit i dels aparcaments, la distribució i l'ús de l'energia, la lectura a distància de comptadors, la gestió de l'aigua, el reciclatge de residus, etc. (5)

A partir d'un conjunt de tecnologies i equips que hui es poden considerar bàsics –sobretot l'ordinador i la telefonia–, les TIC s'han desenvolupat a colps d'innovació fins a transformar tot el que fem, diem i sentim. Les tecnologies de la informació i la comunicació són fonamentals per a millorar la qualitat de vida, per a incrementar la competitivitat de les empreses i els negocis i per a multiplicar l'eficàcia de les administracions públiques. Són, en definitiva, el catalitzador de la societat que coneixem i el principal motor que ens acosta a la societat de la informació i el coneixement.

JOSÉ MIGUEL ROCA: "InformeTICfacil.com" (traduït i adaptat)

A	Una <i>smart city</i> facilita la gestió integrada de tots aquests servicis.
B	Les ciutats són complexos sistemes que produeixen una gran quantitat de dades en temps real.
C	Hui en dia el component clau de la sanitat és la necessitat de racionalitzar i reduir costos, a fi d'aconseguir una sanitat sostenible.
D	Està canviant la manera de treballar, d'operar i de relacionar-se amb altres sectors econòmics i socials.
E	Cada dia la societat usa més les TIC i, paral·lelament, les TIC penetren més en la vida quotidiana de la societat.
F	El potencial conjunt d'aquests dos tipus de tecnologies és molt gran.
G	En l'actualitat no és possible imaginar la prestació de servicis per part de l'administració sense l'aplicació de la tecnologia, la qual cosa es coneix com l'administració electrònica.

FONÈTICA, ELOCUCIÓ I ORTOGRAFIA

LES LLETRES

L'alfabet valencià té vint-i-sis lletres simples ordenades¹ de la manera següent:

LLETRA	NOM	EXEMPLES	LLETRA	NOM	EXEMPLES
a	a	<i>arbre, pas, taula</i>	n	ene	<i>ningú, pena, emprén</i>
b	be	<i>bé, àbac, club</i>	o	o	<i>oca, òrbita, pota, canó</i>
c	ce	<i>balcó, moc; cel, cinema</i>	p	pe	<i>penca, sopar, polp</i>
d	de	<i>dona, adoptar, fred</i>	q	cu	<i>quant, vaqueria</i>
e	e	<i>elefant, tèbia, alé, arrel</i>	r	erre	<i>anar, suro; roba, arrova</i>
f	efe	<i>fera, café, baf</i>	s	esse	<i>sol, casa, passar, cabàs</i>
g	ge	<i>gepa, girafa, biòleg</i>	t	te	<i>temps, catre, gat</i>
h	hac	<i>ah, home, filharmònic</i>	u	u	<i>una, suro, bambú</i>
i	i (o i llatina)	<i>illa, amic, fadrí</i>	v	ve (o ve baixa)	<i>veïna, davant, serv</i>
j	jota	<i>jardí, rojos, juny</i>	w	ve doble	<i>whisky, wagnerià</i>
k	ca	<i>karate, kurd, vodka</i>	x	ics (o xeix)	<i>taxi; examen; caixa, xoc</i>
l	ele	<i>línia, àloe, fanal</i>	y	i grega	<i>Hollywood, Nova York</i>
m	eme	<i>mare, poma, plom</i>	z	zeta	<i>zebra, azalea, brunz</i>

Les lletres *k*, *w* i *y* (si no forma part del dígraf *ny*) sols apareixen en paraules que provenen d'altres llengües:

- *eureka, folklore, ginkgo, karate, kiwi, quark; Kafka, Kant; Euskadi, Osaka, Pakistan, Kuwait*; però alguns casos ja s'han adaptat ortogràficament: *coala, pàrquing, quimono*.
- *clown, darwinisme, waterpolo, watt, whisky; Darwin, Kuwait*; però: *vàter, valquíria, vamba*.
- *byte, yperita* (o *iperita*), *zloty*; però: *hoquei, ianqui, iarda, ien, ioga, iogurt, iot, iuca, joquei, niló*.

Les lletres modificades i compostes

Són lletres modificades:

- Les cinc vocals amb accent o dièresi: *à: compàs, é: aniré, è: bèstia, í: cosí, ï: cafeïna, ó: cantó, ò: arròs, ú: cautxú, ü: llaütista*.
- La *ce* trencada (*ç*), modificació de la *c*. Té el mateix so de [s] que la *c* seguida de *e*, *i* (*bracet, forcejar; plàcida, oficí*) i s'escriu exclusivament davant de *a*, *o*, *u* i a final de mot (*plaça, cançó, forçut; braç*).

Són lletres compostes les agrupacions de dos consonants diferents (*tl, tll, tm, tn*) o de la mateixa consonant repetida (*mm, nn, l·l*), tant si es pronuncien com una consonant simple o com a geminades (amb so doble).

LLETRA	EXEMPLES	LLETRA	EXEMPLES
mm	<i>immens, immòbil, immaculat</i>	tm	<i>aritmètic, atmosfera, setmanari</i>
nn	<i>annex, innecessari, innocència</i>	tn	<i>cotna, ètnic, etnografia</i>
tl	<i>atles, ametla, atleta, guatla</i>	l·l	<i>al·lèrgic, excel·lent, goril·la, síl·laba</i>
tll	<i>bitllet, enrotllar, ratlla, subratllar</i>		

La *t* és muda en les lletres compostes *tl, tll, tm* i *tn*. El so resultant és una duplicació (geminació) de l'últim so consonàntic: *tl* (l+l), *tll* (ll+ll), *tm* (m+m), *tn* (n+n).

¹ Respecte de l'ordenació de les lletres: la *ç* es considera com una *c*. Quan hi ha dos mots que sols es distingeixen perquè l'un du *c* i l'altre *ç*, va primer el que du *c* (*placa, plaça*). El punt volat de la *l·l* desapareix en la classificació; per tant, la *l·l* es considera com una *ll*. Si dos mots només es distingeixen perquè l'un du *ll* i l'altre *l·l*, es col·loca primer el que du *ll* (*cella, cel·la*). Els dígrafs *ll, ny* i *rr* són seqüències de dos lletres (*contrafort, contrallum; enyor, enze; carro, cartera*).

ELS DÍGRAFS

Els dígrafs són agrupacions de dos lletres que representen un únic so consonàntic.

DÍGRAF	SO	EXEMPLES	DÍGRAF	SO	EXEMPLES
gu	[g]	<i>àguila, guepard, guiar</i>	ig	[tʃ]	<i>estoig, maig, rebuig</i>
qu	[k]	<i>paquet, quimera, quinze</i>	tg	[tʃ]	<i>fetge, massatgista, metgessa</i>
ny	[ɲ]	<i>juny, nyora, pinyons</i>	tj	[tʃ]	<i>enutjosa, mitjana, sitja</i>
ll	[ʎ]	<i>cavall, llet, palla arrova, ferro,</i>	tx	[tʃ]	<i>catxerulo, despatx, txadià</i>
rr	[r]	<i>porrat</i>	tz	[dʒ]	<i>atzar, atzucac, horitzó</i>
ss	[s]	<i>assumpte, grossa, missió</i>			

El dígraf *-ig* té una pronúncia idèntica al dígraf *tx*. Aquest dígraf es presenta exclusivament a final de paraula després de vocal (*vaig, estiueig, roig, enuig*). Però en els mots *desig, fastig, trepig* i *mig*, així com en algunes formes verbals com *llog, frig* o *afig*, la *i* i la *g* no formen dígraf; són lletres separades i, per tant, la *i* es pronuncia.

LA SÍL·LABA

Una síl·laba és cada segment de so ininterromput de què consta una paraula. Cada síl·laba està constituïda necessàriament per una vocal (nucli sil·làbic o vocal sil·làbica). Aquesta vocal pot anar sola (com ara la *o* del mot *ona*), pot anar acompanyada de sons consonàntics (*mar, prats, tre-balls*) o formant part d'un diftong (*rei, sous; guant, pin-güins*). Segons el nombre de síl·labes, les paraules es classifiquen en monosíl·labes, si tenen una sola síl·laba (*pa, sud, mou, pols, quants*); i polisíl·labes, si tenen més d'una síl·laba (*pa-ret, car-xo-fa, a-te-ní-em, a-me-ri-ca-na, in-for-ma-tit-za-ci-ó*).

Síl·laba tònica i síl·laba àtona

En tota paraula polisíl·laba hi ha una síl·laba (tònica) amb un to més alt i una intensitat més forta que la resta de síl·labes (àtones). Així, en el mot *partida*, la síl·laba *ti* és la síl·laba tònica, i la resta (*par* i *da*) són àtones.

EL DIFTONG

Un diftong és una sola síl·laba formada per una vocal acompanyada d'una *i* o una *u* àtones que no tenen valor de vocal plena, sinó de semivocal [j], [w], respectivament.

Quan la *i* o la *u* semivocàliques van davant de la vocal sil·làbica, els agrupaments resultants reben el nom de diftongs creixents, perquè el so creix de la semivocal a la vocal.

DIFTONGS CREIXENTS			
gu/gü + vocal	qu/qü + vocal	i, u (inici de paraula)	i, u (entre vocals)
<i>llen-gua</i>	<i>pas-qua</i>	<i>iar-da</i>	<i>ga-ia-to</i>
<i>llen-gües</i>	<i>pas-qües</i>	<i>io-gurt</i>	<i>fo-ia</i>
<i>lin-güis-ta</i>	<i>a-qüí-fer</i>	<i>hie-na</i>	<i>cre-uar</i>
<i>llen-guo-ta</i>	<i>quo-ta</i>	<i>ua-dí</i>	<i>di-uen</i>

Si la *i* o la *u* amb valor semivocàlic es troben després de la vocal sil·làbica, els grups resultants s'anomenen diftongs decreixents, perquè el so decreix de la vocal a la semivocal.

DIFTONGS DECREIXENTS			
vocal + i [j]		vocal + u [w]	
ai: <i>ai-re, mai</i>	oi: <i>coix, boi-ra</i>	au: <i>pau, cau-re</i>	ou: <i>ous, di-jous</i>
ei: <i>peix, rei-nar</i>	ui: <i>buit, cui-na</i>	eu: <i>mu-seu, teu-la</i>	uu: <i>duu, duus</i>
		iu: <i>ciu-tat, fes-tius</i>	

El grup format per *u* + *i* es pot considerar tant diftong creixent com decreixent: *buit*, pronunciat [bwít] o [bújt]; *cuit*, pronunciat [kwít] o [kújt]; *descuit*, pronunciat [deskwít] o [deskújt]. La pronunciació com a diftong decreixent és la pronúncia tradicional en valencià.

El triftong

El triftong és una síl·laba constituïda per una vocal (*a*, *e*) que ocupa la posició central o intermèdia entre dos semivocals *i* [j] o *u* [w], formant com si fóra la combinació d'un diftong creixent més un de decreixent (*Pa-ra-guai*, *a-bli-qüeu*, *fé-ieu*, *cre-ueu*). Els triftongs són poc freqüents en valencià.

EL HIAT

Un hiat és la successió de dos vocals que pertanyen a síl·labes separades i que, per tant, no formen diftong (*o-a-sí*, *ra-ó*). Hi ha hiat en els casos següents:

HIAT	vocal + vocal	<i>a-e-ri, e-ò-lic, po-al, po-e-ta; Jo-an</i>
	consonant + vocal i, u + vocal a, e, o	<i>ti-a, fa-mí-li-es, ca-mi-ó; du-a-na, pu-e-ri-l, su-or</i>
	vocal + vocal i, u amb accent o dièresi	<i>pa-ís, ve-í, ro-í; pa-ï-sos, ve-ï-na, ro-ï-nes; Llu-ís pe-ü-c, ra-bi-üt, ta-üt; Ra-ül</i>

SEPARACIÓ ORTOGRÀFICA DE SÍL·LABES I PARAULES A FINAL DE LÍNIA

Quan l'escriptura arriba a final de línia, cal separar ortogràficament els mots de la manera següent:

- Mantenint les síl·labes i els diftongs sencers. Per tant, no es pot separar cap diftong (*pa-rai-güer*, *tra-mo-ia*), però cal separar les vocals en hiat (*cons-ci-en-ci-ar*).
- Sense deixar solta cap lletra, tant si és una síl·laba formada per una única vocal o si és la forma apostrofada d'un article, d'una preposició o d'un pronom feble: **i-dea*, **l'-alumne*, **d'-oportunitats*, **m'-acompanya*.
- Separant els elements d'un derivat o compost (*an-alfabet*, *ben-estar*, *des-aire*, *en-caixar*, *pan-hel·lènic*, *vos-altres*, *ex-traure*).
- Separant també les lletres compostes, les geminacions, els dígrafs i aplecs següents:

ix	<i>cai-xa, ma-tei-xa</i>	tg	<i>met-ge, mas-sat-gis-ta</i>
l·l²	<i>al·lèr-gic, til·la</i>	tj	<i>mit-jà, re-mit-jó</i>
mm	<i>gam-ma, im-mens</i>	tl	<i>a-met-ler, es-pat-la</i>
nn	<i>An-na, in-no-cèn-ci-a</i>	tll	<i>bit·llet, rat·llar</i>
rr	<i>car-rer, ter-ra</i>	tx	<i>cot-xe, a-pet-xi-nat</i>
ss	<i>pas-sar, com-pres-sor</i>	tz	<i>tret-ze, as-sut-ze-na</i>
sc	<i>es-ce-na, fàs-ci-cle</i>		

² Quan separem ortogràficament la ele geminada cal substituir el punt volat per un guionet (*l·l*).

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

- No es poden separar els casos següents:

ENMIG DE PARAULA		A FINAL DE PARAULA	
qu	<i>ba-jo-que-ta, pa-quets, re-qui-sar</i>	ig	<i>ma-reig, sa-fa-reig, re-buig</i>
gu	<i>re-gue-rol, en-gui-xar, se-guit</i>	tx	<i>des-patx, es-ca-betx, sànd-witx</i>
ll	<i>ba-lla, co-lli-ta, en-llu-me-nat</i>	ix	<i>gi-ra-peix, ma-teix, pe-luix</i>
ny	<i>ca-nyís, gre-nya, re-nyar</i>		

1. Ordeneu alfabèticament les paraules següents.

pal • pallasso • feliços • pàl·lid • palestí • felicitat • paladejar • paladar • feliç • palatal • palla • palma

---

---

2. Subratlleu les paraules que tinguen dígraf i classifiqueu-les en la taula següent. Escriviu el dígraf al capdamunt de cada columna.

En arribar ple de pols a la porta de la muralla, els guàrdies van deduir que venia de molt lluny. El missatger els va explicar que portava un missatge del rei i que les ordres eren lliurar-lo personalment al comte Hug. Després de les pertinents comprovacions i de moltes anades i vingudes dels soldats, el cap de la guàrdia el va acompanyar davant del comte, que estava reunit amb dos dels seus consellers. Mentre el missatger era acompanyat a la cuina, el comte va llegir amb atenció el pergami davant l'atenta mirada dels consellers, que estaven drets igual que ell.

_____	_____	_____	_____	_____	_____

3. Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.

1. La separació correcta de les síl·labes de la paraula *paciència* és _____.

- a) pa-ci-èn-cia
- b) pa-cièn-cia
- c) pa-ci-èn-ci-a

3. En la paraula *promouen* la *u* és una _____.

- a) vocal
- b) semivocal
- c) consonant

2. La paraula *autorització* té _____ síl·labes.

- a) cinc
- b) sis
- c) quatre

4. En el mot *aguaitar* la *i* forma part d'un _____.

- a) diftong
- b) hiat
- c) triftong

4. Classifiqueu les paraules següents en la taula de més avall.

remei • freqüent • gaiato • lloança • guant • llaüt • pingüí • quota
aèria • zoo • dijous • heroïna • cueta • quinze • hui • couen • Lluís

TENEN HIAT	TENEN DIFTONG CREIXENT	TENEN DIFTONG DECREIXENT
		

5. Separeu les síl·labes de les paraules següents i expliqueu el perquè.

a) actua   *ac-tu-a*

Hi ha hiat entre la u i la a.

b) vosaltres _____

_____

c) hiena _____

_____

d) quocient _____

_____

e) renúncia _____

_____

f) reïna _____

_____

g) creuar _____

_____

h) assutzena _____

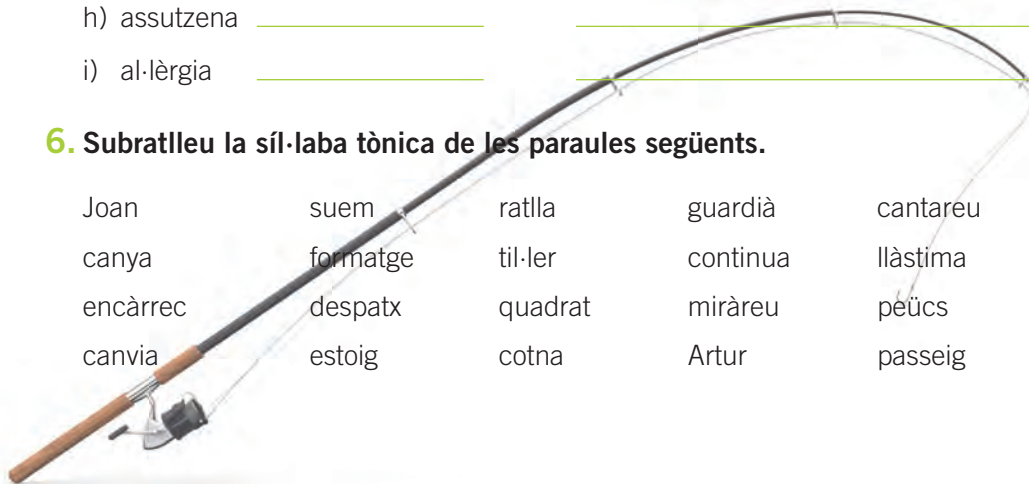
_____

i) al·lèrgia _____

_____

6. Subratlleu la síl·laba tònica de les paraules següents.

Joan	suem	ratlla	guardià	cantareu	conduïa
canya	formatge	til·ler	continua	llàstima	comprenen
encàrrec	despatx	quadrat	miràreu	peücs	produïem
canvia	estoig	cotna	Artur	passeig	cua

MORFOSINTAXI

EL GÈNERE DEL SUBSTANTIU I DE L'ADJECTIU

Els substantius es classifiquen en masculins o femenins, facen o no referència a éssers animats o inanimats o que tinguen realment sexe o no. Per exemple, *carro* i *peix* són masculins i *palla* i *cadira* són femenins.

Encara que hi ha terminacions pròpies del masculí (*manoll*, *didot*) i del femení (*panxa*, *casa*), en molts casos la terminació no és indicativa de cap gènere. Així, són masculins *picaporta* i *dolor*, i femenins *comporta* i *verdor*, mots que acaben igual que els anteriors. També podem dir que els substantius són masculins o femenins si poden introduir-se amb un article masculí o femení, independentment de la terminació.

EL GÈNERE DEL SUBSTANTIU

Per regla general, el femení del substantiu es forma afegint una *-a* al masculí en aquells casos en què hi ha doble forma masculina i femenina, però cal tindre en compte tots els casos i excepcions següents:

MASCULÍ	FEMENÍ	EXEMPLES
-i àtona o consonant	-a (regla general)	<i>destinari/destinatària; gat/gata, fill/filla, marquès/marquesa</i>
-e àtona		<i>deixeble/deixebla, pediatre/pediatra, sogre/sogra</i>
-o àtona		<i>manso/mansa, monjo/monja</i>
Vocal tònica	-na	<i>campió/campiona, musulmà/musulmana, padrí/padrina</i>
Diftong decreixent	-a, -va, -na	<i>reu/rea, esclau/esclava, rei/reina</i>
Femení en	-ina, -essa	<i>heroi/heroïna, tsar/tsarina; metge/metgessa, comte/comtessa</i>
Masculí en -ot a partir del femení		<i>abella/abellot, merla/merlot, rabosa/rabosot</i>

Però també hi ha els substantius invariables següents:

-aire: <i>colombaire</i>	-ista ³ : <i>dentista</i>	-ble: <i>comptable</i>	-latra: <i>idòlatra</i>
-arca: <i>jerarca</i>	-cida: <i>homicida</i>	-cola: <i>arborícola</i>	-ta: <i>gimnasta</i>
Abstractes en -or (masculins o femenins)	<i>una amargor, el clamor, un (o una) esplendor</i>		
Altres casos en -a	<i>atleta, espia, goril·la, guàrdia, nòmada, tortuga</i>		
Provinents d'adjectius d'una sola terminació	<i>el/la jove, el/la noble, el/la salvatge</i>		
Diferenciats només per l'article	<i>el/la cap, un/una edil, un/una gerent, el/la maniquí</i>		
Masculí i femení són paraules diferents	<i>ase/somera, boc/cabra, bou/vaca, cavall/egua, gendre/nora, home/dona, marit/muller</i>		
Epíctens (cal afegir els mots <i>mascle</i> o <i>femella</i>)	<i>el rossinyol mascle, el rossinyol femella</i>		
Noms amb gènere ambigu	<i>el/la càrrec, el/la mar, el/la vessant, el/la vodka</i>		
Femenins que poden tindre doble forma	<i>advocada/advocadessa, dea/deessa</i>		

³ D'acord amb la GNV de l'AVL, els mots amb el sufix *-ista*, que designa tant el masculí com el femení (*un periodista / una periodista*), poden adoptar també la terminació d'origen popular *-iste* per a distingir el masculí (*un periodista o un periodiste*).

Cal tindre en compte que, en formar el femení, es poden presentar variacions ortogràfiques:

- -c → -ga: *amic, amiga*
- -c → -qua: *ventríloc, ventríloqua*
- -dor → -driu: *emperador, emperadriu*
- -f → -va: *serf, serva*
- -ig → -ja: *boig, boja*
- -l → -lla: *pupil, pupil·la*
- -leg → -loga: *filòleg, filòloga*
- -p → -ba: *llop, lloba*
- -s → -ssa: *gos, gossa*
- -t → -da: *cunyat, cunyada*
- -tor → -triu: *institutor, institutriu*

També hi ha canvis ortogràfics que afecten l'accent i la dièresi: *marroquí, marroquina; veí, veïna*; etc.

Substantius amb doble gènere amb significats diferents

Hi ha substantius referits a realitats diferents en masculí i en femení, bé perquè s'ha produït un procés d'especialització semàntica o bé perquè provenen etimològicament de paraules diferents.

el canal (pas marítim, via d'aigua) ⁴	<i>El Canal de la Mànega.</i>
la canal (canonada tancada, conducte)	<i>La canal està obstruïda.</i>
el capital (conjunt de béns o diners)	<i>El capital financer.</i>
la capital (població principal d'un país)	<i>València va ser la capital de la República de 1936 a 1937.</i>
el clau (una tatxa)	<i>Va clavar un clau en la paret per penjar el quadre.</i>
la clau (per a obrir i tancar)	<i>Vaig obrir la porta amb la teua clau.</i>
el còlera (malaltia epidèmica)	<i>El 1865, el còlera entrà pel port de València.</i>
la còlera (ira)	<i>El psiquiatre va dir-li al pacient com controlar la còlera.</i>
el fi (objectiu, finalitat, propòsit)	<i>El fi de la premsa és informar honestament.</i>
la fi (el final)	<i>El fet va marcar la fi d'una època.</i>
el full (tros de paper) ⁵	<i>Va escriure el nom en un full en blanc.</i>
la fulla (de l'arbre, de la navalla)	<i>A l'arbre ja no li quedava cap fulla.</i>
el llum (làmpada, aparell) ⁶	<i>S'ha quedat encés tot el dia el llum de la tauleta de nit.</i>
la llum (claror, electricitat)	<i>La llum entrava amb força per aquell finestral.</i>
un orde o ordre (classificació)	<i>Ho ha disposat tot en bon orde/ordre.</i>
una orde o ordre (manament)	<i>Va desobeir l'orde del tinent.</i>
el planeta (astre)	<i>Els astrònoms han descobert un planeta nou.</i>
la planeta (destí)	<i>L'endevina li va dir que la seua planeta era tràgica.</i>
el pols (batec de la sang)	<i>El malalt tenia un pols molt dèbil abans de la intervenció.</i>
la pols (partícules diminutes)	<i>Torcava la pols dels mobles amb freqüència.</i>
el pudor (modèstia, vergonya)	<i>Cal respectar el pudor dels tímids.</i>
la pudor (mala olor)	<i>No suportes la pudor de fem.</i>
el regle (per a traçar línies rectes)	<i>Agafa el regle si vols dibuixar un triangle.</i>
la regla (norma)	<i>La regla d'ortografia era fàcil de recordar.</i>
el son (acte de dormir)	<i>L'anciana tenia el son molt lleuger.</i>
la son (ganes de dormir)	<i>Quan es fan les onze ja m'entra la son.</i>
el terra (pis, paviment, superfície on estem)	<i>No cal agranar el terra cada dia.</i>
la terra (la resta de significats)	<i>Va malvendre la terra que havia heretat; la Terra i la Lluna.</i>
el vall (fossat, excavació)	<i>El vall rodeja el castell.</i>
la vall (depressió geogràfica)	<i>És una vall situada entre muntanyes altes.</i>

⁴ Però *canal*, en femení, també significa 'plana llarga i estreta entre dos serralades': *La Canal de Navarrés*.

⁵ El *Diccionari Normatiu Valencià* de l'AVL admet també l'ús col·loquial de *fulla* com a sinònim de *full*.

⁶ El *Diccionari Normatiu Valencià* de l'AVL admet també l'ús del femení (*la llum*) per a fer referència a l'aparell que serveix per a fer llum (*Encén la llum de la cuina*).

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Observacions sobre el gènere d'alguns substantius

Hi ha substantius que de vegades s'usen impròpiament amb el gènere canviat. Cal fer notar que n'hi ha alguns que, a més, són sempre en plural:

SÓN MASCULINS		SÓN FEMENINS	
els afores	un estruç (au)	les alicates	la marjal
un avantatge	el front	una anàlisi	la mona (primat)
un cataplasma (emplastre)	un llegum	la calor	una olor
el compte	el lleixiu	la dent	les postres
el corrent	el marge	la disfressa	la remor
el costum	el pendent	la dita	la resplendor
el deute	el picaporta o el picaport	les estenalles	la resta
el dot	un orde (religiós)	una estrena	la síndrome
el dubte	el queixal	la icona	la suor
els espinacs	el senyal		
un estratagema	el titella		

Els noms femenins referits a títols, càrrecs i professions

A causa de l'accés de la dona al món laboral i professional, s'ha incorporat al lèxic la forma femenina referida a títols, càrrecs o professions que fins fa poc només s'usaven en masculí com a forma invariable (encara que no en tots els diccionaris hi ha consens per a tots els casos).

<i>advocada</i> (o <i>advocadessa</i>)	<i>bombera</i>	<i>estudianta</i>	<i>pallasa</i>
<i>ajudanta</i>	<i>capitana</i>	<i>fematera</i>	<i>pèrita</i> (o <i>perita</i>)
<i>àrbitra</i>	<i>cartera</i>	<i>fotògrafa</i>	<i>psicòloga</i>
<i>arquitecta</i>	<i>cirurgiana</i>	<i>fustera</i>	<i>sergenta</i>
<i>banquera</i>	<i>crítica</i>	<i>jutgessa</i>	<i>síndica</i>
<i>bidella</i>	<i>degana</i>	<i>música</i>	<i>tinenta</i>
<i>biòloga</i>	<i>detectiva</i>	<i>notària</i>	<i>xofera</i> (o <i>xòfera</i>)

EL GÈNERE DE L'ADJECTIU

El femení es forma de manera semblant a la del substantiu. De fet, l'adjectiu no té gènere propi, sinó que el pren del substantiu que determina i amb el qual concorda. En els casos en què l'adjectiu té una forma per al masculí i una altra per al femení (*content/contenta*), cal tindre en compte les variacions flexives següents:

ADJECTIU	AFIG/CANVIA	EXEMPLES
En consonant	-a (regla general)	<i>brut/bruta, cortés/cortesa, inert/inerta, nul/nul·la, verd/verda</i>
Vocal i, u		<i>abstemi/abstèmia, tebi/tèbia; cru/crua, conspicu/conspícua</i>
Vocal e, o	canvia per -a	<i>agre/agra, apte/apta, destre/destra; fofo/fofa, minso/minsa</i>
En vocal tònica	-na	<i>bo/bona, comú/comuna, mallorquí/mallorquina, pla/plana, ple/plena</i>
Diftong decreixent	-u passa a -v	<i>natiu/nativa, tou/tova</i>

Molts adjectius no presenten cap alternança formal que permeta diferenciar el femení del masculí:

ACABAT EN	EXEMPLES
-a (àtona)	<i>belga, demòcrata, nòmada, persa</i>
-al	<i>actual, brutal, formal, normal, ideal, lleial</i> (però <i>anòmal/anòmala, mal/mala</i>)
-ant	<i>amargant, constant, distant, elegant, flagrant</i> (però <i>gegant/geganta, sant/a</i>)
-ar	<i>angular, escolar, regular, similar, vulgar</i> (però <i>avar/avara, car/cara, clar/clara</i>)
-color	<i>bicolor, multicolor, tricolor</i> (però <i>incolor/incolora, indolor/indolora</i>)
-e (àtona)	<i>cèlebre, golafre, jove, lliure, rude</i> ⁷ ; acabats en -aire : <i>manaire, xarraire</i> ; -angle : <i>acutangle, obtusangle</i> ; -ànime : <i>equànime, unànime</i> ; -ble : <i>feble, lloable</i> ; -corde : <i>concorde, immisericorde</i> ; -forme : <i>deiforme, uniforme</i> ; -lingüe : <i>bilingüe, plurilingüe</i> ; -tge : <i>ferotge, heretge</i>
-el	<i>cruel, fidel, rebel</i> (però <i>paral·lel/paral·lela</i>)
-ent	<i>coherent, eficient, excel·lent, potent</i> (però <i>cruent/cruenta, dolent/dolenta</i>)
-il (tònica o àtona)	<i>humil, infantil</i> (però <i>tranquil/tranquil·la</i>); <i>difícil, fàcil, útil</i>
-ícola	<i>agrícola, apícola, vinícola</i>
-or	<i>millor, pitjor</i>
-ista ⁸	<i>ecologista, nacionalista, racionalista</i>
altres casos	<i>greu, miop, sublim, suau</i>

Igual que passa amb el substantiu, en formar el femení es poden produir alteracions ortogràfiques:

- **-t → -da**: *menut/menuda* (però *curt/curta*)
- **-c → -ga**: *antic/antiga* (però *sec/seca*)
- **-s → -ssa**: *ros/rossa* (però *curiós/curiosa*)
- **-ig → -ja, -tja**: *roig/roja, lleig/lletja*
- **-eg → -loga**: *anàleg/anàloga* (però *sacríleg/sacrílega*)
- **-l → -l·l**: *nul/nul·la* (però *mal/mala*)

També cal tindre en compte que hi ha adjectius de dos terminacions en valencià que en castellà només en tenen una: *calent/calenta, comú/comuna, covard/covarda, dolç/dolça, ferm/ferma, fort/forta, pobre/pobra, trist/trista, valent/valenta; blau/blava, gris/grisa, verd/verda*.

El desplaçament de la vocal tònica pot comportar canvis de l'accent i la dièresi: *agrari/agrària, casolà/casolana, fadrí/fadrina, francès/francesa, generós/generosa, soci/sòcia, veí/veïna*.

⁷ El *Diccionari Normatiu Valencià* de l'AVL accepta les formes *rude* i *ruda* com a femenins de l'adjectiu *rude*.

⁸ El *Diccionari Normatiu Valencià* de l'AVL incorpora també l'ús col·loquial dels acabats en *-iste* (*ecologista, nacionaliste*).

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

1. Subratlleu els substantius del text següent i classifiqueu-los en la taula de més avall.

La carrossa avançava entre camps arranats, amb plaques de gel a les vores; el cel escampat, quasi net de núvols, era d'un blau preciós, mineral, com empolsat de sulfat de coure. Va recordar la decepció que havia tingut uns mesos abans, quan l'emperador austríac Josep II va passar ben a prop de les seues terres i no es va acostar fins a la seua caverna. Tothom l'esperava, havien preparat tot tipus d'àpats, de focs d'artifici, ell havia improvisat uns versos de benvinguda, portava un espectacular vestit verd brodat amb flors daurades, estigueren esperant-lo tot el vespre, amb un nodrit grup de convidats, cada colp més i més nerviosos. Però no va veure aquell emperador, i no sols això, sinó que a més a més va quedar en evidència al davant de tots els seus amics, i, al capdavant, al davant de l'ample món, que Josep II havia passat vora les seues terres sense atansar-se a saludar-lo.

MARTÍ DOMÍNGUEZ, *El retorn de Voltaire*, Destino.

SÓN MASCULINS	SÓN FEMENINS

2. Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.

1. El _____ treballen en la mansió del senyor.

- a) serv i la serva
- b) serf i la serfa
- c) serf i la serva

3. Abans s'utilitzava _____ per a tocar a la porta de casa.

- a) el picaporte
- b) el picaporta
- c) la picaporta

2. Va traure les brases del foc amb _____ perquè no trobava _____.

- a) unes alicates, les estenalles
- b) uns alicates, les estenalles
- c) uns alicates, els estenalles

4. A Popeye li agradaven molt _____.

- a) les espinagues
- b) els espinacs
- c) les espinacs

3. Torneu a escriure l'oració canviant l'expressió en negreta per una de les formes sinònimes següents (potser caldrà canviar-ne alguna de gènere).

costum • comú • equànime • inert • anàleg • deute • miop • remor • senyal • afores

a) La base de dades era **similar** a la de l'any anterior.

b) Tenia **el mal hàbit** de no escoltar els altres.

c) Vicenta és **curta de vista** i per això porta ulleres.

d) Va deixar **una marca** per continuar podant un altre dia.

e) Desconfiava d'una justícia **imparcial** en aquell cas.

f) Viu **a l'extraradi** de la població.

g) Era una errada molt **corrent** entre els professionals.

h) **Un soroll apagat** eixia de la multitud.

i) **La quantitat de diners** que ha de pagar és important.

j) L'accidentada va romandre **sense moure's**.

4. Canvieu de gènere totes les paraules que calga de les oracions següents.

a) Els nous empresaris han de ser capaços de superar les crisis.

b) El gos del meu veí el detectiu lladra molt a la nit.

c) La cosina de l'arquitecte grec és cardiòloga.

d) El nét del meu sogre està molt fadrí.

e) Els personatges representen un gegant i uns xiquets disfressats.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

5. Escriviu els femenins dels substantius següents.

marit _____ gendre _____
boc _____ cavall _____
home _____ ase _____

6. Escriviu l'article adequat en les oracions següents.

- _____ fi que es proposa és arribar a _____ fi del procés.
- _____ pudor que fa el desaigüe no es pot suportar.
- _____ corrent d'aire la va constipar.
- Penjà _____ clau en _____ clau que hi ha a la paret.
- Cambrer, porte'm _____ compte, per favor.

7. Completeu les oracions amb les paraules següents (potser caldrà canviar-ne alguna de gènere).

deixeble • marqués • hoste • hereu • sacerdot

- La pianista Clara Wieck era alumna del seu marit Robert Schumann?
Em sembla que no. Crec que va ser _____ de son pare abans de casar-se.
- Treballaren sense roba d'abric durant tot el partit de tennis. Una de les _____ declarà: "No ens deixaven posar una jaqueta tot i el fred!"
- En la Roma dels primers reis, les _____ encarregades de supervisar el foc sagrat eren les filles del rei.
- Divendres passat es va celebrar en la Casa de la _____ l'acte solemne del lliurament dels premis literaris Ciutat de Gandia.
- Indigent i perseguida per l'Església. Així ha acabat l'_____ universal del darrer canonge de Mallorca.

8. Canvieu de gènere les paraules següents.

MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ
_____	abella 	_____	lletja
ros	_____	_____	atea
nul	_____	sacríleg	_____
_____	bruixa	notari	_____
feliç	_____	golafre	_____

EL NOMBRE DEL SUBSTANTIU I DE L'ADJECTIU EL NOMBRE DEL SUBSTANTIU

En general, el plural dels substantius es forma tal com figura en la taula següent:

SINGULAR	PLURAL	EXEMPLES
Vocal àtona	-s (regla general)	<i>armaris, carros, cotxes, ímpetus, llavis, terres, tribus</i>
Diftong decreixent		<i>actrius, aus, herois, ous, peus, reis, veus</i>
Consonant		<i>cubs, becs, colps, mítings, pàrquings, ponts, records, trens</i>
Femenins en ç i mots plans en x ⁹		<i>calços, faços, falços; àntraxs, apèndixs, esfinxs, hèlixs (o hèlices), linxs, vèrtexs</i>
Mots d'origen no llatí o estrangerismes acabats en vocal tònica		<i>mamàs, papàs, sofàs, tarannàs; bebés, cafés, comités, tupés; bisturís, esquís, frenesís (però maniquins); platós, rondós; bambús, hindús, tabús, tiramisús, xampús (però tribuns)</i>
Noms de lletres, notes musicals i partícules gramaticals		<i>les as, les ces, les emes; els dos, els fas, els res; els peròs, els perquès, els nos, els sis</i>
Vocal tònica	-ns	<i>cosins, freus, huracans, lleons, mans, pins, raons, terraplens</i>
Algunes paraules planes acabades en vocal àtona	-s/-ns	<i>hòmens o homes, jóvens o joves, màrgens o marges, òrfens o orfes, òrguens o orgues, tèrmens o termes</i>
Mots aguts + s	-os/-ssos	<i>abusos, avisos, gasos, masos, matisos, mesos, països, pesos, permisos, usos; arrossos, congressos, fracassos, granissos, interessos, nassos, ossos, pastissos, trossos; immensos, impulsos</i>
Mots aguts en -ç, -ix, -x, -tx	-os	<i>llaços, calaixos, sufixos, cartutxos</i>

Cal tindre en compte també els aspectes següents:

Tenen doble forma els monosíl·labs i aguts acabats en	-sc, -st	-s/-os	<i>discs o discos; manifests o manifestos (però les hosts i posts)</i>
	-xt, -ig	-s/(t)jos	<i>contextos o contextos; assaigs o assajos, desigs o desitjos</i>
En els acabats en -a àtona hi ha canvis ortogràfics	-ç → -c	-es	<i>aliança/aliances</i>
	-c → -qu		<i>cocal/coques</i>
	-j → -g		<i>botija/botiges</i>
	-tj → -tg		<i>sitja/sitges</i>
	-g → -gu		<i>vaga/vagues</i>
	-gu → -gü		<i>paraigua/paraigües</i>
	-qu → -qü		<i>pasqua/pasqües</i>

Són invariables els substantius següents:

Els dies de la setmana	<i>dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres (però dissabte/dissabtes, diumenge/diumenges)</i>
Alguns acabats en -s	<i>atles, bíceps, caos, càries, croquis, cutis, ens, fons, llapis, plus, socors, temps, urbs</i>
Llatinismes en -us	<i>cactus, fetus, focus, globus, porus, tipus, virus</i>
Compostos acabats en -s	<i>comptagotes, guardamobles, llavaplats o rentaplats (però un rentavaixella/uns rentavaixelles), penja-robes, salvavides, trencaclosques</i>

⁹ Aquests casos s'anomenen plurals gràfics, perquè en afegir la *s* final del plural continuen pronunciant-se igual.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

EL NOMBRE DE L'ADJECTIU

En general, la formació del plural en l'adjectiu segueix regles anàlogues a les del substantiu.

a) Adjectius d'una sola terminació (una en singular i una el plural).

ACABATS EN	SINGULAR	PLURAL	ACABATS EN	SINGULAR	PLURAL
-e (àtona)	<i>feble</i>	<i>febles</i>	-able	<i>lloable</i>	<i>lloables</i>
-al, -el, -il	<i>lleial, fidel, fàcil</i>	<i>lleials, fidels, fàcils</i>	-ant	<i>amargant</i>	<i>amargants</i>
-ar	<i>vulgar</i>	<i>vulgars</i>	-ent	<i>absent</i>	<i>absents</i>

b) Adjectius de doble terminació (els adjectius acabats en -e àtona només en tenen una sola en plural).

ACABATS EN	SINGULAR		PLURAL	
	MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ
Consonant	<i>absurd</i>	<i>absurda</i>	<i>absurds</i>	<i>absurdes</i>
-s	<i>gris</i>	<i>grisa</i>	<i>grisos</i>	<i>grises</i>
	<i>gros</i>	<i>grossa</i>	<i>grossos</i>	<i>grosses</i>
Vocal àtona	<i>ampli</i>	<i>àmplia</i>	<i>amplis</i>	<i>àmplies</i>
-e àtona	<i>agre</i>	<i>agra</i>	<i>agres</i>	
Vocal tònica	<i>cru</i>	<i>crua</i>	<i>crus</i>	<i>crues</i>
	<i>comú¹⁰</i>	<i>comuna</i>	<i>comuns</i>	<i>comunes</i>

c) Adjectius acabats en vocal tònica seguida de ç (una terminació en singular, dos en plural).

SINGULAR		PLURAL	
MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ
<i>eficaç, feliç, veloç</i>		<i>efiçaços, feliços, veloços</i>	<i>eficaces, felices, veloces</i>

d) Adjectius acabats en -ig, -sc, -st, -xt (tenen doble forma en el masculí plural).

SINGULAR		PLURAL	
MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ + s/os	FEMENÍ
<i>roig</i>	<i>roja</i>	<i>roigs o rojos</i>	<i>roges</i>
<i>mig</i>	<i>mitja</i>	<i>migs o mitjos</i>	<i>mitges</i>
<i>fosc</i>	<i>fosca</i>	<i>foscs o foscós</i>	<i>fosques</i>
<i>trist</i>	<i>trista</i>	<i>trists o tristós</i>	<i>tristes</i>
<i>mixt</i>	<i>mixta</i>	<i>mixts o mixtos</i>	<i>mixtes</i>

¹⁰ Reapareix la *n* subjacent llatina.

e) Adjectius acabats amb *c* i amb *cu* o *gu*.

	SINGULAR		PLURAL	
	MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ
Femení singular i plural amb hiat	<i>promiscu</i>	<i>promíscua</i>	<i>promiscus</i>	<i>promíscues</i>
Femení singular i plural amb diftong creixent	<i>ambigu</i>	<i>ambigua</i>	<i>ambigus</i>	<i>ambigües</i>
	<i>ventríloc</i>	<i>ventríloqua</i>	<i>ventrílocs</i>	<i>ventríloqües</i>

- Els cultismes acabats en ‘vocal + *si*’ presenten formes de singular i de plural: *anacrusi/anacrusis*, *crisi/crisis*, *dosi/dosis*, *èmfasi/èmfasis*, *hipòtesi/hipòtesis*, *oasi/oasis*.
- Cal evitar els plurals formats incorrectament, tant en substantius com en adjectius: *complexos* (i no *complexes), *fixos* (i no *fixes), *textos* (i no *textes).

Divergències de nombre respecte del castellà

Les paraules i expressions següents tenen usos tradicionals contrastants pel que fa al nombre respecte del castellà. En general, es pot dir que el castellà es decanta pel plural en molts casos en què, tradicionalment, el valencià ha utilitzat el singular. Així, per exemple, els rètols en un mercat: *fruita i verdura*, *carn i peix* (cast. ‘frutas y verduras’, ‘carnes y pescados’).

a) Són en singular (‘singularia tantum’).

MASCULÍ	<i>cel</i> , <i>gratacel</i> , <i>guardabosc</i> , <i>parabrisa</i> , <i>parafang</i> , <i>paraigua</i> , <i>portaequipatge</i> , <i>rentavaixella</i> (però <i>rentaplats</i>), <i>trencagel</i> (o <i>trencaglaç</i>); <i>Nadal</i> . Observa que la majoria són compostos en què el segon element és un nom no comptable.
FEMENÍ	<i>beguda</i> , <i>gelosia</i> , <i>llevaneu</i> , <i>rodelia</i> (<i>trens de rodelia</i>), <i>vista</i> (<i>una habitació amb vista a la mar</i> ; <i>ho fan amb vista a les eleccions</i>); <i>Blancaneu</i> , <i>Pasqua</i>
EXPRESSIONS	<i>bon dia/vesprada/nit</i> , <i>caure d’esquena</i> (o <i>girar l’esquena</i> , etc.), <i>donar carabassa</i> , <i>escapar-se de la mà</i> (un fet, una situació, etc.), <i>la desgràcia mai no ve sola</i> , <i>fer una cosa d’amagat</i> , <i>mal de queixal</i> , <i>posar</i> (o <i>fer</i>) <i>cara de circumstància</i> , <i>cura intensiva</i> , <i>viure de renda</i>

b) Són en plural (‘pluralia tantum’).

MASCULÍ	<i>diners</i> ¹¹ , <i>escacs</i> , <i>pantalons</i> (<i>abaixar-se els pantalons</i>), <i>sostenidors</i>
FEMENÍ	<i>alicates</i> , <i>esternalles</i> , <i>estovalles</i> (o <i>tovalles</i>), <i>postres</i> , <i>tisores</i> , <i>ulleres</i>
EXPRESSIONS	<i>costar</i> (o <i>passar</i>) <i>molts treballs</i> , <i>fer tots els possibles</i> , <i>perdre els sentits</i> , <i>rars vegades</i> , <i>tindre aires de suficiència</i>

¹¹ Però hi ha expressions tradicionals on apareix en singular: *el preu del diner*; «*Diner crida diner*»; etc.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

LA CONCORDANÇA DEL SUBSTANTIU I DE L'ADJECTIU

L'adjectiu concorda amb el substantiu al qual determina: *xic alt, xica alta; carrers estrets, carreteres amples; bonic paisatge, bonica panoràmica*.

Quan un adjectiu determina dos o més substantius, cal tindre en compte que:

- Si l'adjectiu acompanya més d'un nom en singular, l'adjectiu concorda en gènere i nombre amb els substantius: *un dia i un viatge esgotadors; curs de llengua i literatura angleses*.
- Si l'adjectiu acompanya dos o més substantius que tenen gèneres diferents, l'adjectiu ha d'anar en masculí plural: *un dia i una nit llargs; una taula i un sofà bonics*.

9. Subratlleu tots els adjectius qualificatius del text següent i distribuïu-los en la taula de més avall.

Mirem-la de front: les nostres vides són miserables, laborioses i curtes. Naixem, ens subministren el menjar necessari per mantenir-nos i a aquells de nosaltres capaços de fer-ho ens obliguen a treballar fins a l'últim alè de les nostres forces; i en el precís instant en què la nostra utilitat ha acabat, ens maten amb una crueltat espantosa. Cap animal a Anglaterra coneix el significat de la felicitat o l'ociositat des que compleix un any. No hi ha animal lliure, a Anglaterra. La vida d'un animal és la misèria i l'esclavitud; aquesta és la pura veritat. Però és això realment part de l'ordre de la naturalesa? És per ventura perquè aquesta terra nostra és tan pobra que no pot proporcionar una vida decorosa a tots els seus habitants? No, camarades; mil vegades no.

GEORGE ORWELL, *La rebel·lió dels animals*, Edicions 62

ADJECTIUS D'UNA TERMINACIÓ	ADJECTIUS DE DOS TERMINACIONS

10. Completeu la taula següent.

<u>promiscu</u>	<u>absurda</u>	<u>promiscus</u>	<u>absurdes</u>
<u>amargant</u>	<u>cru</u>	<u>amargants</u>	<u>crues</u>
<u>gris</u>			<u>grises</u>

11. Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.

1. Hem de fer _____
per a viatjar per _____.

- a) tot el possible, Pasqua
- b) tots els possibles, Pasqua
- c) tot el possible, Pasqües

2. Té _____ en _____
i li l'han d'empastar.

- a) una càries, una dent
- b) una càries, un dent
- c) un càries, una dent

3. Ja no hi ha autobusos que
isquen els _____.

- a) dillunsos i dissabtes
- b) dillunsos i dissabte
- c) dilluns i dissabtes

4. Vam passar _____, per això
vam prendre tants _____.

- a) un dia i una nit llargues, cafés
- b) un dia i una nit llargues, cafens
- c) un dia i una nit llargs, cafés

5. Els _____ asfixiants van fer
que perdera _____.

- a) gasos, el sentit
- b) gassos, el sentit
- c) gasos, els sentits

6. Tu no saps _____ que costa
un vaixell _____!

- a) els diners, trencagel
- b) el diner, trencagels
- c) els diners, trencagels

12. Escriviu el plural de les paraules següents (potser hi ha paraules de nombre invariable).

sitja	_____	linx	_____	marge	_____
mas	_____	nas	_____	gimnàs	_____
sofà	_____	abús	_____	pis	_____
host	_____	xampú	_____	fix	_____
país	_____	crisi	_____	arròs	_____
llapis	_____	passeig	_____	text	_____

13. Canvieu de nombre totes les paraules que calga de les oracions següents.

a) Han demanat un auxiliar d'anglès per a l'escola pública.

_____

b) En l'últim mes hi ha hagut vagues de guardamobles.

_____

c) La ventríloqua era molt perspicaç quan actuava.

_____

d) Les advocades es queixaven d'aquelles sentències iniquès.

_____

e) En l'apèndix del document estava el croquis de l'edifici.

_____

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

14. Tradueu les expressions següents.

- a) *Un rascacielos alto* _____
- b) *Un buen postre* _____
- c) *Un mantel limpio* _____
- d) *Un lavavajillas nuevo* _____
- e) *Cuidados intensivos* _____
- f) *Jugar al ajedrez* _____
- g) *Feliz Navidad* _____
- h) *Unos celos absurdos* _____
- i) *Un dolor de muelas* _____
- j) *Actuar a escondidas* _____

15. Completeu les oracions següents amb la paraula adequada.

- a) «Ja ve Cento ballant la trompa, _____ li han donat». (cançó popular)
- b) Els trens de _____ tenen uns retards inacceptables.
- c) Aquest hotel té moltes habitacions amb _____ a la platja.
- d) Compra _____, tant em fa que siguin anous, com avellanes, com ametlles.
- e) En els moments més difícils el va abandonar i li va girar _____.
- f) No poses cara de _____, que no és per a tant!
- g) Quin és el _____ més alt que s'ha edificat?

16. Completeu les paraules següents amb les grafies adequades i ompliu els buits, tenint en compte la definició.

frenes ____ • fix ____ s • inno ____ s • fre ____ • efica ____ s • hèli ____ • pe ____ s • obli ____ es

- a) Mecanismes destinats a fer parar. _____
- b) Excitacions extremes. _____
- c) Rectes no paral·leles entre si. _____
- d) Que no fan mal. _____
- e) Efectives, eficients. _____
- f) Pales propulsores dels avions. _____
- g) Peces de ferro per a fer exercici al gimnàs. _____
- h) Que no estan solts. _____

LÈXIC I SEMÀNTICA

L'EDUCACIÓ, LA CIÈNCIA I LA TECNOLOGIA

1. Completeu el text amb les paraules adequades, segons la definició que es dóna per a cada cas.

MILLORAR L'EDUCACIÓ

Cada vegada hi ha més evidències **(1)** _____ de l'efecte positiu que té la qualitat de l'entorn educatiu sobre els alumnes. Amb la implantació de nous mètodes **(2)** _____ en els centres educatius, ha arribat el moment d'eliminar fileres de pupitres, tarimes, pissarres, la taula del professor i els ordinadors obsolets situats al fons de la classe. També cal millorar la il·luminació, els colors de les parets, els sistemes de climatització i la quantitat d'endolls per aula. Així ho constaten pedagogs i arquitectes. Una de les investigacions més recents i més exhaustives és la que ha realitzat la universitat britànica de Salford, que ha conclòs que «Les bones condicions ambientals de l'aula poden millorar fins a un 25% el **(3)** _____ escolar dels joves».

Després d'analitzar el comportament i els resultats de gairebé un miler d'alumnes distribuïts en trenta-quatre **(4)** _____ diferents de set centres, els investigadors han assegurat que el color i la il·luminació que predominen en la classe, l'amplitud de l'espai, un mobiliari còmode i adaptat a l'**(5)** _____, l'existència de zones variades on realitzar activitats distintes i els espais de connexió entre aula i aula (passadissos, punts de trobada) conformen un entorn que convé adaptar per a obtenir resultats **(6)** _____ més positius.

Altres millores són la sonorització, la temperatura ambiental, la qualitat de l'aire i el paisatge que envolta el centre, així com les dotacions del pati. Les noves aules han de ser més grans, amb una distribució del mobiliari que permeti agrupar els estudiants de diferents maneres, segons l'activitat que es faci. La transformació de l'aula és una de les pedres angulars de la **(7)** _____ educativa. En les noves aules, el professorat deixa de ser el centre d'atenció cap al qual es dirigeixen les mirades de l'alumnat. L'atenció se centra en els estudiants mateixos i és el professor qui es mou per l'aula, supervisant el **(8)** _____ que cadascú du a terme.

MARIA JESÚS IBÁÑEZ, *El Periódico* (adaptat)

- (1)** Que està d'acord amb les exigències de precisió i objectivitat pròpies de la metodologia de les ciències.
- (2)** Conforme a les regles de la pedagogia.
- (3)** Profit que dóna algú o alguna cosa.
- (4)** En els centres docents, les sales on es fa classe.
- (5)** Acció d'aprendre.
- (6)** Que té relació amb l'educació.
- (7)** Acció o efecte de renovar.
- (8)** Ocupació, faena.

LA CREACIÓ LÈXICA: LA DERIVACIÓ

La derivació és un dels procediments de què disposa la llengua per a formar paraules noves a partir d'altres ja existents, per exemple: *paper + era = paperera*, *groc + os + a = grogosa*.

Hi ha tres procediments per a formar derivats:

SUFIXACIÓ	Es posposen sufixos al lexema.	<i>llanterner, grisenc</i>
PREFIXACIÓ	S'anteposen prefixos al lexema.	<i>imparell, precontracte</i>
INFIXACIÓ	S'intercala un infix entre el lexema i el sufix.	<i>allargassar-se, ferreter</i>

Molt sovint la prefixació i la sufixació tenen lloc al mateix temps en la mateixa paraula. Aquest procediment s'anomena parasíntesi: *emblanquinar, impensable, malhumorat*.

Els sufixos

En els derivats per sufixació, el sufix matisa el significat del lexema i sovint també canvia la categoria gramatical. Els sufixos més habituals són els següents:

SUFIX	CLASSE	EXEMPLES
-et/-eta, -í/-ina, -ó/-ona	diminutius	<i>fillet, mantellina, animaló</i>
-às/-assa	augmentatius	<i>cotxàs, donassa</i>
-alla, -atge, -ada, -am	col·lectius	<i>xicalla, fullatge, gentada, paperam</i>
-ot/-ota, -ussa	despectius	<i>peuot, gentussa</i>
-ar, -eda, -ia	llocs o conjunts	<i>pinar, albereda, rectoria</i>
-er/-era, -ista/-iste, -or/-ora, -à/-ana	oficis	<i>ferrer, electricista/e, traductor, escriptora, cirurgiana</i>
-eria, -er/-era	botigues, plantes i arbres, objectes	<i>fusteria, caquier, pomera, cendrer</i>
-or, -edat/-etat, -esa, -ícia	qualitats, abstraccions	<i>germanor, netedat, nuesa, brutícia</i>
-ment, -ció, -ança	accions	<i>aparcament, rendició, ensenyança</i>
-t/-da, ós/-osa, -ari/-ària, -ista, -aire, -iu/-iva	estats físics i anímics	<i>panxut, musculosa, solitari, optimista, xerraire, agressiva</i>
-isme, -ista	tendències, doctrines i ideologies	<i>cubisme, nacionalisme, europeista</i>

Sufixos lèxics

CLASSE	CATEGORIA	EXEMPLE	DERIVAT RESULTANT
nominalitzadors	N → N	-er	<i>forn > forner</i>
	Adj → N	-itat	<i>suau > suavitat</i>
	V → N	-ció	<i>crear > creació</i>
	Adv → N	-al	<i>davant > davantal</i>
adjectivadors	N → Adj	-enc	<i>estiu > estiuenc</i>
	Adj → Adj	-ós	<i>verd > verdós</i>
	V → Adj	-aire	<i>captar > captaire</i>
	Adv → Adj	-er	<i>prop > proper</i>
verbalitzadors	N → V	-egar	<i>pedra > pedregar</i>
	Adj → V	-itzar	<i>fèrtil > fertilitzar</i>
	Adv → V	-itzar	<i>sovint > sovintejar</i>

Els prefixos

La prefixació és, després de la sufixació, el procediment més important de formació de paraules. El prefix modifica o matisa el significat del lexema en els derivats. Els prefixos més habituals són els següents:

PREFIX	VALOR APROXIMAT	EXEMPLES
a-, an-	privació, negació	<i>asexual, anàrquic</i>
ante-, avant-	amb anterioritat	<i>antepenúltim, avantpassat</i>
anti-	oposat	<i>antiadherent, antiaeri</i>
arxi-	que mana, que precedeix	<i>arxiduc, arximilionari</i>
auto-	un mateix	<i>autoagressió, autodidàctic</i>
ben-	bé	<i>benestar, benvingut</i>
bi-	dos vegades	<i>bisexual, bisíl·lab</i>
circum-	al voltant	<i>circumdant, circumferència</i>
entre-, inter-	enmig, mútuament	<i>entretemps, interconnexió</i>
ex-, extra	cap a fora, del passat	<i>exdiputat, extramurs</i>
in-, im-, il-, ir-	privació, absència	<i>indecent, impossible, il·legal, irreal</i>
mal-	malament	<i>malpensat, malcriar</i>
no-	contrari de	<i>no-bel·ligerància, no-intervenció</i>
pseudo-	fals	<i>pseudònim, pseudocientífic</i>
pos-, post-	després, posteriorment	<i>posposar, postdata</i>
pre-	abans	<i>prehistòria, premeditar</i>
sots-, sub-	per davall, inferior	<i>sotssecretària, subdelegat</i>
ultra-	en un grau extrem	<i>ultraconservador, ultrasensible</i>
uni-	un sol element	<i>unidireccional, unifamiliar</i>
vice-	qui ocupa un càrrec en absència de	<i>vicerector, vicepresidència</i>

Prefixos i sufixos cultes grecol·latins

En el llenguatge especialitzat s'empren paraules amb prefixos clàssics, grecs o llatins. Aquests elements són antics lexemes que han conservat el significat original i l'aporten al terme resultant. Per exemple:

PREFIXOS CULTES	SUFIXOS CULTES
gastro- : <i>gastrointestinal</i>	-fob : <i>hidròfob</i>
micro- : <i>microeconomia</i>	-metre : <i>perímetre</i>
morfo- : <i>morfogènesi</i>	-logia : <i>geologia</i>
neuro- : <i>neuropatologia</i>	-morf : <i>amorf</i>

Derivats parasintètics

Els derivats parasintètics es formen afegint a la paraula primitiva un prefix i un sufix alhora. Els parasintètics són, pràcticament tots, verbs derivats de substantius o adjectius.

Els verbs parasintètics formats a partir de substantius tenen el sentit bàsic de 'posar en acció', 'agafar' el que expressa el mot primitiu: *enrajolar* (posar rajoles), *apassionar-se* (agafar una passió). Els formats sobre adjectius signifiquen 'fer, tornar' una cosa en allò que expressa el mot primitiu o 'tindre-hi tendència': *afluixar* (fer o tornar fluix), *acovardir* (tornar covard).

Molt sovint, per influència del castellà, s'utilitzen incorrectament en valencià certs verbs derivats. De vegades, el prefix o el sufix són diferents (*almacenar, *emmagatzemar*; *alentar, *encoratjar*) o el prefix és inexistent en una de les dos llengües (*acondicionar, *condicionar*; *barnitzar, *envernissar*).

PREFIX VERBALITZADOR	EXEMPLES
a-	<i>aconsellar, amaranar, amuntegar</i>
co-, con-, com-	<i>coexistir, confederar, commutar</i>
des-	<i>desdir, desmobilitzar, descalcificar</i>
en-, em-	<i>enfundar, encerclar, embolar</i>
entre-	<i>entrellaçar, entreobrir, entresuar</i>
es-, ex-	<i>escaparrar, esfullar, excarcerar</i>
re-, res-	<i>retornar, recaure, ressonar</i>
trans-, tras-	<i>transferir, traslladar, trasplantar</i>

Els infixos

Amb els infixos es poden crear paraules derivades amb formes dobles que tenen significats diferents: *ferrer*: qui treballa el ferro en una ferreria; *ferreter*: qui té un comerç de ferreria. També són útils per a crear matisos diminutius (*ratolí*), augmentatius (*pigallós*) i pejoratius (*bonyegut*).

2. Escriuiu els substantius derivats adequats que acaben en *-alla*, *-atge*, *-aire*, *-ada* o *-esa*.

jóvens	_____	magatzem	_____
dolç	_____	ample	_____
xiquets	_____	tones	_____
metre	_____	cec	_____
dansa	_____	polze	_____

3. Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.

1. Cal que _____ el pis nou al més prompte possible.
  - a) amoblem
  - b) emmoblem
  - c) moblem
2. La normativa _____ que s'han de complir bastants requisits.
  - a) senyala
  - b) assenyala
  - c) senyalitza
3. L'informàtic estava _____ per l'atac, i es va _____.
  - a) angoixat, acovardar
  - b) agobiat, encovardar
  - c) aclaparat, acovardir
4. Per fi vam _____ com _____ les plantes tropicals.
  - a) aclarir, adobar
  - b) aclarar, abonar
  - c) aclarar, assaonar
5. L'enginyer agrícola ens ha _____ com _____ la terra.
  - a) avançat, acondicionarà
  - b) adelantat, condicionarà
  - c) avançat, condicionarà
6. Les tècniques estaven _____ per haver _____ la decisió.
  - a) penedides, ralentitzat
  - b) empenedides, enlentit
  - c) penedides, alentit
7. L'alumnat ha d' _____ com _____ les faltes.
  - a) enterar-se, corregir
  - b) assabentar-se, esmenar
  - c) assabentar-se, subsanar
8. Els *hackers* van _____ estratègicament la _____ del sistema.
  - a) retardar, descodificació
  - b) retrassar, decodificació
  - c) endarrerir, decodificació

4. Escriviu els verbs derivats de les paraules en negreta.

- a) Fer o tornar **mans**.
- b) Tornar a **brotar**.
- c) Fer **bonys**.
- d) Fer **lletja**.
- e) Fer més **car**.
- f) Fer més **lleu**.
- g) Omplir de **tapissos**.
- h) Posar **sucre**.
- i) Pintar amb **vernís**.
- j) Tastar el **sabor**.
- k) Produir **set**.
- l) Explorar per mitjà d'un **escàner**.
- m) Deixar per a un altre **jorn**.
- n) Fer tornar **sec**.
- o) Donar **format**.

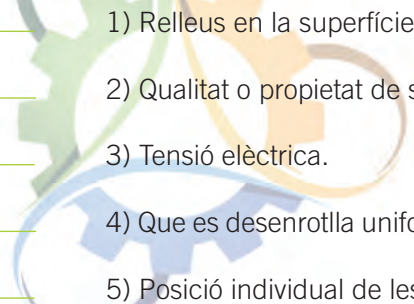
ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

5. Relacioneu els prefixos amb els lexemes de manera que donen com a resultat paraules que tinguen a veure amb la ciència i la tecnologia.

a) trans	1) so
b) re	2) fracció
c) ultra	3) axial
d) auto	4) propulsió
e) inter	5) missor
f) uni	6) alcalí
g) anti	7) atòmic
h) bi	8) tangent

6. Separeu els prefixos i sufixos de cadascuna de les paraules següents. A continuació, escriviu-los en la definició que hi corresponga.

radial • voltatge • prefoliació • combustibilitat • circumvolució

-
- a) _____ 1) Relleus en la superfície del cervell separats per solcs.
- b) _____ 2) Qualitat o propietat de ser cremat amb facilitat.
- c) _____ 3) Tensió elèctrica.
- d) _____ 4) Que es desenrotlla uniformement al voltant d'un eix central.
- e) _____ 5) Posició individual de les fulles dins la gemma.

7. Escriviu dos paraules que continguin cada un dels sufixos o prefixos següents. No podeu repetir cap mot dels exemples de la teoria.

a) ben- _____	f) -ària _____
b) in- _____	g) -ot _____
c) morfo- _____	h) -ista _____
d) post- _____	i) -itat _____
e) re- _____	j) -ment _____

8. Completeu el text amb les paraules adequades, segons les indicacions que hi ha entre parèntesis.

ELS FORATS NEGRES

El 22 de desembre del 1915, a les trinxeres del front rus, el tinent d'artilleria alemany Karl Schwarzschild escrivia una carta a Albert Einstein. Li explicava que entre càlcul i càlcul de projectils, havia resolt exactament les equacions de la _____ (1. **substantiu derivat de l'adjectiu *relatiu***) general, publicades tot just feia un mes.

Malgrat ser _____ (2. **adverbi derivat del substantiu *dimoni***) difícils de resoldre, aquestes equacions són una fita de la creativitat humana i constitueixen la descripció més precisa i completa que tenim de la gravetat. A part de ser la primera solució exacta, el que Schwarzschild havia trobat va revelar-se com una sorpresa _____ (3. **adjectiu derivat del substantiu *verí***). Si tota la massa de la Terra s'encabira en un espai tan xicotet com una oliva, es podria crear un objecte esfereïdor: un monstre amb una gravetat abassegadora que ho engoliria tot al seu voltant, inclosa la llum. Com que Einstein sabia bé que les equacions sovint ofereixen més _____ (4. **substantiu derivat de l'adjectiu *possible***) que la realitat, es va limitar a felicitar el tinent i a considerar el resultat com una mera extravagància matemàtica.

Einstein moriria el 1955, encara convençut que els monstres gravitatoris de Schwarzschild eren només un producte de la _____ (5. **substantiu derivat culte de *imatge***) i la matemàtica. Les noves generacions de físics, però, més agosarades, van recuperar l'interès per aquells objectes tremebunds.

Als anys 60, edat d'or de la relativitat general, es van estudiar aquests monstres a fons i es van _____ (6. **verb derivat del substantiu *bateig***) amb el famós nom de forats negres. Malgrat que hui no hi ha quasi ningú que dubte que existeixen, encara no s'han observat mai directament. L'índici més clar de l'_____ (7. **substantiu derivat del verb *existir***) d'un forat negre és el moviment de les estrelles del seu voltant. Al centre de la Via Làctia, per exemple, situat a 27.000 anys llum de la Terra, s'han observat estrelles durant 15 anys i s'ha vist com acceleraven i canviaven de direcció sobtadament. L'explicació més plausible d'aquests canvis de trajectòria és la presència d'una massa equivalent a quatre milions de sols concentrada al bell mig de la galàxia. I el millor candidat a contenir-la és un forat negre anomenat Sagitari A*. Però la Via Làctia no és única. Els astrònoms pensen que al cor de la _____ (8. **substantiu derivat de l'adjectiu *major***) de galàxies s'hi arrauleix un forat negre.

Com que no emet ni _____ (9. **verb derivat del substantiu *reflex***) llum, l'interior d'un forat negre és un dels misteris més profunds de l'Univers. Tot i això, se sap que al seu voltant es pot aglomerar un disc de matèria que gira i brilla frenèticament a causa de la gravetat immensa del forat. Segons la relativitat general, aquesta claror que germina en la fosca té unes característiques molt concretes. Si es poguera detectar, s'estaria observant directament la vora d'un forat negre, la mateixa frontera de l'abisme a partir de la qual res no pot escapar, el punt de no retorn conegut com a horitzó d'_____ (10. **substantiu plural derivat del verb *esdevindre***).

Ara.cat (adaptat)

LES PROPIETATS TEXTUALS: L'ADEQUACIÓ

L'adequació fa referència a la capacitat de l'enunciat per a adaptar-se a les circumstàncies enunciatives, és a dir, al context en què es produeix el text. Hi ha una sèrie de factors contextuals que determinen el que diem.

- Els **participants** (emissor i receptor). El nombre de persones que intervenen en l'acte comunicatiu, la relació entre aquestes (si es tracta de persones conegudes o no), els coneixements previs, el diferent domini de la llengua, etc., són condicions que influeixen decisivament en el text resultant.
- Els **àmbits d'ús**. Són els grans contextos de comunicació en què s'utilitza la llengua: col·loquial i familiar, periodístic i dels mitjans de comunicació, acadèmic i científic, jurídic i administratiu, comercial i laboral, literari, etc. Cadascun també té uns gèneres (estructures de text fixades convencionalment): l'article d'opinió, la notícia i el reportatge són alguns gèneres propis de l'àmbit periodístic; la novel·la i el poema de l'àmbit literari, etc.
- La **finalitat**. El propòsit que pretén l'autor del text dóna lloc a diferents tipologies textuals: descriure persones i coses (text descriptiu), informar sobre un fet (text expositiu), contar fets i accions (text narratiu), convèncer el receptor i persuadir-lo per a orientar la seua opinió (text argumentatiu), donar ordres i consells (text instructiu), fer prediccions de futur (text predictiu), interactuar amb altres interlocutors (text conversacional), crear textos artístics (text retòric).
- El **canal**. N'hi ha dos: el canal auditiu (textos orals) i el canal visual (textos escrits). Ara bé, sovint trobem textos de caracterització més complexa, com ara els escrits que són la transcripció d'un text oral (una acta judicial, per exemple) i també textos escrits per a ser expressats oralment (una obra de teatre o un guió televisiu, per exemple).

Els quatre factors anteriors, junt amb el tema, acaben determinant en cada text el tipus de **varietat lingüística** emprada: el cronolècte (varietat cronològica de la llengua), el dialecte (varietat geogràfica), el sociolecte (varietat social) i, sobretot, el registre lingüístic (varietat funcional). Els **registres** són les diferents varietats que pot presentar una llengua en els diversos àmbits d'ús i mostren el grau de formalitat o d'informalitat de la situació comunicativa. Entre els registres distingim: el col·loquial, l'estàndard, l'administratiu, el literari i el científic.

1. Llegiu el text següent i responeu oralment a les qüestions finals.

REGISTRES (I) COMPLEXOS

Com és ben sabut, els parèntesis tenen la funció d'acotar una informació que pot ser accessòria en el discurs. Però, en alguns casos, els parèntesis tenen també l'objectiu de potenciar la polisèmia, donant peu a dobles lectures. Els parèntesis del títol d'este article, no cal dir-ho, tenen este últim propòsit. La primera de les lectures suggerides, suprimint la conjunció i escrita entre parèntesis, apunta la idea que el *registre lingüístic* és una noció complexa. Es tracta d'un concepte instituit pel lingüista anglés Michael Halliday en la dècada dels setanta per a explicar que els usos lingüístics estan determinats pel context en què s'enuncia el discurs. Qualsevol persona, en efecte, independentment del nivell cultural que tinga i dels seus recursos lingüístics, s'expressa de manera diferent quan està en la terrassa d'un bar fent-se relaxadament una cerveseta amb els amics que quan està en l'estrada d'un jutjat prestant declaració. La varietat

de situacions és infinita, i està determinada per múltiples factors, com ara la relació de confiança entre els interlocutors (amics, companys de treball, clients professionals), el tema tractat (un partit de futbol, la situació familiar, la conjuntura política...), l'àmbit (una cafeteria, una aula), el canal utilitzat (oral, escrit), la intencionalitat de la comunicació (assertiva, persuasiva, lúdica), el nivell cultural dels participants en la conversa... Tota esta pluralitat de situacions fa que el parlant, de manera conscient o inconscient, utilitze el llenguatge de forma diferenciada en cada situació. Estes diferències es perceben, sobretot, en la manera d'estructurar el discurs: les omissions, els implícits; el major o menor grau d'incoherències, les frases deixades en suspens; l'ús de connectors, d'interjeccions; la modulació del to; el solapament de les intervencions, les interrupcions...

La varietat lèxica també intervé, per descomptat, en la caracterització dels registres lingüístics. Hi ha paraules que es consideren més pròpies dels registres formals, mentre que unes altres s'associen a l'expressió col·loquial, i les unes i les altres tendixen a evitar-se en aquells contextos en què es consideren inadequades. Però, per a facilitar la comprensió de les diferències lèxiques associades a distints nivells de formalitat i evitar interpretacions errònies, possiblement és útil buscar una perspectiva distant. Així, situant-nos en l'òrbita de l'anglès, resulta absolutament impensable que un britànic considere més idònia per als registres formals la variant *drugstore* 'farmàcia', pròpia dels Estats Units, que la variant *chemist's*, habitual al Regne Unit. I exactament igual al revés, és clar. El mateix passaria amb les formes *coche* de l'espanyol peninsular i *carro* de l'espanyol americà. Les variants territorials tenen el seu propi àmbit d'ús específic, i cada paraula, com és lògic, resulta més o menys adequada en cada espai en la mesura que facilita la comunicació dels parlants. Partint d'este principi general, no hi ha cap raó lingüística objectiva per a considerar que variants com *aquest*, *feina* o *servei*, per posar uns pocs exemples amb alt valor emblemàtic, són més apropiades per als registres formals que les variants *este*, *faena* o *servici*, habituals actualment entre els valencians.

En el fons, les unes i les altres no passen de ser variants territorials: unes es diuen en uns llocs, i altres, en uns llocs diferents. Exactament igual que *espill* i *mirall* o *eixir* i *sortir*. La reassignació d'un valor funcional associat a nivells de formalitat a variants territorials no passa de ser una tosca trivialització de la noció originària de *registre lingüístic*. O pitjor encara: una readaptació distorsionada que revela un clar complex lingüístic. (...)

Tots formem part d'una època i d'una societat en què hem assimilat una concepció de la llengua culta que venia determinada per la pròpia experiència col·lectiva. Les formes habituals del valencià parlat estaven associades a contextos informals, perquè així era com les sentíem en el nostre entorn immediat; en canvi, les noves paraules que els valencians començarem a descobrir a partir dels anys seixanta arran de l'accés a la rica producció cultural generada a Catalunya féu que automàticament quedaren revestides d'una aura de prestigi cultural. Però el fet que una paraula siga habitual a Barcelona o a València, independentment de la manera com l'hàgem apresada, no fa que siga més o menys culta. (...) La societat valenciana ja ha adquirit un grau de maduresa lingüística prou alt per a superar estes dicotomies puerils. (...) Sense complexos.

JOSEP LACREU, "La paraula del dia", *Levante-EMV* (9-06-2017)

- A qui li devem la noció de registre lingüístic i quan va aparéixer?
- Exposeu exemples d'altres situacions semblants a les que se citen en el text en què ens expressem de manera diferent.
- A banda del repertori lèxic, hi ha altres trets que caracteritzen els registres lingüístics?
- Pel que fa al lèxic, penseu que en valencià conviuen dos models de varietat formal de la llengua?

L'ÀMBIT ACADÈMIC I CIENTÍFIC (I): EL RESUM

L'àmbit acadèmic i científic és el propi de les institucions educatives i de la investigació científica. Es caracteritza per comptar amb els elements següents:

Participants. Tenint en compte els coneixements previs que puga tindre el receptor, els textos poden ser de tres classes:

- de nivell científic (només per a lectors o oients especialitzats),
- de nivell de divulgació (per a un públic ampli interessat en la matèria), o
- de nivell didàctic (on cal destacar l'ús abundant de recursos per a afavorir la comprensió de la matèria).

Gèneres. Es classifiquen en tres grups:

- d'emmagatzemament i consulta d'informació (llibres de text, manuals, diccionaris, enciclopèdies, catàlegs, etc.);
- de recopilació i manipulació de la informació existent (exàmens, presa de notes i d'apunts, esquemes, resums, fitxes de lectura, etc.), i
- de recerca i creació d'informació nova (treballs monogràfics, tesis, treballs de final de màster, exposicions orals, ressenyes, comentaris de text, articles de divulgació científica, etc.).

Finalitat. Els textos acadèmics solen ser de caràcter expositiu, tal com veurem en la unitat 2.

Varietat lingüística. Els textos acadèmics es caracteritzen per l'ús formal de la llengua, des del formal neutre (estàndard) fins al formal especialitzat (registre científic).

EL RESUM

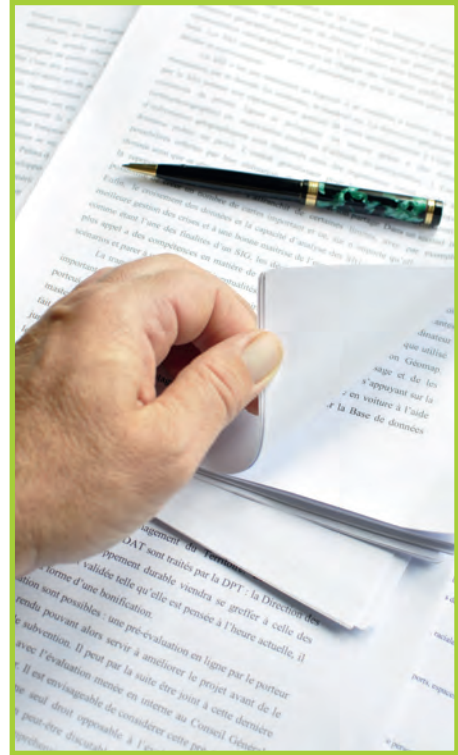
Les diverses tècniques del resum s'utilitzen en bona part de les activitats comunicatives de l'àmbit acadèmic: quan fem un examen, quan prenem apunts, quan elaborem una fitxa de lectura o fem un esquema dels continguts d'un tema, etc.

Resumir un text és crear un text nou més breu en què només apareguen les idees més importants del primer. Resumir bé, però, no és una tasca gens senzilla, ja que suposa una comprensió profunda del text inicial i tindre les habilitats suficients per a reescriure'l i elaborar el text resultant. Això implica un triple procés:

1. **Selecció** de les idees més importants (entre les principals i secundàries) que fan progressar la informació que aporta el text.
2. **Omissió** de la informació no essencial, com ara anècdotes, exemples, explicacions o redundàncies.
3. **Generalització** dels casos concrets, amb una formulació més global. Per exemple, l'oració *La crisi va afectar la producció agrícola i ramadera, els sectors industrials, el consum intern, els recursos energètics i els sous dels treballadors* es pot resumir escrivint que *La crisi va afectar l'economia del país*.

Quines propietats ha de tindre un bon resum?

- **Brevetat.** És una síntesi i, per tant, cal evitar les ampliacions i, si es demana una determinada extensió, cal ajustar-s'hi.
- **Fidelitat al text original.** D'una banda, ha de ser fidel als conceptes del text inicial i a la relació entre aquests: no ha de presentar idees que no apareguen en l'escrit que es resumeix, ni tampoc una mala interpretació o tergiversació del sentit. D'altra, també ha de mantindre la intencionalitat i l'estil de l'original: ha de reproduir-ne la tipologia i, generalment, ens hem d'expressar en un registre formal neutre, defugint el llenguatge massa col·loquial o massa afectat.
- **Objectivitat.** Per tant, el resum no pot incloure interpretacions subjectives ni opinions personals. Així mateix, s'ha de redactar en tercera persona, fins i tot quan l'escrit estiga en primera persona.
- **Cohesió.** Amb l'ús dels connectors adequats per a reflectir les relacions entre les idees, i dels elements gramaticals apropiats de manteniment de les referències (pronoms febles, sinònims, hiperònims).

Què cal evitar?

- La **còpia literal**, ja que el resum cal expressar-lo amb les pròpies paraules. Però hi ha determinats mots clau (conceptes importants) que necessàriament hauran de traslladar-se al resum.
- El **distanciament** respecte al text original. Per això s'han d'evitar indicacions com ara *El text proposat per a ser resumit tracta sobre...*, *L'autor conclou dient que...*, etc.
- Les **abreviatures** innecessàries.
- La **falta de cohesió gramatical**, perquè el resum no ha de ser mai una simple enumeració de conceptes ni una llista de frases soltes, ni menys encara un esquema amb grafismes.

Com que la divisió en paràgrafs sol correspondre a idees parcials importants, una bona estratègia per a treballar el resum és partir dels paràgrafs que componen el text i reduir cada paràgraf a una frase. Si el text no està dividit en paràgrafs, hauríem de dividir-lo en idees equiparables a les unitats que representen els paràgrafs. A continuació, podem elaborar el resum unint les frases en un text ben cohesionat, incorporant els connectors necessaris per a mostrar les relacions entre les idees i, si és necessari, aplicant els recursos gramaticals de manteniment de les referències.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

2. Fixeu-vos com s'ha resumit el text següent. Després, elaboreu el resum del text del final de la unitat seguint la tècnica que s'acaba d'explicar.

<p>Els geòlegs saben des de temps predarwinians que la història de la Terra queda marcada de forma indeleble en els seus estrats. En jaciments geològics escampats arreu del món, per exemple, es pot observar una fina línia amb uns alts nivells d'iridi, un element que només es troba amb aquestes concentracions en les profunditats del mantell terrestre i en objectes extraterrestres com ara asteroides i cometes. Aquesta deposició d'iridi, datada fa 66 milions d'anys, delinea la fi del Cretaci i el començament de l'era Terciària, una transició marcada per l'extinció més famosa de la història, la dels dinosaures (i, en realitat, també del 80% de les espècies que habitaven el planeta).</p>	<p>La composició dels estrats de l'escorça terrestre és un indicador de la història de la Terra, com ara la capa d'iridi que assenyalava el començament de l'era Terciària.</p>
<p>La línia d'iridi és el testimoni estratigràfic de l'impacte d'un asteroide gegantí en la península mexicana del Yucatán. Els geòlegs del futur podran identificar amb la mateixa precisió l'inici de l'Antropocè, el nou període geològic causat per l'activitat humana: va començar el 1950, i ve marcat no per l'iridi extraterrestre, sinó pel plutoni de les nostres bombes nuclears.</p>	<p>La presència de plutoni, procedent de les bombes nuclears, indica l'inici de l'Antropocè, un nou període geològic iniciat el 1950.</p>
<p>La certificació oficial de l'existència de l'Antropocè, i de la seua data de començament, ha comptat amb l'aval de 35 dels millors especialistes del món, entre ells el geòleg Alejandro Cearreta, de la Universitat del País Basc. I no ha estat precisament un passeig triomfal: la votació, celebrada en el Congrés Internacional de Geologia de Sud-àfrica, ha patit tota mena de pressions polítiques. La causa de l'Antropocè són les emissions de gasos per l'activitat humana, la contaminació per plàstics i microplàstics, els residus industrials, l'acidificació dels oceans i la pèrdua massiva de biodiversitat que ha provocat l'Homo sapiens. Els polítics i la indústria saben que l'aval científic, i el nom mateix d'Antropocè, seran un fort argument per a forçar els països, les empreses i els ciutadans a anar adoptant mesures costoses a curt termini. Com ja passà amb el climagate, els escèptics no estalviaran esforços per a desactivar aquestes iniciatives. Ha començat la guerra.</p>	<p>L'existència de l'Antropocè acaba de ser avalada científicament, però, com que l'ha causada la presència humana i la contaminació, hi ha hagut pressions polítiques per a negar-lo, ja que reconèixer-lo ens obligarà a adoptar mesures costoses per a pal·liar-lo.</p>
<p>Tanmateix, si hem de guiar-nos per l'experiència, hem de predir que la raó científica acabarà imposant-se. Sempre ho fa. De vegades tarda segles —com els quatre que li costà a l'Església catòlica restaurar l'honor de Galileu— i de vegades només algunes dècades, com ha passat amb la recuperació de la capa d'ozó. Però la raó s'imposa més prompte o més tard, i la resistència interessada sols serà un entrebanc que farà retardar l'acció política. I empitjorarà la situació fins que resulte insostenible. No res de nou.</p>	<p>Com sempre ha passat, més prompte o més tard la raó científica acabarà per imposar-se, però, mentrestant, s'endarrerirà l'acció política i empitjorarà la situació.</p>

JAVIER SAMPEDRO, El País, 9 de setembre de 2016

3. Observeu els canvis marcats en negreta del resum resultant.

La composició dels estrats de l'escorça terrestre és un indicador de la història de la Terra, com ara la capa d'iridi que assenyalava el començament de l'era Terciària. **D'igual manera**, la presència de plutoni, procedent de les bombes nuclears, indica l'inici de l'Antropocè.

L'existència d'**aquest nou període geològic, iniciat el 1950**, acaba de ser avalada científicament, però, com que l'ha causat la presència humana i la contaminació, hi ha hagut pressions polítiques per a negar-lo, ja que reconèixer-lo ens obligaria a adoptar mesures costoses per a pal·liar-lo. **No obstant això**, com sempre ha passat, més prompte o més tard la raó científica acabarà per imposar-se, però, mentrestant, s'endarrerirà l'acció política i empitjorarà la situació.

MONÒLEG

1. Feu un monòleg d'uns tres minuts sobre el tema següent. Llegiu la introducció i elegiu les idees que considereu oportunes i, si voleu, afegiu-ne de pròpies.

LA IMPORTÀNCIA D'UNA BONA FORMACIÓ

L'any 2016, amb un 19,7% d'abandonament escolar prematur, l'Estat espanyol està a la cua dels països de la UE en aquest indicador sobre l'aprofitament de l'educació. L'informe PISA de 2015 també indicava que els resultats en competència lectora, matemàtiques i ciències se situaven per davall de la mitjana dels països de l'OCDE. No obstant això, les famílies i els estudiants confien que una bona formació obri les portes a un futur millor.

Algunes idees

- L'educació: un dret universal i una oportunitat per a millorar la qualitat de vida.
- La influència dels factors familiars i socials en el rendiment educatiu.
- La qualitat del nostre sistema educatiu.
- La responsabilitat dels governs (lleis educatives, pressuposts destinats a l'educació, etc.).

DIÀLEG

2. Manteniu un diàleg d'uns set minuts amb una altra persona de la classe sobre la situació comunicativa següent. Mostreu-vos participatius i eviteu fer intervencions massa curtes. Al final, concerteu la conclusió.

SESSIÓ DEL CONSELL ESCOLAR MUNICIPAL

Persona A

Participes en una sessió del Consell Escolar Municipal de la teua localitat com a representant de l'Associació de Mares i Pares d'Alumnes. Els teus fills van a un centre d'ensenyament concertat. Presentes una proposta de calendari escolar per al pròxim curs respectuosa amb les tradicions de la localitat. Acabada la teua intervenció, un altre participant la critica durament i comenceu a debatre diverses qüestions relacionades amb l'educació.

- Les festes religioses locals formen part del patrimoni cultural de la població.
- Els pares tenen dret a elegir lliurement un centre públic o concertat per a l'educació dels fills.
- Els deures escolars són una part important de la formació de l'alumnat.
- Eres favorable a les proves d'avaluació externes i les revàlides.

Persona B

Participes en una sessió del Consell Escolar Municipal de la teua localitat com a representant d'un sindicat docent. Treballes en un dels centres públics de la població. Eres partidari que el calendari escolar del pròxim curs siga més racional i que no depenga de les festivitats religioses locals. Després d'haver sentit la proposta de la persona representant de l'AMPA, prens la paraula per a defensar el teu punt de vista. El debat inclou altres temes controvertits.

- Un calendari escolar basat en la variació temporal de les festes religioses no permet una organització racional dels períodes de classe i de vacances.
- Els diners públics només haurien de destinar-se a l'educació pública.
- Els deures escolars per a resoldre'ls en casa són completament innecessaris.
- Estàs totalment en contra de les revàlides i de qualsevol altra prova externa d'avaluació.

EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ESCRITES

1. Redacteu un text d'una extensió entre 200 i 220 paraules sobre el tema següent en què deixeu clara la vostra opinió. Consulteu l'explicació teòrica de l'apartat del Text de la unitat 4.

La instrucció escolar i acadèmica completa d'una persona sobrepassa normalment l'edat dels vint anys, encara que en la major part d'ocupacions la formació posterior siga una activitat professional permanent, perquè la societat actual es caracteritza per la innovació i la competitivitat, i en tots els oficis cal posar-se al dia.

Per a la major part de persones els records escolars ocupen un lloc important perquè van units al desenrotllament biològic, a l'adquisició d'informació i a la capacitat de comprensió de la realitat. Amb el pas dels anys, les dotacions escolars han canviat molt i el sistema educatiu també ha evolucionat profundament.

Expliqueu en línies generals com va ser la vostra escolarització, en comparació amb el sistema escolar actual.

Teniu en compte alguns dels aspectes següents:

- Consideres que vas rebre una bona formació?
- Quins components van ser més positius i quins més negatius?
- Saps com s'estructura en l'actualitat el sistema educatiu?
- Coneixes el sistema educatiu d'altres països?
- Quina opinió tens del canvi reiterat de les lleis d'educació?
- De quina manera fomentaries l'ús de les TIC en l'ensenyança?
- Et pareix que la institució escolar s'ha de dedicar a educar o a ensenyar?
- Quin paper fonamental ha de tindre la família com a entitat educadora?
- Quins canvis proposaries per a millorar la qualitat de l'ensenyança?

2. Redacteu un resum d'una extensió de 120-140 paraules en què destaqueu les idees principals del text següent.

Salman Khan ha canviat els mètodes d'ensenyança gràcies a YouTube

L'agost de 2004, el mestre indi Salman Khan va començar a ensenyar matemàtiques a distància a la seua neboda Nàdia, i va compartir els vídeos de les seues classes en YouTube. No sospitava que gràcies a la seua idea es convertiria en un pioner de l'educació virtual gratuïta, reconegut en tot el món.

Els continguts de la Khan Academy, l'organització educativa sense fins de lucre que va crear dos anys després, han sigut traduïts a uns quaranta idiomes, i més de cent milions de persones usen la seua plataforma cada any. L'oferta comprén temes de matemàtiques, biologia, química, física, economia, finances, història, llengua i alguns altres més, i cobreix des de preescolar fins a la universitat. En el seu lloc web hi ha prop de 10.000 vídeos, 3.000 articles i 50.000 exercicis en línia. En l'actualitat té convenis amb la NASA, el Museu d'Art Modern (MoMA) de Nova York, l'Acadèmia de Ciències de Califòrnia i l'Institut Tecnològic de Massachusetts (MIT) per tal d'oferir continguts especialitzats.

El que va començar un sol mestre ha crescut fins a convertir-se en un equip humà de huitanta persones, una organització mundial que treballa per a proporcionar una educació gratuïta a qualsevol persona i en qualsevol lloc. Són professors, dissenyadors, científics i especialistes en continguts, compromesos a facilitar l'aprenentatge.

Khan considera que els vídeos són només un complement de les explicacions i els exercicis. Però s'han tornat cada vegada més populars com a element de reforç. Totes les matèries poden ensenyar-se amb vídeos interactius.

No creu que l'educació tradicional o presencial córrega perill de desaparèixer, però considera que l'aprenentatge no ha de ser passiu. Els alumnes no haurien de passar el temps escoltant lliçons, sinó interactuant amb els companys; cada un treballant al seu ritme, sense quedar aïllats dels que estan més avançats o menys endarrerits. L'oportunitat que brinda la interactivitat podria usar-se per a ajudar els altres i ser orientat per altres. Per tant, les aules tradicionals haurien de ser més humanes, i permetre que els estudiants interactuaren recíprocament. No tots els alumnes aprenen els conceptes de la mateixa manera i al mateix ritme. Per això, l'aprenentatge personalitzat és més útil que la imposició d'un model per a tots.

Khan és conscient que els alumnes desitgen aprendre d'una manera activa. De fet, aprenen millor fent, que no simplement escoltant. A més, les eines en línia deixen temps perquè els docents gestionen projectes i treballen personalment amb els alumnes, en compte d'ensenyar només conceptes, qualificar i realitzar tasques administratives. Seria ideal que pogueren combinar l'ensenyança tradicional en l'aula amb els recursos en línia.

Quan va ensenyar matemàtiques a Nàdia es va adonar que ella no el necessitava per a entendre-ho tot, sinó perquè la inspirara, la motivara i l'orientara quan se li resistien determinats conceptes. El que més li importava era que percebera que estava realment interessat en ella. La tecnologia i l'ensenyament personalitzat pot facilitar que molts alumnes superen el fracàs escolar. El repte principal és que, quan hagen finalitzat els estudis universitaris, ingressen en el mercat laboral sent bons tècnics i pensadors crítics.

Khan Academy: <https://es.khanacademy.org>

1.

Escolteu l'àudio sobre el canvi climàtic i la mar Mediterrània del programa *Ciència Propera* de Ràdio UPV i contesteu les preguntes que hi ha a continuació.

EL CANVI CLIMÀTIC I LA MAR MEDITERRÀNIA

1. En els darrers cinquanta anys...

- a) hem modificat fins i tot el soroll de la mar.
- b) hem assistit a una alteració de l'ecosistema marí.
- c) els humans i el temps geològic ens dirigim ràpidament cap a un futur incert.

2. L'augment de la temperatura del mar...

- a) és la causa que ja trobem ací espècies procedents del Pacífic i de l'Índic, com el peix blau i el cranc lleó.
- b) en l'actualitat té unes dècimes més a l'estiu, i això és motiu de l'entrada d'espècies de peixos exòtics i de la proliferació de meduses.
- c) ha permès l'aparició d'espècies tropicals, ja que l'aigua actualment és un poc més càlida a l'hivern.

3. La població de petxines o tellines...

- a) afectada per la sobreexplotació, s'ha pogut recuperar gràcies a una parada pesquera.
- b) ha acusat els efectes de la pesca abusiva, la competència amb les espècies invasores i la contaminació de l'aigua.
- c) no es recupera a causa de l'alteració del seu hàbitat, malgrat que ja s'haja controlat tant l'abocament d'aigües residuals com la sobrepesca.

4. Un altre exemple d'alteració del medi marí és...

- a) la desaparició dels cordons de dunes i la regressió de les platges, ja que els rius no aporten sediments a causa de les preses i els embassaments.
- b) l'impacte del turisme de platja, que té conseqüències socioeconòmiques positives però també mediambientals.
- c) la pràctica desaparició de la posidònia, una espècie d'alga que és clau per a l'ecosistema i que fa una triple funció.

5. Quin verb no té un significat semblant a trasbalsar (en l'àudio: *trasbalsament*)?

- a) capgirar.
- b) pertorbar.
- c) copsar.

1. Llegiu l'article següent sobre el canvi climàtic i responeu a les preguntes que hi ha a continuació.

EL CANVI CLIMÀTIC NO ÉS CAP ENTELÈQUIA

El clima és l'estadística de l'oratge al llarg d'un període relativament llarg de temps en un determinat territori que té unes característiques geogràfiques i meteorològiques més o menys comunes (la Mediterrània occidental, el Sàhara...). Si generalitzem, podem referir-nos al clima de tota la Terra.

Sovint es creu erròniament que qualsevol canvi del clima està caracteritzat per una escala de temps molt llarga i que si la causa que el produeix és l'emissió lenta i contínua de gasos a l'atmosfera, la resposta també serà contínua i lenta, i que la societat i els ecosistemes tindran temps d'adaptar-se als canvis. De fet, l'anàlisi de l'evolució dels climes del passat posa això en dubte, ja que, en pocs anys, s'han produït canvis climàtics en la història recent de la Terra.

Des dels inicis del període industrial, la necessitat d'energia intensiva ha potenciat l'ús dels combustibles fòssils per a la fabricació d'energia elèctrica i per al funcionament de les màquines i els sistemes de transport. Quan aquests combustibles es cremen, queden els productes de la combustió, que solen acabar en l'atmosfera, entre els quals hi ha el diòxid de carboni. Al començament de la revolució industrial, estava present en l'atmosfera terrestre

de forma natural en concentracions poc importants; de fet, també es troba en diverses concentracions en les atmosferes d'altres planetes pròxims a la Terra, com Venus i Mart.

A més de l'ús dels combustibles fòssils, l'emissió de gasos d'efecte d'hivernacle té origen en altres activitats humanes com l'agricultura (bestiar boví, cultiu d'arròs, fertilitzants nitrogenats...), la desforestació, els processos industrials i l'eliminació dels residus sòlids (fems i residus humans).

El canvi climàtic es manifesta a través de fenòmens que repercuteixen negativament en les condicions de vida de les societats; incrementen tota classe de costos (humans, sanitaris, socials, ambientals, econòmics); alteren ecosistemes, provoquen erosió i solides de terra, inundacions de terrenys riberencs, activen onades de fred o de ca-

lor, donen lloc a sequeres i es té menys disponibilitat d'aigua.

És imprescindible continuar coneixent les causes i els efectes del canvi climàtic. De la matei-

xa manera, cal combatre'l, mitigar-lo, prendre mesures efectives i dur a terme accions per a contrarestar els efectes inevitables, com ja es va establir en el Protocol de Kyoto: un acord que afecta principalment el sector energètic, els processos de producció industrial, l'activitat agropecuària i els residus produïts per la societat moderna.

Els escèptics, opositors o negacionistes, han actuat en contra del canvi climàtic de les maneres més pintoresques. Amb el temps, els investigadors han intentat identificar amb més precisió aquests grups per a descriure amb més detall les motivacions que els mouen i la seua capacitat d'influència. Les seues motivacions polítiques i econòmiques influeixen les actituds, intencions, creences, perspectives i comportaments referits al canvi climàtic d'un sector dels ciutadans.

A mesura que hem penetrat en el nou mil·lenni, ha augmentat la consciència que la nostra relació amb l'entorn ha de canviar, encara que això xoque contra els fonaments de la vida moderna pel que fa a la nostra manera de viure, de treballar, d'actuar i de fruit. Les nostres modes de subsistència i estils de vida han de canviar. L'alternativa és el caos.

(Elaborat a partir d'articles de Josep Calbó, Jorge Hermosilla Pla, Josep Enric Llebot i Maxwell T. Boykoff, publicats en la revista *Mètode* 43, 85, 87)

COMPRENSIÓ ESCRITA

1. Quan s'estudia en profunditat el clima, el més normal és...

- a) que es tinga en compte l'evolució estadística del temps meteorològic en un lloc i un temps determinats.
- b) que es faça referència preferentment al microclima.
- c) que s'al·ludisca als canvis estacionals de l'oratge.

2. Com que l'alliberament de gasos a l'atmosfera és lent...

- a) els ecosistemes podran assimilar-los millor.
- b) la seua adaptació també serà lenta.
- c) els canvis que es puguen produir no tenen per què anar al mateix ritme.

3. L'ús de combustibles fòssils...

- a) és necessari per a produir energia elèctrica i per al funcionament de les màquines.
- b) es va intensificar a mesura que es va consolidar la revolució industrial.
- c) no causa el calfament global.

4. El Protocol de Kyoto...

- a) és un compromís entre els sectors industrials que més contaminen.
- b) és un pacte internacional per a controlar el canvi climàtic.
- c) és una convenció per a conèixer millor les causes del canvi del clima.

5. El nostre estil de vida ha de canviar perquè...

- a) hem adquirit costums nocius per a l'estabilitat climàtica del planeta.
- b) va contra els fonaments de la vida moderna.
- c) hem penetrat en un nou mil·lenni.

6. Quina de les afirmacions següents és verdadera?

- a) El diòxid de carboni és un gas que es localitza només en l'atmosfera terrestre.
- b) El diòxid de carboni és l'únic responsable de l'efecte hivernacle.
- c) El diòxid de carboni no és un gas exclusiu de la Terra.

7. Quina de les afirmacions següents és verdadera?

- a) El calfament de la Terra és degut principalment a l'activitat humana.
- b) Les causes del canvi climàtic són incertes.
- c) Tots els efectes del canvi climàtic són controlables i reversibles.

FONÈTICA, ELOCUCIÓ I ORTOGRAFIA

EL VOCALISME

LES ELISIONS VOCÀLIQUES (I)

En la parla habitual es produeixen enllaços fònics quan entren en contacte sons vocàlics de paraules consecutives. Hi ha dos classes d'enllaços fònics entre vocals: l'elisió i la sinalefa.

a) L'elisió consisteix en la desaparició d'una vocal final o inicial de paraules que entren en contacte.

- Vocals idèntiques (es redueixen a una): *una altra*, *home estrany*, *odí immens*.
- Vocals diferents. En valencià només es poden elidir les vocals *e* i *a*.
  - Si les dos vocals són tòniques, no és possible elidir-ne cap: *camí ample* [kamí ámple].
  - Si una vocal és tònica i l'altra àtona, s'elideix l'àtona: *un(a) hora* [un'óra], *camí (e)stret* [kamí'strét].
  - Si les dos vocals són àtones, s'elideix la *e* o la *a*: *carro (e)stret* [káro'strét], *qu(e) obrira* [k'obríra], *si (e)n vols* [si'n vóls], *un(a) orella* [un'orélla]. Si tenim una *e* i una *a*, s'elideix la *e*: *onz(e) amics* [ónz'amíks], *una (e)spasa* [una'spáza].

b) A més, si una de les vocals en contacte és una *i* o una *u* àtones (o el pronom *ho*), es forma una sinalefa, és a dir, la pronúncia de les dos vocals en una sola síl·laba, formant diftong: *rei alt* [ej], *te un pis* [ew], *un sou alt* [wa], *veure imatges* [ej], *porta-ho* [aw], *hi ha* [ja], *ho imagine* [wi].

Ara bé, hi ha manteniment de vocals en hiat quan les vocals en contacte són tòniques, encara que siguin idèntiques: *menú únic*, *demà obrin*, *cançó ètnica*.

1. Escolteu els enunciats següents i llegiu-los en veu alta.

va al carrer • una aixeta • dotze anys • setze anys • una escala • una esperança
camí espaiós • camí estret • no escoltes • no estimes • delictes ecològics

2. Escolteu i pronuncieu la sinalefa que es forma entre les vocals de les paraules següents.

clau anglesa • compra un cotxe • porta un llibre • va i ve • sé un acudit • té il·lusió
té un amic • hi ha peix fresc • ho apliques • no ho entenc • compra-ho • porta-ho • no ho òbrigues

3. Discutiu a classe com s'han de pronunciar les seqüències següents.

una escala • una hora • porta el llibre • casa aïllada • a mi em sembla

Altres contactes vocàlics

La *e* inicial dels mots començats per *em-*, *en-*, *es-*, i alguns en *eix-*, neutralitza en [a]: *embrutar*, *encendre*, *estalviar*, *eixugar*, etc. Aquesta pronunciació és correcta, com també ho és la pronúncia amb [e], tot i que hi ha mots amb aquestes característiques que no presenten neutralització: *enemic*, *enamorar*, etc.

Cal pronunciar amb [e] i no amb [i] paraules com ara *gener*, *genoll*, *menjar* o *deixar*. Així mateix, cal evitar afegir una *i* (*ància) als acabats en *-ança*, *-ença*: *perseverança*, *aparença*, *creença*, etc.; en canvi, s'ha de pronunciar la *i* dels acabaments en *-iència*: *consciència*, *paciència*, etc.

També s'ha d'evitar la diftongació en [aw] de la *o* inicial en *obrir*, *ofegar*, *olorar*, *omplir*, etc. I la pronúncia en [o] del diftong [wa]: *quaranta*, *qualsevol*, etc.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

4. Escolteu les paraules següents i llegiu-les en veu alta.

estendre • eixugar • genoll • gener • deixar • perseverança • creença
consciència • paciència • obrir • olorar • cinquanta

Divergències vocàliques

En la taula següent hi ha els casos més habituals de divergència vocàlica amb el castellà.

VOCAL	EXEMPLES
a	<i>afaitar-se, ambaixada, anglés, assassí, avaluar, avantatge, davantal, hostaleria, latrina, maragda, quarantena, rancor, sanefa, xinxa; Sardenya; i derivats: avaluació, assassinat, rancúnia, etc.</i>
e	Amb a en castellà: <i>albercoc, alcàsser, assemblea, disfressa, eben, emparar, espàrrec, estella, monestir, ràfega, sergent, treballar, vernís; Caterina; i derivats: ebenista, envernissar, etc.</i> Amb i en castellà: <i>desembre, enginyer, enveja, ferm, genet, maresme, príncep, santedat, seguretat, tenebres; i derivats: enginyeria, envejós, etc.</i>
i	<i>ambigüitat, antiguitat, ciment, contemporani, contenidor, declivi, diabetis, galió, infermera, línia, penis, sobirà; Tunis; i derivats: infermeria, sobirania, tunisià, etc.</i>
o	<i>aixovar, assortir, avorrir, bordell, botifarra, brúixola, capítol, cartolina, cigonya, cobrir, colobra, complir, cònsol, croada, embotit, escopir, esdrúpol, esdrúixol, estoig, estafolari, fonament, gola ('pecat capital'), governamental, irrompre, joglar, joventut, nodrir, pèndol, ploma, podrir, polir, polp, polpa, polsar, polvoritzar, rètol, rigorós, robí, rossinyol, sofrir, sorgir, sospir, sostroure, tamboret, títol, tomba, torbar, torró, triomf; Borriana; i derivats: borrianenc, joglaresc, pertorbar, tombar, retolador, sofriment, etc.</i>
u	<i>ateneu, barnús, bufetada, butxaca, cacau, cuirassa, escull, focus, fòrum, liceu, muntanya, muntar, museu, ritu, sèrum, sinus, subornar, supèrbia, suportar, tipus, tramuntana, trofeu, turment; i derivats: bufetejar, embutxacar, muntanyenc, etc.</i>

- Tenen doble forma les parelles de paraules *baina* o *beina*, *meravella* o *maravella*, *sutja* o *sutge*, *resplendor* o *resplendor*, *malenconia* o *melancolia*, *catxirulo* o *catxerulo*, *julivert* o *jolivert*, *arri* o *arre* ('interjecció').
- Són de significat diferent els mots *espècia* (condiment) i *espècie* (classe).

Alternances vocàliques (o, u) en derivats i cultismes

En els derivats i cultismes (pseudoderivats) de la mateixa família poden haver-hi alternances vocàliques.

PRIMITIU	DERIVATS	PSEUDODERIVATS
<i>boca</i>	<i>bocassa, boquejar</i>	<i>bucal</i>
<i>cònsol</i>	<i>consolat</i>	<i>consular</i>
<i>corba</i>	<i>corbat, encorbar-se</i>	<i>curvilini</i>
<i>córrer</i>	<i>corrent, concórrer</i>	<i>concurrent, ocurrència</i>
<i>dolç</i>	<i>dolçor, dolcesa</i>	<i>dulcificar, edulcorar</i>
<i>home</i>	<i>homenet, homenet</i>	<i>humà, humanisme</i>
<i>jove</i>	<i>joventut</i>	<i>juvenil</i>
<i>món</i>	<i>submón</i>	<i>mundà, mundial</i>
<i>nodrir</i>	<i>nodriment</i>	<i>nutrició, nutritiu</i>
<i>núvol</i>	<i>nuvolositat, nuvolós</i>	<i>nebulositat, nebulós</i>
<i>ortiga</i>	<i>ortigosa</i>	<i>urticària, urticant</i>
<i>pastor</i>	<i>pastoral, pastoreta</i>	<i>pastura, pasturar</i>
<i>pèndol</i>	<i>pèndola, pendolada</i>	<i>pendular</i>
<i>ploma</i>	<i>plomatge, plomall</i>	<i>plumífer, plumiforme</i>
<i>ploure</i>	<i>ploguda, plovisquejar</i>	<i>pluja, plujós</i>
<i>pols (e)</i>	<i>polsera, polsar</i>	<i>pulsació, pulsíó</i>
<i>títol</i>	<i>titolet</i>	<i>títular, titulació</i>
<i>volcà</i>	<i>volcànic</i>	<i>vulcanisme, vulcanòleg</i>

5. Completeu les oracions següents amb la vocal que calga.

- a) Un s__friment r__ncorós el pert__rbava.
- b) Entre els diferents emb__tits hi ha la b__tifarra.
- c) Volia navegar des del port de B__rriana fins a l'illa de S__rdenya.
- d) El s__rgent no podia s__portar l'av__rriment d'aquell capít__l de la novel·la.
- e) Cat__rina té l'__valuació de llengua __nglesa el dia 20 de d__sembre.
- f) S__spira per c__mplir el seu s__mni.
- g) Em vaig rec__sir les vores de les b__txaques dels pantalons.
- h) L'informe sobre el presumpte ass__ssí estava ple d'ambigü__tats.
- i) Van irr__mpre en la residència del mon__stir i van s__straure informació confidencial.
- j) Per a p__lir aquell moble, l'eb__nista va aplicar un v__rnís especial.

6. Completeu els mots següents amb la vocal que falta i enllaceu-los amb el significat.

làct__a • sant__dat • pènd__l • ràf__ga • diabet__s • conten__dor • g__lea • m__ragda

- a) Qualitat de sant, condició del que és sant. _____
- b) De la llet o que hi té relació. _____
- c) Malaltia metabòlica que provoca un excés de glucosa. _____
- d) Substància nutritiva secretada per les abelles joves. _____
- e) Ventada forta i violenta de curta duració. _____
- f) Recipient gran per a depositar residus diversos. _____
- g) Pedra preciosa molt dura de color verd brillant. _____
- h) Cos suspès d'un punt fix que pot oscil·lar per l'acció de la gravetat. _____

7. Escriviu les vocals que falten en els derivats següents.

regidor	regid__ria	muntar	m__ntatge
trionf	tri__mfador	govern	g__vernamental
cònsol	cons__lar	dolç	ed__lcorant
jove	j__venil	títol	tit__lar

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

8. Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.

1. El _____ té un _____ fosc en la part superior del cos.

- a) russinyol, plomatge
- b) rossinyol, plomatge
- c) rossinyol, plumatge

3. He escrit el _____ en la _____.

- a) rètol, cartulina
- b) rètul, cartulina
- c) rètol, cartolina

2. Va estar en _____ per una pícada de _____.

- a) quarentena, xinxa
- b) quarantena, xinxe
- c) quarantena, xinxa

4. Els policies no _____ les protestes.

- a) pogueren sofocar
- b) pogueren sufocar
- c) pugueren sofocar

9. Completeu les paraules amb la vocal que falta i enllaça les dos columnes. Teniu en compte l'accentuació.

a) n__vol

b) c__rba

c) v__lcà

d) p__ls

e) conc__rrer

f) b__ca

1) conc__rrent

2) n__bulositat

3) b__cal

4) c__rvilini

5) p__lsació

6) v__lcanòleg

10. Corregiu les incorreccions que detecteu en les oracions següents.

a) El jolivert és una espècie aromàtica que s'utilitza per a cundimentar el menjar.

_____

b) És una persona de creències firmes i amb un profund coneiximent de la matèria.

_____

c) El mes de gener sol ser poc nuvolós i sol bufar la tramontana.

_____

d) La novençana tenia un joc de llançols de fil estampats.

_____

e) La joventut sol portar polseres estrafalàries.

_____

LA PUNTUACIÓ

Els signes de puntuació estructuraven i cohesionen el text escrit. Són els següents:

La coma (,) Indica una pausa menor i s'usa:

- Per a separar elements (paraules, oracions) d'una enumeració:
Cal comprar un ordinador, una impressora, un mòdem i un ratolí.
- Davant i darrere d'un incís (són intercanviables amb els parèntesis):
Recordeu que, si voleu obtenir el text complet dels articles, cal que ho sol·liciteu.
- Abans, després, o abans i després, d'un vocatiu (nom d'una persona o persones a qui u s'adreça):
Maria, vine. Hola, Joan, i adéu, Esteve.
- Per a indicar l'elisió d'un verb:
Salvador escriu un poema; Elvira, una carta.
- Per a separar els elements que alteren l'orde convencional de l'oració:
La porta, me la vaig deixar oberta.
- Amb els connectors textuais, com ara *per tant, en canvi, és a dir*, etc.:
El representant tenia la confiança de tothom i, per tant, també del comitè.

El punt (.) Indica una pausa major que la coma i s'usa:

- Al final d'una oració amb sentit complet (punt i seguit).
- Al final d'un paràgraf sencer (punt i a part).

El punt i coma (;) Indica una pausa de duració intermèdia, entre la coma i el punt i s'usa:

- En lloc del punt, quan dos oracions tenen una relació estreta de significat.
El dia va ser gris i plujós; l'endemà, per contra, va eixir un sol radiant.
- També per a separar els elements d'una enumeració quan aquests ja contenen comes:
Hauríem de consumir més fruita i verdura de temporada: melons, tomaques i albergínies a l'estiu; magranes, raïm i rovellons a la tardor; taronges, carxofes i colifor a l'hivern.

Els dos punts (:) Indiquen una certa subordinació del segon element al primer i s'usen:

- Per a indicar causa, demostració, exemples, enumeracions, etc.:
Hi ha els ingredients següents: ametles, xocolata i mantega.
- Quan volem introduir citacions textuais:
L'autor diu: «Tot el que he dit ho he experimentat per mi mateix».
- No es posen els dos punts quan no són necessaris perquè no es trenque la continuïtat de l'oració (per exemple, darrere de *són* o *de*):
Es faran els estudis de Filosofia, Dret, Econòmiques i Medicina.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Els punts suspensius(...) Indiquen suspensió del pensament i suggereixen una enumeració oberta i poc concreta. Se'n posen tres i prou, i sense espai entre la paraula i el punt que hi ha més acostat. S'usen:

- Quan una enumeració no queda tancada:
Allí hi havia de tot: animals, plantes, objectes...
- Quan una oració és inacabada perquè es vol donar a entendre alguna cosa, per reticència, etc.:
Ells molt de dir, però...

Els signes d'interrogació(¿?) Indiquen pregunta. Es posa només al final fora de casos especials en què siga necessari posar-lo també al començament d'una oració llarga que no tinga indicadors d'interrogació. Cal recordar que no s'ha de posar punt després d'un interrogant ni s'ha de deixar espai entre la paraula i el signe d'interrogació:

Què vols que et diga? –N'estic molt content.

Els signes d'admiració(i!) Indica admiració o exclamació. Té les característiques del signe d'interrogació:

Que alt que t'has fet! Ja ho crec!

Els parèntesis() Indiquen una informació complementària, una intercalació, un incís, i a vegades són intercanviables amb els guions:

Isaac Newton (1642-1727). Va més enllà de les catalogacions (vegeu la taula següent).

Els guions llargs(–) Indiquen:

- Un incís, un aclariment, un pensament, un afegit (a vegades són intercanviables amb els parèntesis):
És conegut el cas del DDT –compost no biodegradable–, que va ser prohibit l'any 1978.
- Una acotació en un diàleg:
Ep! –li va dir– Veritat que sí?

11. Puntueu el text següent.

EL CLIMA MEDITERRANI

És un clima de transició entre l'humit de les costes orientals i el sec dels deserts litorals tropicals caracteritzat per l'alternança de dos estacions una de seca i càlida a l'estiu i una altra d'humida i freda a l'hivern la secada estiuenca és gran i totalment original ja que normalment les pluges solen coincidir amb l'estació càlida aquesta estació és deguda al trasllat a aquestes latituds a l'estiu de les altes pressions subtropicals l'hivern que arriba sobtadament suposa el domini del règim ciclònic i de la pluja els dies de precipitació però són pocs i coincideixen amb grans ondulacions del corrent en *jet* a la Mediterrània occidental a causa del relleu es formen depressions que a causa de la inestabilitat de l'aire local produeixen precipitacions intenses aquestes pertorbacions solen estancar-se i aleshores produeixen aiguats i tempestes grans amb inundacions freqüents

LES MAJÚSCULES I LES MINÚSCULES

Usem les majúscules i les minúscules en els casos següents:

MAJÚSCULES	EXEMPLES
Després de punt i a principi de text o paràgraf.	<i>Potser sí, potser no. Encara no ho sé.</i>
Després dels signes d'interrogació i d'admiració.	<i>Plourà? No plourà! Ha nevat! Feia tants anys...</i>
Després de la fórmula de salutació i comiat de les cartes si no va seguit. (fins i tot amb coma)	<i>Benvolguda Anna, Lamente comunicar-te que ja no queden places.</i>
Després dels punts suspensius a final d'oració.	<i>Va arribar tard... No digué res... Feia cara de cansat...</i>
En noms i cognoms de persones i divinitats.	<i>El déu Thor, la deessa Venus, Vicent Xapa</i>
En formes protocol·làries de tractament.	<i>Il·lustríssima Senyora Alcaldessa</i>
En nom d'institucions, organismes, entitats, empreses o establiments formalment constituïts.	<i>Conselleria de Sanitat, Ajuntament de Gandia, Comissió Europea, Ministeri de Foment</i>
En títols de llibres, revistes, d'articles, obres cinematogràfiques, etc. (només la inicial del títol)	<i>Elogi de l'ombra, Lletres valencianes, Anàlisis de les malalties professionals, El rei lleó</i>
En noms de poblacions, comarques, accidents geogràfics, països i estats. (amb l'article en minúscula)	<i>Vinaròs, el Camp de Túria, la Vall de Gallinera, el riu Magre, la península Ibèrica, la Xina</i>
En noms de festivitats, de fets històrics, moviments artístics i activitats singulars. (amb l'article en minúscula)	<i>la Magdalena, la Primera Guerra Mundial, les Germanies, la Renaixença, les festes de Nadal</i>
En plans d'estudis, assignatures i titulacions	<i>Ensenyança Secundària Obligatòria, l'assignatura de Valencià, llicenciada en Dret</i>

MINÚSCULES	EXEMPLES
Després de punts suspensius, si no són final d'oració.	<i>No sabia com dir-li... que havia perdut l'aposta.</i>
Després dels dos punts.	<i>Ací tens: café, copa i puro.</i>
En dies de la setmana, mesos, estacions.	<i>diumenge, novembre, primavera</i>
En formes de tractament genèric en càrrecs, dignitats, oficis, títols o noms propis.	<i>l'alcalde de Calp, el conseller d'Educació, el papa de Roma, el jutge, el bisbe, doctor Casp, senyora Roig</i>
En gentilicis.	<i>una alacantina, els andalusos, un asiàtic</i>
En religions, doctrines polítiques, períodes històrics, etc.	<i>el budisme, el socialisme democràtic, l'edat mitjana</i>

12. Corregiu l'ús incorrecte de majúscules i minúscules en les oracions següents.

- La Consellera d'Agricultura ha visitat l'ajuntament de Sagunt.
- Dispara, jo ja estic mort* és el títol d'un llibre entretingut.
- El President de la Federació Valenciana ens visitarà el divendres 21 de Maig.
- Si vols que prenguem una cervesa... Avisa'm amb antelació.
- Excel·lentíssima senyora alcaldessa, Li comuniqui que el motiu de la meua carta...
- Les comarques de l'Alt Palància, els Ports i el Baix Maestrat són Castellonenques.
- M'agraden molt les festes de la nit de sant Joan i el misteri d'Elx.
- La vida dels déus grecs de l'Olimp era tranquil·la.

EL VERB

El verb és una categoria gramatical variable, nucli del predicat verbal, que expressa una situació, siga aquesta una acció que realitza o que rep el subjecte (*cantar, patir*) o altres circumstàncies com ara esdeveniments (*créixer, viure*), existència (*ésser, estar*), sentiments i estats d'ànim (*estimar, enutjar-se, odiar*).

Classificació dels verbs segons la relació amb els complements

Els verbs, segons la relació que tenen amb els complements, es classifiquen en copulatius o atributius (relacionen subjecte i atribut: *ser, estar, semblar, paréixer*); i predicatius (relacionen subjecte i predicat): de règim o preposicionals (porten complements introduïts per preposicions: *riure's de, atrevir-se a*, etc.); reflexius (l'acció recau sobre el subjecte: *rentar-se, dutxar-se*, etc.); recíprocs (l'acció es dóna i es rep alhora: *estimar-se, insultar-se*, etc.); transitius (porten complement directe, CD: *portar, comprar, explicar*, etc.); o intransitius (no porten CD: *anar, vindre, jaure*, etc.); i pronominals (porten pronom feble sense funció sintàctica: *agenollar-se, imaginar-se*, etc.).

Les conjugacions

La conjugació (o flexió verbal) és el conjunt de les formes que té un verb, segons les variacions de nombre, persona, temps i mode.

En tota forma verbal cal distingir l'arrel (o lexema), part invariable que aporta el significat, i la desinència (morfema o terminació), part variable que informa de qui fa l'acció (persona), quan es fa (temps), la intenció de qui parla (el mode) i si l'acció està acabada (l'aspecte). La desinència té una vocal, anomenada 'vocal temàtica' que caracteritza la conjugació: *a* en *cantar* (1a conjugació), *e* en *batre* o *témer* (2a conjugació), *i* en *dormir* o *patir* (3a conjugació). D'acord amb la vocal temàtica, els infinitius de les tres conjugacions es distribueixen de la manera següent:

1a CONJUGACIÓ	2a CONJUGACIÓ			3a CONJUGACIÓ	
-ar	-re	-er		-r	-ir
parlar	batre	haver (tònic)	témer (àton)	dir, dur, fer ¹	dormir (pur) patir (incoatiu)

La tercera conjugació presenta dos models: pur i incoatiu. Són incoatius la major part dels verbs de la 3a conjugació: *assistir, corregir, discutir, florir, garantir, imprimir, patir, rostir, servir, traduir*, etc.; són purs *dormir, bullir/bollir², cosir, tossir, collir, fugir, morir, sentir, munyir, grunyir, cruixir, obrir, omplir, sortir*, i derivats (*recollir, pressentir, reobrir*, etc.); però *assentir* i *dissentir* són incoatius.

Hi ha verbs que poden conjugarse com a purs o com a incoatius: *brunzir, llegir, lluir* (pot conjugarse pur només quan significa 'brillar': *Les estrelles lluen en la foscor de la nit*; o incoatiu quan significa 'aparença': *lluir un vestit*), *mentir, vestir, engolir, afegir, fregir, oir, renyir, tenyir* i *escopir*.

¹ Solament hi ha aquests tres verbs de la segona conjugació acabats en *-r* (*dir, dur* i *fer*).

² L'AVL admet la forma *bullir*.

Verbs que presenten interferències en la conjugació

Per influència del castellà, hi ha una sèrie de verbs de la segona conjugació que presenten interferències. Es tracta, concretament, dels verbs *admetre* (i *comprometre*, *remetre*, etc.), *batre* (i *combatre*, *rebatre*, etc.), *cloure* (i *incloure*, *recloure*, etc.), *rompre* (i *irrompre*, *interrompre*, etc.), *fondre* (i *difondre*, *infondre*, *refondre*, etc.), *córrer* (i *discórrer*, *ocórrer*, *recórrer*, etc.). També són de la segona conjugació els verbs *concebre*, *dependre*, *pretendre*, *rebre* i *percebre*. Així, per exemple, cal dir: *admetre* (i no **admitir*), *batre* (i no **batir*), *incloure* (i no **incluir*), *interrompre* (i no **interrumpir*), *difondre* (i no **difundir*), *concórrer* (i no **concurrir*), *concebre* (i no **concebir*), etc.

Altres influències del castellà en la conjugació afecten els verbs *garantir* (i no **garantitzar*), *inserir* (i no **insertar*), *traïr* (i no **traicionar*), *aclarir* (i no **aclarar*), *abaratir* (i no **abaratar*), *florir* (i no **floréixer*), *pertànyer* (i no **perteneïxer*), *prevaldre* (i no **prevaléixer*), etc.

També hi ha una sèrie de verbs que presenten una manca d'adequació als contextos formals. Així, se solen conjugar incorrectament verbs com ara *escopir* (i no **escupir*), *romandre* (i no **permanéixer*), *imprimir* (*imprés*, i no **imprimir*), etc.

Verbs transitius i intransitius

Els verbs transitius reclamen necessàriament un complement directe per a tindre un significat complet (*Porta la roba*), mentre que els intransitius no el porten (*El xiquet dorm*), encara que poden portar altres complements (*Pau nada molt bé*). Són transitius els verbs següents:

TRANSITIUS	CORRECTE	INCORRECTE
afectar	<i>Les reformes afectaran molta gent.</i>	<i>*Les reformes afectaran a molta gent.</i>
apassionar	<i>La lectura no l'apassiona.</i>	<i>*La lectura no li apassiona.</i>
apropiar-se	<i>Es van apropiar tot el territori.</i>	<i>*Es va apropiar de tot el territori.</i>
aterrir	<i>La notícia ha aterrit el poble.</i>	<i>*La notícia ha aterrit al poble.</i>
atraure	<i>L'aventura l'atrau.</i>	<i>*L'aventura li atrau.</i>
encertar	<i>No va poder encertar la solució.</i>	<i>*No va poder encertar amb la solució.</i>
entusiasmar	<i>El nou pla l'entusiasma.</i>	<i>*El nou pla li entusiasma.</i>
impressionar	<i>La notícia el va impressionar.</i>	<i>*La notícia li va impressionar.</i>
necessitar	<i>Necessitem la teua companyia.</i>	<i>*Necessitem de la teua companyia.</i>
obsequiar	<i>L'he obsequiada amb un vestit negre.</i>	<i>*Li he obsequiat un vestit negre.</i>
satisfer	<i>L'explicació no el satisfà.</i>	<i>*L'explicació no li satisfà.</i>
sorprendre	<i>M'agrada sorprendre el meu marit.</i>	<i>*M'agrada sorprendre al meu marit.</i>

Per contra, tenen un ús intransitiu els verbs següents:

TRANSITIUS	CORRECTE	INCORRECTE
apel·lar	<i>Van apel·lar contra la resolució.</i>	<i>*Van apel·lar la resolució.</i>
callar	<i>La repressió no va fer callar el poble.</i>	<i>*La repressió no va callar el poble.</i>
legislar	<i>El Parlament ha legislat sobre aquest tema.</i>	<i>*El Parlament ha legislat aquest tema.</i>
recórrer ⁵	<i>Han recorregut contra la sentència.</i>	<i>*Han recorregut la sentència.</i>
telefonar	<i>Telefona a Pere a casa. Telefona-li ara.</i>	<i>*Telefona Pere a casa. *Telefona'l ara.</i>

⁵ El verb *recórrer* s'usa com a intransitiu com a terme jurídic i administratiu ('interposar un recurs'), però és transitiu en el sentit de 'fer un trajecte determinat': *Recorreguérem set quilòmetres amb una roda punxada.*

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Verbs pronominals i no pronominals

Els verbs pronominals es conjuguen necessàriament amb un pronom feble (*El reu va penedir-se del crim que havia comés*). Hi ha verbs que contrasten amb el castellà en aquests usos:

PRONOMINALS	CORRECTE	INCORRECTE
aprimar-se/engreixar-se despertar-se emportar-se entrenar-se envolar-se/enlairar-se escapar-se imaginar-se passar-s'ho bé/malament	<i>Aquest estiu s'ha aprimat.</i> <i>M'he despertat d'un malson.</i> <i>És menjar per a emportar-se'l.</i> <i>Els atletes s'entrenen cada dia.</i> <i>L'avió s'envolarà a les cinc.</i> <i>L'ocell es va escapar de la gàbia.</i> <i>M'imagina que deu haver arribat.</i> <i>Ens ho hem passat molt bé.</i>	<i>*Aquest estiu ha aprimat.</i> <i>*He despertat d'un malson.</i> <i>*És menjar per a emportar.</i> <i>*Els atletes entrenen cada dia.</i> <i>*L'avió envolarà a les cinc.</i> <i>*L'ocell va escapar de la gàbia.</i> <i>*Imagine que deu haver arribat.</i> <i>*Ho hem passat molt bé.</i>
NO PRONOMINALS	CORRECTE	INCORRECTE
callar caure cobrar fer marxar passar prendre recolzar	<i>Quan calles tu, parlaré jo.</i> <i>Li queia la bava quan la mirava.</i> <i>Cambrer, pot cobrar?</i> <i>No faces la valenta.</i> <i>A quina hora marxeu?</i> <i>La setmana ha passat volant.</i> <i>Anem a prendre un cafè?</i> <i>La seua teoria recolza en dades.</i>	<i>*Quan et calles tu, parlaré jo.</i> <i>*Se li queia la bava quan la mirava.</i> <i>*Cambrer, pot cobrar-se?</i> <i>*No et faces la valenta.</i> <i>*A quina hora us marxeu?</i> <i>*La setmana s'ha passat volant.</i> <i>*Anem a prendre'ns un cafè?</i> <i>*La seua teoria es recolza en dades.</i>

- Els verbs de moviment (*anar, vindre, tornar, entrar, eixir, pujar, baixar*) en molts sentits poden usar-se indistintament com a pronominals o no pronominals, però quan són pronominals han d'anar acompanyats del pronom *en*: *Quan acabe el partit, vine al parc; Quan acabe el partit, vine-te'n al parc* (i no **Quan acabe el partit, vine't al parc*). *El senyor ha pujat a l'autobús; El senyor se n'ha pujat a l'autobús* (i no **El senyor s'ha pujat a l'autobús*).

La concordança entre el subjecte i el verb

Com a norma general, el subjecte i el verb concorden en persona i nombre (*Pere canta; La xica balla; Els gasos contaminen; Les medicines curen*). Quan una oració no té el subjecte explícit, la persona i el nombre del verb ja indiquen la persona i el nombre del possible subjecte:

Ix de Bonrepòs a les deu. (subjecte = 3a persona del singular: *ell, ella, l'autobús*, etc.).

Quan el subjecte està compost per diversos substantius coordinats, cal fer la concordança en plural:

La Constitució i l'Estatut estableixen els drets bàsics dels ciutadans.

Si el subjecte és un nom col·lectiu singular, el verb concorda amb el subjecte en singular.

La gent ho vol així; L'equip ha guanyat la copa; La majoria va dir que no.

Però quan el nom col·lectiu té un complement en plural, és preferible la concordança en plural:

Una part dels manifestants es dirigiren a la seu del govern.

Si els nuclis d'un subjecte compost són infinitius, el verb s'usa en singular:

M'agrada estudiar i dibuixar; Anar i vindre cansa.

EL PRESENT D'INDICATIU

El present d'indicatiu expressa una informació real referida a una situació simultània al moment de l'acte de parla (*Mira, ara ixen del teatre*), a fets universals o atemporals (*L'hidrogen està format per un protó i un electró; La balena és un cetaci*), a fets històrics (*Jaume I conquereix València l'any 1238*), al futur en fets previsibles (*Demà me'n vaig a Castelló*), també pot designar fenòmens habituals (*Cada dia isc de casa a les 8*), i, fins i tot, pot tindre valor d'imperatiu (*Ara mateix te'n vas al despatx i li reclames els diners*).

Conjugació del present d'indicatiu dels verbs regulars

1a CONJUGACIÓ		2a CONJUGACIÓ		3a CONJUGACIÓ			
CANTAR		TÉMER		DORMIR (PURA)		SERVIR (INCOATIVA)	
-e	cante ⁴	-Ø	tem	-Ø	dorm	-isc	servisc
-es	cantes	-s	tems	-s	dorms	-eixes/-ixes	serveixes/ixes
-a	canta	-Ø	tem	-Ø	dorm	-eix/-ix	serveix/ix
-em	cantem	-em	temem	-im	dormim	-im	servim
-eu	canteu	-eu	temeu	-iu	dormiu	-iu	serviu
-en	canten	-en	temen	-en	dormen	-eixen/-ixen	serveixen/ixen

Alternances vocàliques i consonàntiques en el present d'indicatiu

Cal recordar que en els verbs de la 1a conjugació acabats en *-car*, *-çar*, *-guar*, *-quar*, *-jar* i *-tjar*, es produeixen canvis ortogràfics en la conjugació (*evoca, evoquem; adreça, adrecen; enaigua, enaigües; adequa, adequëu; neteja, neteges; viatja, viatgem*).

També cal tindre en compte que en els verbs de la 1a conjugació acabats en *-iar* (*canviar, estalviar, estudiar*, etc.), les persones 1a, 2a, i 3a del singular i 3a del plural del present d'indicatiu són planes, amb accent prosòdic sobre la *i* (*canvie, canvies, canvia, canviem, canviu, canvien*).

Els verbs velaritzats de la 2a conjugació afigen una *-c* al final de la 1a persona del singular del present d'indicatiu (*prenc, bec, trac, coneç*) o una *-sc* (*meresc, cresc*). Hi ha uns quants verbs de la 2a i 3a conjugació, que tot i que col·loquialment presenten velarització, en la llengua formal convé mantindre les formes sense velaritzar en present d'indicatiu, de subjuntiu i imperatiu (*dorm, perd, sent, cull; dorma, perda, senta, culla*).

Els verbs de la 2a i 3a conjugació, l'arrel dels quals acaba en *-x*, *-c*, *-s* o *-g* (*meréixer, conéixer, véncer; cosir, tossir, llegir, fugir*), finalitzen la segona persona del singular en *-es* (*mereixes, coneixes, vences; cuses, tusses, lliges, fuges*).

Alguns verbs de la 3a conjugació que tenen *o/e* en l'arrel (*collir, cosir, escopir, tossir, vestir, teixir*; etc.), alternen la conjugació amb *u/i*, respectivament, quan aquestes vocals es troben en síl·laba tònica (*cull, collim; cuses, cosiu; escupen, escopiu; tus, tossim; vistes, vestiu; tixen, teixim*).

Els verbs *poder* i *voler* porten *u* en la 1a persona del present d'indicatiu i en totes les persones del present del subjuntiu i de l'imperatiu (*puc, vull; puga, pugues, puga, puguem, pugueu, puguen; vulga o vullga, vulgues, vulga, vulguem, vulgueu, vulguen*). Però mantenen una *o* en la resta de la conjugació (*pots, podré, podràs, hauríem pogut, podríeu, pogueren; vols, voldré, voldràs, hauríem volgut, voldríeu, volgueren*).

També, en conjuguar alguns verbs, es produeixen alternances *p/b* (*cabre > cap, cabia, càpia; saber > sap, sabràs, sàpia*; etc.) i *u/v* (*escriure > escrivia, escriuràs, escrivim; viure > vivia, viu, vivíem*; etc.).

⁴ En els parlars septentrionals valencians la terminació de la primera persona del singular en totes les conjugacions és *-o* (*canto, temo, dormo*, etc.); excepte en els verbs velaritzats (*bec, caic, dic*, etc.) i alguns altres d'irregulars.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Present d'indicatiu dels verbs irregulars més usuals

Verbs velaritzats	Acabats en -dre	ATENDRE	atenc, atens, atén, atenem, ateneu, atenen
		PRENDRE	prenc, prens, pren, prenem, preneu, prenen
		RESOLDRE	resolc, resols, resol, resolem, resoleu, resolen
		TINDRE (o TENIR)	tinc, tens, té, tenim, teniu, tenen
		VALDRE (o VALER)	valc, vals, val, valem, valeu, valen
		VINDRE (o VENIR)	vinc, véns, ve, venim, veniu, vénen
	Acabats en -ure	BEURE	bec, beus, beu, bevem, beveu, beuen
		CAURE	caïc, caus, cau, caiem/caem, caieu/caeu, cauen
		CLOURE	cloc, clous, clou, cloem, cloeu, clouen
		CREURE	crec, creus, creu, creiem/creem, creieu/creeu, creuen
		DEURE	dec, deus, deu, devem, deveu, deuen
		ESCRIURE	escric, escrius, escriu, escrivim, escriuiu, escriuen
		VIURE	visc, vius, viu, vivim, viviu, viuen
	Acabats en -er	CONÉIXER	conec, coneixes, coneix, coneixem, coneixeu, coneixen
		CÓRRER	córrec, corres, corre, correm, correu, corren
		NÀIXER	nasc, naixes, naix, naixem, naixeu, naixen
		PERTÀNYER	pertanc/pertany, pertanys, pertany, pertanyem, pertanyeu, pertanyen
		PODER	puc, pots, pot, podem, podeu, poden
SER		sóc, eres/ets, és, som, sou, són	
Altres irregularitats	ANAR	vaig, vas va, anem, aneu, van	
	CABRE	cap, caps, cap, cabem, cabeu, caben	
	DIR	dic, dius, diu, diem, dieu, diuen	
	DUR	duc, dus, du, duem, dueu, duen	
	EIXIR	isc, ixes, ix, eixim, eixiu, ixen	
	ESTAR	estic, estàs, està, estem, esteu, estan	
	FER	faig, fas, fa, fem, feu, fan	
	HAYER	he, has, ha, hem, heu, han	
	OBRRIR	òbric, obris, obri, obrim, obriu, obrin	
	OIR	oig/oïsc, ous/oeixes, ou/oeix, oïm, oïu, ouen/oeixen	
	OMPLIR	òmplic, omplis, ompli, omplim, ompliu, omplin	
	SABER	sé, saps, sap, sabem, sabeu, saben	
	VEURE (o VORE)	veig, veus, veu, veiem/veem, veieu/veeu, veuen	
VOLER	vull/vullc, vols, vol, volem, voleu, volen		

EL PRESENT DE SUBJUNTIU

Amb el present de subjuntiu expressem desig (*Que passeu un bon dia!*) o probabilitat (*Pot ser que no arribem a temps*). També s'utilitza en les prohibicions (*No vingueu tard!*) i en la formació de perífrasis (*És necessari que vingues; No cal que vingues*).

En general, les formes de subjuntiu van introduïdes per la conjunció *que* i necessiten un altre verb en indicatiu que fa de referent: *No crec que vinga més* (*crec* = indicatiu; *vinga* = subjuntiu).

Conjugació del present de subjuntiu dels verbs regulars

1a CONJUGACIÓ		2a CONJUGACIÓ		3a CONJUGACIÓ			
CANTAR		TÉMER		DORMIR (PURA)		SERVIR (INCOATIVA)	
-e	cante	-a	tema	-a	dorma	-isca	servisca
-es	cantes	-es	temes	-es	dormes	-isques	servisques
-a	canta	-a	tema	-a	dorma	-isca	servisca
-em	cantem	-em	temem	-im	dormim	-im	servim
-eu	canteu	-eu	temeu	-iu	dormiu	-iu	serviu
-en	canten	-en	temen	-en	dormen	-isquen	servisquen

Alternances vocàliques i consonàntiques en el present de subjuntiu

Com passa en el present d'indicatiu, en els verbs de la 1a conjugació acabats en *-iar* (*canviar, estalviar, estudiar*, etc.) les persones 1a, 2a, i 3a del singular i 3a del plural del present de subjuntiu són planes, amb accent prosòdic sobre la *i* (*canvie, canvies, canvie, canviem, canvieu, canvien*).

Els verbs velaritzats de la 2a conjugació que afigen una *-c* al final de la 1a persona del singular del present d'indicatiu (*prenc, bec, trac, conec*) o una *-sc* (*meresc, cresc*), els correspon una *g/gu* (*prenga, prengues; bega, beguem; traga, traguen; conega, conegueu*) o *d/qu* (*meresca, meresques; cresca, cresquem*) en tot el present de subjuntiu.

També en el present de subjuntiu dels verbs de la 3a conjugació (*collir, cosir, sortir, escopir, tossir* i derivats), alternen les vocals *o/u* en l'arrel. Porten *u* en posició tònica (*culla, culles, cullen; cusa, cuses, cusen*) i *o* en posició àtona (*collim, colliu; cosim, cosiu*). I en els verbs *vestir, teixir* i derivats alternen les vocals *i/e* (*vista, vistes, visten; vestim, vestiu*).

Els verbs de la 3a conjugació que es conjuguen seguint el model incoatiu i que acaben en 'vocal + *ir*' porten dièresi a la *i* (*agraïisca, agraïsqes, agraïisca, agraïm, agraïu, agraïsqen*).

El present de subjuntiu i les prohibicions

En les prohibicions no s'ha d'usar l'infinitiu, com fa el castellà, sinó el present de subjuntiu:

CASTELLÀ	VALENCIÀ
"No fumar"	<i>No fumeu.</i>
"No encender fuego"	<i>No encengueu foc.</i>
"No hablar con el conductor"	<i>No parleu amb el conductor.</i>

Així mateix, cal usar l'imperatiu per als manaments i instruccions positius, però en prohibicions i manaments negatius s'ha d'utilitzar necessàriament el present de subjuntiu.

MANAMENTS (IMPERATIU)	PROHIBICIONS (PRESENT SUBJUNTIU)
<i>Dus la carpeta!</i>	<i>No dugues la carpeta!</i>
<i>Moveu la taula!</i>	<i>No mogueu la taula!</i>
<i>Responeu a les preguntes ara!</i>	<i>No respongueu les preguntes ara!</i>

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Present de subjuntiu dels verbs irregulars més usuals

Verbs amb velar sonora acabats en	-dre	ATENDRE	atenga, atengues, atenga, atenguem, atengueu, atenguen
		PRENDRE	prenga, prengues, prenga, prenguem, prengueu, prenguen
		RESOLDRE	resolga, resolgues, resolga, resolguem, resolgueu, resolguen
		TINDRE (o TENIR)	tinga, tingues, tinga, tinguem, tingueu, tinguen
		VALDRE (o VALER)	valga, valgues, valga, valgüem, valgueu, valguen
		VINDRE (o VENIR)	vinga, vingues, vinga, vinguem, vingueu, vinguen
	-ure	BEURE	bega, begues, bega, beguem, begueu, beguen
		CAURE	caiga, caigues, caiga, caiguem, caigüeu, caiguen
		CLOURE	cloga, cloques, cloga, cloguem, clogueu, cloguen
		CREURE	crega, cregues, crega, creguem, cregueu, creguen
		DEURE	dega, degues, dega, deguem, degueu, deguen
		ESCRIURE	escriga, escrigues, escriga, escriguem, escrigueu, escriguen
	-er	RIURE	riga, rigues, riga, riguem, rigueu, riguen
		CONÉIXER	conega, conegues, conega, coneguem, conegueu, coneguen
		CÓRRER	córrega, córragues, córrega, correguem, corregueu, córruen
PERTÀNYER		pertanga, pertangues, pertanga, pertanguem, pertangueu, pertanguen	
PODER		puga, pugues, puga, puguem, pugueu, puguen	
Verbs amb velar sorda	SER	sigu, sigues, sigu, siguem, sigueu, siguen	
	CRÉIXER	cresca, cresques, cresca, cresquem, cresqueu, cresquen	
	MERÉIXER	meresca, meresques, meresca, meresquem, meresqueu, meresquen	
	NÀIXER	nasca, nasques, nasca, nasquem, nasqueu, nasquen	
	EIXIR	isca, isques, isca, isquem/eixim, isqueu/eixiu, isquen	
Verbs palatalitzats	VIURE	visca, visques, visca, visquem, visqueu, visquen	
	ANAR	vaja, vages, vaja, anem, aneu, vagen	
	HAYER	haja, hages, haja, hàgem, hàgeu, hagen	
	OIR	oja, oges, oja, ogem, ogeu, ogen (o oïska, oïskues, oïska, oïm, oïu, oïsqüen)	
Altres irregularitats	VEURE (o VORE)	veja, veges, veja, vegem, vegeu, vegen	
	CABRE	càpia, càpies, càpia, capiem, capieu, càpien (o càpiga, càpigues, càpiga, capiguem, capigüeu, càpigüen)	
	DIR	diga, digues, diga, diguem, digueu, diguen	
	DUR	duga, dugues, duga, duguem, dugueu, duguen	
	ESTAR	estiga, estigues, estiga, estiguem, estigüeu, estiguen	
	FER	faça, faces, faça, fem, feu, facen	
	OBRIR	òbriga, òbrigues, òbriga, obrim, obriu, òbriguen	
	OMPLIR	òmpliga, òmpligues, òmpliga, omplim, ompliu, òmpliguen	
SABER	sàpia, sàpies, sàpia, sapiem, sapieu, sàpien (o sàpiga, sàpigues, sàpiga, sapiguem, sapigüeu, sàpigüen)		
VOLER	vullga, vullgues, vullga, vullguem, vullgueu, vullguen (o vulga, vullgues, vulga, vulguem, vulgueu, vulguen)		

1. Completeu les oracions següents amb una de les opcions que hi ha entre parèntesis.

- Gabriel és molt faener i _____ (*passa / es passa*) tot el dia en el despatx.
- Els vessaments incontrolats _____ (*l'afecten / li afecten*) profundament.
- El fiscal no _____ (*imaginava / s'imaginava*) que tinguera una reacció violenta.
- Al director d'orquestra _____ (*li queia / se li queia*) la batuta de tant en tant.
- La pacient _____ (*va despertar / es va despertar*) quan encara no era de dia.
- L'entrevistat _____ (*va callar / es va callar*) quan va _____ (*marxar / marxar-se*).
- Si vols que vinga hui, has de _____ (*telefonar-la / telefonar-li*) de seguida.
- La clienta va dir que la pizza era per a _____ (*emportar / emportar-se-la*).
- El matemàtic no va poder encertar _____ (*la solució / amb la solució*).
- Al migdia els jubilats del barri _____ (*prenen / es prenen*) l'aperitiu en la plaça.

2. Corregiu els errors de concordança entre verb i subjecte de les oracions següents.

- La gent del barri ha constituït una associació. _____
- L'equip directiu ha tardat molt de temps a elaborar l'informe. _____
- El 10% pensa que la biodiversitat no és necessària. _____
- La majoria dels aspirants no aproven. _____
- Reciclar i reutilitzar m'agraden. _____
- L'olivera i la casa destacava al final del camí. _____
- Una part dels físics es dedica a la investigació. _____
- El professorat i l'alumnat van rebutjar la proposta. _____

3. Completeu les oracions amb formes del present d'indicatiu, de manera que la segona oració complete el significat de la primera. Fixeu-vos en l'exemple.

Creus que hi ha lloc perquè càpien totes les persones convidades?

No patisques, de moment hi **caben** totes.

- Te'n recordes com riguérem en el sopar?

Els nostres amics són molt graciosos i sempre _____ molt.

- Vam preguntar als interrogats si ens deien la veritat i van contestar:

«Nosaltres no _____ mai mentides».

- Tu escrius sempre amb bolígraf.

Jo, en canvi, sempre _____ amb llapis i si m'enganye, ho puc esborrar.

- A quina hora eixiu hui de treballar?

En principi, _____ a les set i mitja, com sempre.

- Ha dit el cardiòleg que és bo dormir una miqueta més.

Així que cada dia jo _____ mitja horeta de sesta.

4. Completeu el text amb les formes del present d'indicatiu del verb que està en infinitiu.

Cada vegada _____ (SER) més freqüents els mals de cap en les persones joves. Fins i tot alguns xiquets en edat escolar _____ (DUR) analgèsics en la motxilla. Aquest ús intensiu d'analgèsics _____ (PORTAR) al fet que, en alguns casos, ja no _____ (SERVIR) ni l'ibuprofén. La majoria de les persones amb mal de cap _____ (PATIR) migranyes o dolors a causa de tensions. Qui _____ (SOFRIR) migranyes hauria de mantindre una rutina fixa, és a dir, anar a dormir i alçar-se sempre a la mateixa hora i menjar a les mateixes hores, ja que això _____ (PERMETRE) descansar al sistema nerviós. També _____ (AJUDAR) eixir a caminar, fer esport o exercicis de relaxació. El mateix _____ (VALDRE) per als xiquets: no han d'estar ocupats tot el temps. _____ (PODER) avorrir-se tranquil·lament de tant en tant. Quan es _____ (TRACTAR) de dolors per tensions, l'origen _____ (SOLER) ser per causa de males postures. Aquest dolor _____ (SER) freqüent en persones que _____ (PASSAR) molt de temps davant de l'ordinador. El dolor _____ (SUPOSAR) un senyal d'alerta i cal actuar com més prompte millor i alçar-se de seguida de l'escriptori i fer estiraments. I és que una vegada que el dolor es _____ (FER) crònic, és molt més difícil tractar-lo.

Levante EMV (adaptat)

5. Completeu les oracions següents amb la forma adequada del present d'indicatiu.

- Últimament no ens _____ (VEURE) molt perquè està molt ocupada.
- Els mitjans de comunicació _____ (DIFONDRE) la notícia ràpidament.
- Jo cada mes em _____ (TENYIR) els cabells.
- El tenista _____ (VÉNCER) els adversaris amb facilitat.
- Si _____ (VINDRE) aquesta nit, queda't a dormir.
- Jo, en deu minuts, _____ (OMPLIR) un cabàs de taronges.
- Els bombers _____ (EVACUAR) l'edifici immediatament.
- Jo _____ (ENCENDRE) la calefacció quan fa fred.
- T'_____ (AGRAIR) molt que m'hages ajudat.
- Nosaltres no _____ (DEURE) res.

6. Subratlleu la forma verbal mal escrita de cada sèrie i escriviu-la correctament.

- agraïm, veem, pertanc, complaer, creieu.
- vullgues, càpia, isquem, adequen, aclarar.
- oïscas, naisc, vullc, trair, córrer.
- tussen, escupim, rep, dorm, isc.

7. Passeu el text del temps passat al present, canviant els verbs en negreta. Poseu atenció en els pronoms febles.

L'àvia Teresa **em va demanar** (_____) que hi **entrara** (_____). **Havia** (_____) perdut un orellal darrere la còmoda i no **podia** (_____) ajupir-se per recollir-lo. **Em vaig endinsar** (_____) en una suau penombra, estranyament reconfortant. Les dues finestres de l'habitació **eren** (_____) tancades, i solament els postiguets **permetien** (_____) un estret badall per on **s'escolava** (_____) una grapallada de claredat. **Flotava** (_____) pertot la flaire sedant de l'espígol que **perfumava** (_____) els calaixos on **guardava** (_____) la roba. El llit, de morera tornejada, **em va semblar** (_____) immens i altíssim. No **se m'ha traspintat** (_____) el cobertor, de malla perquè **era** (_____) estiu, tot a flors grans, roges. Damunt el capçal, **dominava** (_____) l'habitació una litografia del Sagrat Cor de Jesús encaixada en un marc d'estuc daurat. Damunt la còmoda **hi havia** (_____) el retrat de casament dels avis. Una reproducció de mitjana grandària que encara **conservava** (_____) els múltiples contrastos del blanc i negre. Del seu casament, l'àvia **solia** (_____) explicar que el vestit que **portava** (_____), amprat d'una cosina seua, li **parava** (_____) exageradament balder. Per contra, a l'avi Miquel, el seu vestit, també amprat, li parava tan enforçat que amb prou faenes **podia** (_____) caminar amb naturalitat.

TONI CUCARELLA, *Els camps dels vençuts* (Columna Edicions)

8. Completeu les oracions següents amb la forma adequada del present de subjuntiu.

- Cal que tu _____ (SABER) què és el desenvolupament sostenible.
- M'agrada que tu _____ (VINDRE) i que em _____ (DIR) coses.
- Que ella _____ (DORMIR) bé i que _____ (SOMIAR) angelets.
- Hem de dir-li a la iaia que no _____ (DESCOSIR) les vores del vestit.
- Buscarem ajuda perquè ella _____ (PODER) fer un consum racional.
- Que Vicent _____ (VEURE) amenaces on no n'hi ha, em preocupa.
- Cal que tu _____ (FER) un esforç en el tema dels abocaments incontrolats.
- Dubtem que els fantasmes _____ (APARÉIXER-SE) de nit.
- És probable que el gosset no _____ (NÀIXER) fins d'ací a uns quants dies.
- No vull que vosaltres _____ (BEURE) tant d'alcohol.

9. Tradueu les oracions següents.

- No encender fuego. _____
- Silencio, no hablar. _____
- No respondáis ahora. _____
- No entrar. _____
- No escribáis vuestro nombre. _____

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

ELS DETERMINANTS (I): ELS ARTICLES, ELS POSSESSIUS I ELS DEMOSTRATIUS

ELS ARTICLES

Els articles pertanyen a la categoria gramatical dels determinants. Es classifiquen en article definit (o determinat), indefinit (o indeterminat) i personal.

ARTICLE DEFINIT	ARTICLE INDEFINIT	ARTICLE PERSONAL
el, la, (l'), els, les	un, una, uns, unes	en, na, (n')

L'article definit

L'article definit s'utilitza, bàsicament, per a:

- Indicar que el substantiu al qual determina ja és conegut o ja ha aparegut prèviament en el discurs (*Has vist el gat? No el trobe enlloc*).
- Referir-se a tots els éssers d'una mateixa categoria, de manera generalitzada (*Els gats són mamífers felins; M'agraden els gats*).
- Habilitar com a substantius paraules pertanyents a altres categories gramaticals (verbs, adjectius, conjuncions, adverbis, etc.): *el saber, el menjar, el perquè, el dolç, el roig, el sí, el no-res, el què, els pros i els contres*, etc.

En expressions col·loquials també es posa davant de noms de persona (*El Vicent soparà demà a casa?*) i davant dels renoms o malnoms (*Li diuen el Mut; Aquella dona era coneguda com la Ferrera*).

L'article indefinit

L'article indefinit actua com a determinant d'un substantiu que generalment encara no es coneix, és indefinit, i que es presenta per primera vegada en el discurs (*Ha vingut un missatger i t'ha dut un paquet*).

L'article personal

Els articles personals *en, na* s'utilitzen exclusivament davant de noms de persona. Provenen del llatí DOMINE, DOMINA, 'senyor, senyora' i tenien, antigament, un tractament de respecte o dignitat. En el valencià actual el seu ús es limita a determinats noms de personatges històrics (*el rei en Jaume, la reina na Violant*) i en nombrosos topònims (*la Font d'en Carròs, el carrer de Na Jordana, la Torre d'en Doménech, Callosa d'en Sarrià*).

L'article neutre *lo* i possibles solucions

En la llengua medieval l'article *lo* tenia indistintament un valor masculí i un valor neutre en construccions amb valor abstracte o en construccions comparatives amb un valor intensiu. Però en la llengua actual, aquells valors han convergit en l'article *el*. No obstant això, l'ús actual de *lo* com a article neutre és, generalment, un calc del castellà. Per tal d'evitar la incorrecció, cal tindre en compte les recomanacions següents:

- Usar l'article masculí *el* en casos en què *lo* té un valor abstracte (*El millor que pots fer és callar*). Però hi ha casos en què només es pot usar el femení (*La veritat del cas*, i no **El vertader del cas*).
- L'article *el* es pot reforçar, a vegades, amb la partícula *tot* per evitar ambigüitats: *El guia ens va explicar (tot) el que ja sabíem*.

- Els pronoms demostratius neutres *açò*, *això* o *allò* poden, en determinats casos, substituir l'article neutre *lo* (*Allò que veus és el cim de l'Aitana*).
- Alternativament, es poden usar noms generalitzadors: *la cosa*, *el fet*, *la qüestió* (*La cosa ben curiosa és que jo també el vaig veure*).
- Amb una funció intensiva, caldrà canviar l'estructura de la frase i usar algun quantificador (*Que divertit que era!*; *Que n'era, de divertit*; i no **Lo divertit que era*).

Modismes amb *lo* neutre i equivalències en valencià

Hi ha vegades que per a substituir aquest article en una expressió no val cap de les solucions anteriors i aleshores cal trobar una locució o expressió genuïna equivalent.

CASTELLÀ	VALENCIÀ
a lo grande	<i>a cor què vols, en gran</i>
a lo hecho, pecho	<i>una vegada fet, ja està fet</i>
a lo lejos	<i>a la llunyania, lluny</i>
a lo loco	<i>a la babalà, de qualsevol manera, arreu</i>
a lo mejor	<i>potser, tal vegada, tal volta, si molt convé, a la millor</i>
a lo sumo	<i>pel cap alt, a tot estirar, com a màxim</i>
a lo suyo	<i>a la seua</i>
con lo puesto	<i>amb la camisa a l'esquena</i>
cortar por lo sano	<i>tallar en sec, tallar de soca-rel</i>
de lo contrario	<i>si no, altrament, (ans) al contrari, per contra</i>
de lo lindo	<i>d'allò més bé, del bo i millor, molt bé</i>
en lo referente a	<i>quant a, pel que fa a, tocant a</i>
en lo sucesivo	<i>d'ara/d'ací en avant, més endavant, a partir d'ara</i>
es lo de menos	<i>(això) no té importància</i>
es lo de siempre	<i>és la de sempre, és la cançó de sempre</i>
estar en lo cierto	<i>tindre raó</i>
lo bueno es	<i>la bona cosa és</i>
lo bueno que era	<i>que bo que era; com era de bo; que n'era, de bo</i>
lo cortés no quita lo valiente	<i>una cosa no lleva l'altra</i>
lo demás	<i>la resta</i>
lo más mínimo	<i>gens ni mica</i>
lo más pronto posible	<i>tan prompte/aviat com es puga, al més aviat/prompte possible</i>
lo mejor de lo mejor	<i>el bo i millor</i>
lo mismo da	<i>tant fa, tant és, tant se val, té/és igual</i>
lo que son las cosas	<i>veges/vés per (a) on, mira per (a) on, ja veus, qui ho havia de dir</i>
mejorando lo presente	<i>amb tots els respectes</i>
por lo civil	<i>pel jutjat</i>
por lo cual	<i>per això, per la qual cosa</i>
por lo demás	<i>fora d'això, d'altra banda, a part/banda d'això</i>
por lo general	<i>en general, generalment</i>
por lo menos	<i>si més no, almenys, ben bé, pel cap baix, com a mínim</i>
por lo pronto	<i>primerament, de primer, d'antuvi, de moment, ara com ara</i>
por lo tanto	<i>per tant, doncs</i>
por lo visto	<i>pel que es veu/sembla, segons sembla</i>
salirse de lo corriente	<i>eixir-se'n de la norma</i>
todo lo más	<i>a tot estirar, com a màxim</i>

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Ús i omisió de l'article definit

Hi ha ocasions que l'ús de l'article definit pot contrastar amb altres llengües.

AMB ARTICLE	SENSE ARTICLE
<p>En enumeracions És recomanable la repetició de l'article, sobretot si canviem de gènere i de nombre: <i>Vaig saludar el president, la representant del govern i els membres del partit.</i></p>	<p>En enumeracions Si els conceptes coordinats tenen una estreta relació semàntica, no cal l'article: <i>Les abreviatures i sigles que es recullen en el treball es fan constar en l'apartat XV.</i></p>
<p>Davant de topònims (l'article s'escriu en minúscula) Comarques: <i>l'Horta, la Vall d'Albaida, els Serrans, el Camp de Morvedre, l'Alcalatén.</i> Rius, muntanyes, etc.: <i>el Xúquer, el Garbí, el Montgó, el Cap de Sant Antoni.</i> Poblacions: <i>l'Alcúdia, l'Alcora, el Campello, el Pinós, la Vila Joiosa, la Font d'En Carròs; el Caire, la Meca.</i> Noms de països i estats (sobretot si són noms compostos): <i>l'Equador, l'Índia, el Marroc, els Estats Units, la Costa d'Ivori;</i> però <i>Corea del Sud, Carolina del Nord.</i> Optatiu en alguns casos: <i>(l) Argentina, (el) Canadà, (el) Japó, (el) Pakistan, (el) Tibet, (el) Txad, (l) Uruguai, (la) Xina.</i></p>	<p>Davant de topònims En la major part dels noms de poblacions: <i>Almassora, Benidorm, Dénia, Faura, Sant Joan, Llúria, Gandia, València, Conca, Salamanca, Moscou, Brussel·les.</i> En la major part dels noms de països i estats: <i>Alaska, Armènia, Bòsnia, Croàcia, Geòrgia, Irlanda, Sibèria.</i></p>
<p>Davant d'infinitiu Davant d'infinitiu substantivats: <i>el berenar, el beure, el deure, el dinar, el menjar, el parlar, el poder, el riure, el saber.</i></p>	<p>Davant d'infinitiu Davant d'infinitiu no lexicalitzat o d'oracions encapçalades per la conjunció <i>que</i>: <i>Treballar és necessari; Fumar és nociu; Llegir és un plaer.</i></p>
<p>En algunes expressions lexicalitzades <i>Donar l'abast, al migdia, alçar el cap, estar a la disposició de, anar tots a l'una, l'un i l'altre (o un i altre), anar/vindre com l'anell al dit, segons el costum.</i></p>	<p>En algunes expressions lexicalitzades <i>No badar boca, donat cas que, jugar a pilota, parar/desparar taula;</i> i en les festivitats: <i>Tots Sants; Nadal, Pasqua.</i></p>
<p>Davant dels mesos i de les estacions <i>Pel maig, cada dia un raig; Abans de la tardor es verema.</i></p>	<p>Locucions de lloc lexicalitzades (algunes es mantenen només en certs parlars): <i>a casa, a ciutat, a classe, a missa, a escola, a plaça (o a mercat), a taula; en mar, en terra.</i></p>
<p>Davant d'un dia concret i determinat <i>Ens veurem el dimarts 13 de gener.</i> Amb sentit de freqüència quan indica que una acció té lloc un dia determinat de la setmana al llarg d'un període de temps: <i>La consulta del metge és el/els dimarts i el/els dijous de 4 a 7.</i></p>	<p>Davant del nom dels dies de la setmana Per a indicar immediatesa (pròxima o passada): <i>Miquel va arribar dissabte; Dimarts que ve vindré a buscar-te.</i> Darrere de fins: <i>Fins dilluns no hi ha repartiment; Adéu, fins dijous.</i></p>

També s'elideix l'article entre la preposició i el relatiu *què*: *Té massa coses en què pensar.*

10. Assenyeu l'oració correcta de cada parella.

- a) He de parar la taula perquè vénen a dinar uns amics.
- b) La decisió és oportuna, li va com l'anell al dit.
- c) El fumar massa ha fet que emmalaltira.
- d) El menjar que has cuinat hui estava molt bo.
- e) No va badar boca a pesar del disgust.
- f) Un i l'altre es van presentar tard al treball.
- g) Hi ha un poble de La Plana que fa intercanvis amb un poble d'Argentina.
- h) Visitarem la Calderona i el naixement del Palància el pròxim cap de setmana.
- i) Les botigues estan tancades els diumenges durant tot el dia.
- j) Vaig saludar el regidor i regidora.

11. Completeu les oracions següents amb les expressions equivalents a les dels parèntesis en castellà.

- a) _____ (*a lo mejor*) ens tocarà la primitiva aquest dijous.
- b) He gaudit _____ (*de lo lindo*) amb la lectura del llibre que em deixares.
- c) L'acusat, _____, (*en lo sucesivo*) haurà de comportar-se educadament.
- d) Llàstima! No jugarà més en l'equip. Si tenim en compte _____ (*lo bueno que és*).
- e) La sequera no els preocupa _____ (*lo más mínimo*).
- f) Ja hauries de saber que _____ (*lo mismo da*) blanc barret que barret blanc.
- g) Hui ha tingut un mal dia. _____ (*por lo demás*), no ho ha fet malament.
- h) _____ (*por lo visto*) és evident que _____ (*se sale de lo corriente*).
- i) En la reunió serem vint-i-cinc persones _____ (*todo lo más*).
- j) Tranquil, amic, _____ (*a lo hecho, pecho*).

12. Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.

1. El meu cosí sempre defén _____. a) el seu b) lo seu c) les seues coses	4. M'agrada la platja de _____. a) Canet de Berenguer b) Canet d'en Berenguer c) Canet d'En Berenguer
2. S'han casat _____. a) per lo civil b) pel civil c) pel jutjat	5. És _____ de sempre! a) la cançó b) la c) les dos anteriors són correctes
3. Nosaltres jugarem _____. a) a pilota al migdia b) a la pilota al migdia c) a pilota a migdia	6. A _____ no celebren _____. a) Índia, Tots Sants b) l'Índia, Tots Sants c) l'Índia, Tots els Sants

ELS POSSESSIUS

Els possessius indiquen una relació de possessió, pertinença o dependència entre la cosa posseïda i el posseïdor: *la meua filla, el teu cotxe, la casa vostra*. Els possessius poden fer funció d'adjectiu si determinen un substantiu (*La teua filla és mestra?*) o de pronom si el substitueixen (*Sí, la meua ho és, i la teua?*).

Els possessius es classifiquen en tòpics (o forts) si tenen accent prosòdic dins l'oració (*la meua mare*), i àtons (o febles) si no s'accentuen prosòdicament (*ma mare*).

Formes tòniques dels possessius

POSSEÏDOR	PERSONA	SINGULAR		PLURAL	
		MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ
UN	1a	meu	meua	meus	meues
	2a	teu	teua	teus	teues
	3a	seu	seua	seus	seues
DIVERSOS	1a	nostre	nostra	nostres	nostres
	2a	vostre	vostra	vostres	vostres
	3a	seu	seua	seus	seues

Les formes tòniques porten article quan van davant del substantiu (*el meu gos, la meua cosina, les nostres amigues, els vostres companys*). En canvi, no porten article quan van darrere (*Emília és veïna vostra; Aquells xics són amics vostres?*).

En algunes expressions (*a nom meu, a càrrec vostre, a favor seu, de part meua, etc.*) els possessius han d'anar posposats (*Les despeses corren a càrrec vostre; Saluda'l de part meua*).

En certes locucions adverbials o prepositives, els possessius poden, a diferència del castellà, substituir un pronom personal tònic precedit per la preposició *de* (*mi, tu, ell, etc.*): *davant de mi = davant meu*.

Formes àtones dels possessius

POSSEÏDOR	PERSONA	SINGULAR		PLURAL	
		MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ
UN	1a	mon	ma	mos	mes
	2a	ton	ta	tos	tes
	3a	son	sa	sos	ses
DIVERSOS	1a	(nostre)	(nostra)	(nostres)	(nostres)
	2a	(vostre)	(vostra)	(vostres)	(vostres)
	3a	son	sa	sos	ses

Els possessius que en la taula anterior estan entre parèntesis són formes tòniques, referides a més d'un posseïdor, que s'habiliten com a àtones. S'anteposen al nom, sense article, i s'empren en algunes formes de tractament (*vostra excel·lència, Déu Nostre Senyor*) o en certes expressions (*vostre pare, nostra casa, vostra vida*). En l'actualitat resulten arcaics.

Tal com passa amb els possessius tòpics de 3a persona, els possessius àtons (*son, sa, sos, ses*) poden referir-se a un sol posseïdor o a més d'un: *Son pare li ha dit que vinga* ('ho ha dit al seu fill'); *Son pare els ha dit que vinguen* ('ho ha dit als seus fills').

Els possessius àtons s'utilitzaven habitualment en la llengua clàssica, però actualment tenen un ús limitat i, de vegades, opcional (per exemple, es pot dir *mon pare* o *el meu pare*). Els possessius àtons s'utilitzen:

- Amb els noms de parentiu, sobretot si fan referència als graus més propers, i usats generalment en singular (*ma mare, sa tia, mon pare, son germà*). Per a la resta de relacions familiars se solen utilitzar les formes tòniques (*les seues ties, els seus avis*).
- Amb la paraula *casa* (*Qui hi havia a ta casa ahir? Anirem a sa casa demà*).
- En locucions negatives amb la paraula *vida* (*Això no ho havia vist jo en ma vida!*).
- En fórmules de tractament protocol·lari (*Sa il·lustríssima, Ses majestats, Sa santedat*).
- En certes expressions lexicalitzades (*Cada terra fa sa guerra*).

Ús abusiu dels possessius. Possessius referits a inanimats

Hi ha casos en què l'ús del possessiu és redundant i, per tant, innecessari. Aleshores, es poden aplicar les solucions següents:

- Eliminar el possessiu innecessari: *Em va saludar amb la mà* (preferible a **amb la seua mà*).
- Substituir el possessiu innecessari per un demostratiu: *S'ha escrit molt de l'autora del llibre i de l'èxit d'aquest* (preferible a **del seu èxit*).
- Usar un pronom feble: *El xiquet no sabia fer-se el nuc de la corbata* (preferible a **de la seua corbata*); *No li havien presentat aquell xic ni en sabia el nom* (i no **ni sabia el seu nom*).

Cal tindre en compte que els possessius s'utilitzen en referència a éssers animats (persones o animals), però convé evitar-los quan són objectes inanimats: *La casa està en mal estat; cal reparar (o reparar-ne) les instal·lacions* (i no **les seues instal·lacions*).

13. Completeu les oracions següents amb les formes del possessiu, tenint en compte les indicacions que hi ha entre parèntesis.

- a) A mi que no em diguen res, ha sigut _____ (*decisió/elles*).
- b) Si són _____ (*interessos/vosaltres*), ens agradaria saber-ho.
- c) _____ (*casal/jo*) està per vendre, saps si _____ (*pis/ella*) l'ha venut?
- d) _____ (*cotxe/tu*) té més prestacions que _____ (*cotxe/nosaltres*).
- e) No he pogut aconseguir _____ (*entrades/vosté*).

14. Completeu els refranys següents amb els possessius àtons adequats.

- a) Les festes has de guardar i _____ pare i mare honrar.
- b) Qui el perill desestima és autor de _____ ruïna.
- c) La cabra, per _____ pecats, _____ genolls porta pelats.
- d) Tota festa té _____ vespra.
- e) Obri la porta a la peresa i entrarà a _____ casa la pobresa.

15. Corregiu els abusos dels possessius de les oracions següents, quan calga.

- a) Enguany passaré les meues vacances en la muntanya. _____
- b) No recorde aquell escriptor, ni tampoc el seu nom. _____
- c) L'Estatut d'Autonomia ho garanteix en el seu article primer. _____
- d) S'ha parlat molt del futbolista i del seu gol. _____
- e) Va fundar el centre cultural i va ser el seu primer director. _____

ELS DEMOSTRATIUS

Els demostratius, pronoms neutres i adverbis demostratius assenyalen la situació de proximitat o llunyania en l'espai o en el temps d'un substantiu del qual es parla respecte dels interlocutors. Així, en *Mireu aquella muntanya*; el demostratiu *aquella* situa el substantiu *muntanya* en l'espai (lluny); en canvi, en *En aquest moment aterra l'avió*; el demostratiu *aquest* situa el substantiu *moment* en el temps present (ara).

Els demostratius es classifiquen en tres graus; però el manteniment d'aquest sistema és exclusiu del valencià, perquè en altres àrees s'ha reduït a dos: *aquest/aquell*, *això/allò* i *aquí/allà*.

- El primer grau indica proximitat respecte a l'emissor (*aquest llibre, esta dona*).
- El segon grau indica una distància intermèdia entre l'emissor i el receptor (*aqueix xic, eixes cases*).
- El tercer grau indica llunyania respecte de l'emissor i del receptor (*aquell edifici, l'època aquella*).

Segons el grau de proximitat, gènere i nombre, els demostratius presenten les formes següents:

GRAU	SINGULAR		PLURAL		PRONOMS NEUTRES	ADVERBIS DE LLOC
	MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ		
1r	aquest/este	aquesta/esta	aquests/estos	aquestes/estas	açò	ací/aquí ⁵
2n	aqueix/eixe	aqueixa/eixa	aqueixos/eixos	aqueixes/eixes	això	ahí ⁶ /aquí
3r	aquell	aquella	aquells	aquelles	allò	allà/allí

Els determinants demostratius

Els demostratius són determinants quan acompanyen el substantiu (*En aquest carrer hi ha una pastisseria; Aquell hivern fou molt fred*) i són pronoms quan el substitueixen (*Quin pastís vols? Acosta'm aquell*).

Els demostratius de primer i segon grau presenten formes reforçades (*aquest, aqueix*) o simples (*este, eixe*), mentre que els de tercer grau només tenen formes reforçades (*aquell*). Tant les formes reforçades com les simples són pròpies del valencià i són igualment correctes.

Els pronoms neutres demostratius

Els pronoms neutres demostratius són formes invariables referides a un antecedent neutre, inconcret o genèric. En valencià, els pronoms neutres mantenen la triple distinció de proximitat i de llunyania (*De qui és açò que hi ha en la meua taula? Això no m'agrada; Allò d'allà dalt és el penell de la torre*).

Els adverbis demostratius de lloc

Els adverbis demostratius (o adverbis demostratius de lloc) expressen una localització espacial més o menys imprecisa (*Ací encara no ha fet fred enguany, però allà on estaves tu n'ha fet bona cosa*).

Els demostratius es posposen al substantiu quan davant del substantiu va l'article (*L'home aquell és venedor del mercat*); però de vegades el demostratiu es posa darrere quan es vol expressar un matís pejoratiu (*Però què vol ara la dona aquesta?*).

S'ha d'evitar l'ús del pronom neutre *això* amb valor temporal (*Arribarà cap a les set / al voltant de les set*, i no **Arribarà a això de les set*).

⁵ L'adverbi *aquí* s'utilitza per al primer grau en les comarques septentrionals i meridionals valencianes.

⁶ L'adverbi *ahí* començà a substituir, com a adverbi de segon grau, la forma *aquí* a partir del segle XVII en els usos orals espontanis. La forma clàssica *aquí* ha continuat usant-se en registres formals i literaris fins a l'actualitat.

16. Completeu les oracions següents amb els demostratius, els pronoms neutres i els adverbis demostratius de lloc necessaris.

- a) Maria, per favor, lleva _____ estufa d' _____ del meu costat.
- b) Tu veus _____ petrolier _____ lluny?
- c) _____ que va passar degué ser per l'efecte hivernacle.
- d) Amb _____ que acabes de dir, no hi estic completament d'acord.
- e) Aquell és el meu telèfon, porta'l _____ que el necessite.
- f) _____ encara no ha plogut enguany, i per _____ on tu vius, quin temps fa?

17. Comenteu a classe l'ús de l'article masculí *lo, los* i del possessiu àton en els fragments del poema *Vora el barranc dels Algadins* escrit per Teodor Llorente l'any 1909. Penseu que el poeta usaria els mateixos possessius en l'actualitat? Per què?

TEODOR LLORENTE

EL MEDI AMBIENT I EL CLIMA

1. Completeu el text amb les paraules adequades, segons la definició que es dona per a cada cas.

TARDOR AL MEDITERRANI

Un dels fenòmens (1) _____ del nostre clima és el dels temporals de llevant que quasi totes les tardors visiten el Mediterrani. Poden ser més o menys intensos, i a vegades catastròfics, però és rar l'any en què durant el trimestre de setembre a novembre no es produïska algun (2) _____ de pluges intenses en determinats punts de la Comunitat Valenciana, Catalunya, Balears, Múrcia o Andalusia oriental.

Quasi sempre solen ocórrer en àrees de nova construcció o en urbanitzacions de segona residència alçades durant la febra d'expansió urbanística que hem patit en el litoral mediterrani. Tant fa que caiguen 40 com 400 litres per metre quadrat, perquè quan plou fort l'aigua busca el seu camí per on ho ha fet sempre i li té igual que els antics cursos naturals hagen sigut eliminats per un concepte de modernitat equivocada. El pitjor error que pot cometre's en relació amb el (3) _____ global és confondre els riscos del canvi climàtic amb les conseqüències de la invasió del territori. Tot i que no es pot descartar que la variabilitat climàtica que vivim haja influït en alguns episodis de pluges (4) _____, és evident que un alt percentatge dels danys i pèrdues no té l'origen en la violència dels fenòmens atmosfèrics, sinó en la presència impropcedent d'assentaments humans en els punts perillosos.

De totes les tardors catastròfiques de l'últim mig segle, és probable que la més recordada siga la de 1982. L'atzar meteorològic va fer que aquella tardor coincidiren dos dels pitjors episodis del segle xx, el primer dels quals va assolir el clímax el dia 20 d'octubre amb la destrucció de la presa de Tous, les aigües de la qual van inundar nombroses poblacions de la Ribera del Xúquer, com Alzira, Carcaixent, Algemesí, Gavarda i Beneixida. Tan sols un parell de setmanes després, del 6 al 8 de novembre de 1982, una profunda borrasca va originar el terrorífic temporal que van patir les (5) _____ pirinenques dels rius Cinca i Segre.

El cúmul de danys d'ambdós episodis i l'impacte conjunt que van tindre en la societat espanyola van forçar les administracions a introduir nous plans meteorològics en què al concepte tradicional de predicció es va afegir el de vigilància atmosfèrica. Gràcies a això, des de mitjan dels anys huitanta els centres meteorològics territorials disposen de grups de predicció i vigilància que duen a terme una activitat intensa durant els mesos (6) _____.

Els episodis de 1982 van ser especialment catastròfics, però en l'últim mig segle n'hi ha hagut d'altres tan destacables com aquells. És notable la (7) _____ que van assolir alguns dels temporals dels últims cinquanta anys, en què els mesos de setembre, octubre i novembre representen el major risc de desbordament dels rius i altres catàstrofes greus que tenen lloc en la major part de l'Espanya mediterrània, on al llarg de la història s'han concentrat també molts altres episodis cilmatològics desastrosos.

VICENTE AUPÍ, *Mètode*, 51 (adaptat)

- (1) Que es pot pronosticar, que es pot predir.
- (2) Esdeveniment de característiques específiques que amb altres pareguts formen un conjunt.
- (3) Caldejament.
- (4) Que té el caràcter d'un torrent.
- (5) Territori les aigües del qual aflueixen totes a un mateix riu, llac o mar.
- (6) Adjectiu (en masculí plural) referit a l'estació de l'any que precedeix l'hivern.
- (7) Dimensió, grandària, que té condició de magne.

LA CREACIÓ LÈXICA: LA COMPOSICIÓ

La composició és el procediment de formació de paraules que permet crear una paraula nova unint-ne dos o més de ja existents, les quals, independentment, tenen un significat propi⁷. Així, si ajuntem el substantiu *aigua* i l'adjectiu *moll* obtenim el substantiu *aiguamoll*. Les paraules formades per composició s'anomenen paraules compostes o mots compostos.

Generalment, el significat d'una paraula composta està relacionat amb el significat de les paraules que la formen, per exemple: un *salvavides* és una persona que vigila els banyistes; però un *busca-raons* no és una persona que 'busque' la raó de res, sinó una persona inclinada a cercar motius de discussió, de disputa, etc.

Classificació

Les possibilitats de combinació de paraules són moltes. Les més freqüents són les següents:

COMBINACIONS	EXEMPLES
	SUBSTANTIU
SUBSTANTIU + SUBSTANTIU	<i>aiguaneu, bocamànega, sud-est</i>
SUBSTANTIU + CONJUNCIÓ + SUBSTANTIU	<i>allioli, coliflor, vint-i-cinc</i>
SUBSTANTIU + PREPOSICIÓ + SUBSTANTIU	<i>cul-de-sac, cotó-en-pèl, maldecap</i>
ADJECTIU + SUBSTANTIU	<i>altaveu, curtmetratge, malnom</i>
SUBSTANTIU + ADJECTIU	<i>aiguamoll, pit-roig, pellroja</i>
QUANTITATIU + SUBSTANTIU	<i>centpeus, milfulles, milhòmens</i>
VERB + SUBSTANTIU	<i>comptagotes, parafang, torcamans</i>
VERB + CONJUNCIÓ + VERB	<i>vaivé, vistiplau</i>
	ADJECTIU
ADJECTIU + ADJECTIU	<i>agredolç, sordmut, físicoquímic</i>
SUBSTANTIU + VERB	<i>capficat, capgirat, palplantat</i>
ADJECTIU + VERB	<i>benparlat, migpartit, nouvingut</i>
ADVERBI + ADJECTIU	<i>malsà, proppassat, propvinent</i>
ADVERBI + VERB	<i>benvingut, benvolgut, malforjat</i>
	VERB
SUBSTANTIU + VERB	<i>camatrencar, colltòrcer, corglaçar</i>
ADJECTIU + VERB	<i>carvendre, migpartir, primfilar</i>
ADVERBI + VERB	<i>maldormir, menysprear, menystenir</i>

Cal recordar que porten guionet els compostos en què la primera paraula acaba amb vocal i la segona comença amb *r*, *s* o *x* (*Malva-rosa, gira-sol, para-xocs*, etc.).

⁷ La diferència entre composició i derivació rau en el fet que en la composició intervenen dos lexemes i en la derivació només apareix un radical al qual s'adjunta un afix (*destruc + ció, in + fidel, im + batible, re + construir*).

Altres compostos

També són paraules compostes els anomenats compostos sintagmàtics o sinàptics.

CATEGORIA	EXEMPLE
SUBSTANTIU + SUBSTANTIU	<i>alcalde president, ciutat dormitori, cotxe bomba</i>
SUBSTANTIU + CONJUNCIÓ + SUBSTANTIU	<i>moros i cristians, punt i coma, set i mig</i>
SUBSTANTIU + PREPOSICIÓ + SUBSTANTIU	<i>angina de pit, placa d'inducció, salt de pont</i>
SUBSTANTIU + PREPOSICIÓ + INFINITIU	<i>camisa de dormir, màquina d'afaitar, ulleres de nadar</i>
SUBSTANTIU + ADJECTIU	<i>línia roja, muntanya russa, telèfon intel·ligent</i>
QUANTITATIU + SUBSTANTIU	<i>primera mà, tercera edat, tot terreny</i>
ADJECTIU + SUBSTANTIU	<i>baixa tensió, fines herbes, pura sang</i>
ADJECTIU + ADJECTIU	<i>blau marí, gris fosc, verd clar</i>
ADJECTIU + CONJUNCIÓ + ADJECTIU	<i>blanc i negre, roig i blanc, verd i blanc</i>
ADJECTIU + PREPOSICIÓ + NOM /INFINITIU	<i>bo de pelar, curt d'enteniment, mal d'engolir</i>
VERB + SUBSTANTIU	<i>parar compte, plegar veles, tancar caixa</i>
VERB + ADJECTIU	<i>fer curt, filar prim, saber greu</i>
VERB + VERB	<i>anar tirant, deixar anar, deixar caure</i>
VERB + ADVERBI	<i>fer fora, pensar mal, vindre bé</i>
VERB + PREPOSICIÓ + SUBSTANTIU	<i>posar en escena, tirar en cara, traure de polleguera</i>

Dels compostos sintagmàtics n'hi ha uns quants que s'han format a partir de manlleus: *terrenys dolents (badlands)*, *pluja d'idees (brainstorming)*, *seguiment per ràdio (radio-tracking)*.

El nombre en les paraules compostes

Respecte a la flexió del nombre de les paraules compostes, cal considerar els casos següents:

- Quan els dos elements formen una sola paraula o bé van units amb un guionet, és la segona forma la que adopta la marca de plural (*ferrocarrils, pit-rojos*).
- Quan els dos elements són dos substantius que s'escriuen separats, és la primera forma la que adopta la marca de plural i la segona queda invariable (*ciutats dormitori, vagons restaurant*).
- Quan els dos elements s'escriuen separats i un d'ells és substantiu i l'altre adjectiu, els dos adopten la marca de plural que els siga pròpia (*baixos relleus, guàrdies civils*).

2. Subratlleu les dos paraules compostes de cada sèrie que estiguen ben escrites.

- a) culdesac, mal-de-cap, floricol, pit-rojos, vist-i-plau, sudest.
- b) milhòmens, cor glaçar-se, blanquinegre, blau grana, gris perla, va-i-vé.
- c) sord-mut, grecoromans, muntanya-russa, girasol, guàrdiacivil, ferrocarrils.
- d) cotó en pèl, cotxes bomba, cent-peus, set-i-mig, benplantat, ull de poll.

3. Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.

1. És un home presumtuós, un _____. a) llepafils b) menjafigues c) bufanúvols	5. Qui busca la vida fàcil és un _____. a) barba-ros b) panxa-content c) panxacontent
2. A Alfred li agrada molt menjar, és un _____. a) somiatruites b) escuraplats c) tastaolletes	6. Aquesta dona és una desvergonyida, una _____. a) pocapena b) pocatraça c) poca-roba
3. Eres un _____, ni tens caràcter ni energia. a) figamolla b) figa molla c) figa-molla	7. Sempre està presumint que sap de tot, és un _____. a) cagabandúrries b) milciències c) setciències
4. Aquest xiquet és un _____, menja poc i coses triades. a) menjamiques b) ploramiques c) cagamiques	8. L'incendi es va produir per causa d'un _____ accidental. a) curt-circuit b) curtcircuit c) curt circuit

4. Escriviu al costat de cada definició la paraula composta equivalent.

boca + moll • pura + sang • espanya + portes • calfar + panxes
penya + segat • cagar + niu • passar + mà • esquena + dret

- a) El fill més menut. _____
- b) Gandul. _____
- c) Que diu fàcilment allò que caldria callar. _____
- d) Lladre de cases. _____
- e) Llar de foc menuda. _____
- f) Escarpament rocós. _____
- g) Peça posada a la manera d'una barana. _____
- h) Llinatge, raça referida a l'herència física. _____

LES PROPIETATS TEXTUALS: LA COHERÈNCIA

La coherència és la propietat textual que dota el text d'unitat semàntica. És a dir, perquè un text siga coherent ha de tindre un significat global, relacionat amb el tema que tracta, i ha d'aportar un seguit d'informació rellevant i ben ordenada.

Abans de produir el text, l'emissor ha de planificar-lo seleccionant i organitzant la informació que vol transmetre. Aquesta comunicació ha de tindre l'orde determinat pel gènere i el tipus de text en qüestió.

A més, el text ha d'encadenar d'una manera lògica la informació ja coneguda pel receptor i la informació nova. És el que es denomina progressió temàtica i que es construeix respectant les quatre regles següents:

- **Regla de repetició.** Cada nova proposició ha d'incorporar informació ja apareguda anteriorment.
- **Regla de progressió.** Cada nova part ha d'incorporar novetats informatives. Si no, el text no seguiria aportant informació.
- **Regla de no-contradicció.** En un text no pot haver cap proposició que contradiga allò que s'ha dit anteriorment o que se suposa.
- **Regla de relació.** Les diverses idees presents en el text han d'estar relacionades entre si i també amb el significat global del text, de manera que hi haja un equilibri entre allò que ja es coneix i la informació nova.

1. Llegiu el text següent, corregiu-lo i responeu a les preguntes que hi ha a continuació.

LES ILLES COLUMBRETES

Les Illes Columbretes (també conegudes com *els Columbrets* o simplement *les Columbretes*) són un arxipèlag que constitueix una reserva natural del País Valencià. Els illots que el conformen estan situats a 50 km del cap d'Orpesa, en la costa de la Plana.

Està format per una sèrie d'illots d'origen volcànic reunits en cinc grups, anomenats l'illa Grossa, la Ferrera, la Foradada i el Carallot. El bacteri *Xylella fastidiosa* afecta l'olivera, la vinya, així com alguns fruiters i nombroses plantes ornamentals en diferents països. Ocupa una superfície total de 19 hectàrees, 14 de les quals a l'illa Grossa. L'illa Grossa és l'illot més gran, ja que concentra la major part de la superfície de l'arxipèlag. Els illots presenten nombrosos cràters i xemeneies volcàniques.

Actualment estan deshabitades, excepte l'illa Grossa, que té un servici de vigilància de la reserva natural, tot i que des de mitjan segle XIX fins al 1975 havia estat habitada de manera permanent per dos famílies de faroners.

Viquipèdia (adaptat)

- a) Perquè el text tinga coherència, quines dos oracions cal eliminar? Quines són les dos regles de coherència que no respecten aquestes oracions?
- b) Quina informació no respecta la regla de no-contradicció?

L'ÀMBIT ACADÈMIC I CIENTÍFIC (II): EL TEXT DE DIVULGACIÓ CIENTÍFICA

En l'àmbit acadèmic i científic predominen els textos expositius i explicatius, és a dir els que tenen la finalitat d'informar o fer comprendre fets o conceptes: llibres de text, explicacions orals, tractats científics... En aquests textos es fa una explicació clara i entenedora del tema amb una visió objectiva, evitant les valoracions i opinions personals. Això es percep en les característiques següents:

Ocultació de la presència de l'emissor: recorrent a la tercera persona i a altres recursos d'impersonalització.

Lèxic específic: usant els **tecnicismes**, és a dir, el vocabulari especialitzat de les diverses disciplines científiques o branques del saber. El lèxic científic es caracteritza per: la **precisió** (els termes han d'expressar conceptes amb la màxima exactitud possible), la **biunivocitat** (cada terme remet a un concepte i cada concepte a un terme únic) i la **universalitat** (els termes són internacionals, degudament adaptats a cada llengua).

Present atemporal: predomina el present d'indicatiu no marcat temporalment, i així es poden fer afirmacions universalment vàlides. Ara bé, en textos de caràcter històric també pot emprar-se el passat.

Lèxic no valoratiu: s'evita el lèxic que aporta valoracions personals, tant positives com negatives.

Nominalitzacions: l'ús abundant de substantius derivats de verbs facilita condensar la informació. Però no es pot abusar d'aquest procediment, ja que sovint resta claredat i naturalitat als textos.

D'altra banda, en els textos expositius s'empen **recursos didàctics** per tal de facilitar-ne la comprensió:

- **Exemplificacions** introduïdes per connectors d'exemplificació: *per exemple, com ara, així com, etc.*
- **Reformulacions** o ampliacions explicatives introduïdes per connectors de reformulació: *o, és a dir, açò és, en altres paraules, etc.*
- **Parèntesis i incisos** que afegien informació explicativa (de reformulació) o exemplificadora.
- **Tipografia** per a destacar expressions importants: sobretot les negretes, però també les majúscules i les cursives.
- **Apartats** per a esquematitzar o estructurar els continguts.
- **Gràfics i il·lustracions.**

L'estructura dels textos expositius consta de les parts següents:

- **Títol:** els textos expositius tenen títols temàtics, és a dir, títols que presenten de manera clara el tema del text.
- **Introducció:** serveix per a presentar el tema. Es pot aconseguir de diverses maneres: anunciant breument la idea o el concepte que es pretén tractar, formulant interrogants que el text resoldrà tot seguit, presentant un fet ja conegut pels destinataris que s'acabarà relacionant amb el tema, etc.
- **Desenvolupament:** és la part més important del text expositiu, en la qual s'aporten les explicacions necessàries per a fer comprensibles les idees o els conceptes.
- **Conclusió:** si es considera necessari, es pot recapitular o resumir l'exposició precedent.

2. Llegiu el text següent i responeu a les preguntes que hi ha a continuació.

LA REVOLUCIÓ FRANCESA

La Revolució Francesa (1789-1799) va significar l'enderrocament de l'Antic Règim dominat per la monarquia absoluta i l'aristocràcia feudal, i la implantació del liberalisme de la burgesia.

Al llarg de deu anys de revolució, França va experimentar profundes transformacions a tots els nivells. En l'àmbit polític, la monarquia absoluta va deixar pas a una monarquia constitucional, i aquesta a una república liberal de tendència moderada, llevat del parèntesi radical del govern jacobí, que implantà el terror. A escala socioeconòmica, i impulsat pel canvi polític, França va iniciar el camí cap a la industrialització moderna i l'establiment de la societat burgesa.

En la Revolució Francesa podem distingir tres grans etapes:

- 1) La **Monarquia constitucional** (1789-1792). En separar-se dels Estats Generals els representants del Tercer Estat i alguns dels representants dels altres dos, es constituí l'Assemblea Nacional, que transformà França en una monarquia constitucional, amb sobirania nacional, divisió de poders i sufragi censatari. Se suprimiren tots els vestigis del sistema feudal i es promulgà la Declaració dels Drets de l'Home i del Ciutadà (agost de 1789). Paral·lelament als seus inicis es produí una revolta popular en el camp i a París es dugué a terme la presa de la Bastilla. El 1791 l'Assemblea Constituent aprovà la primera constitució de la revolució.
- 2) La **Convenció Republicana** (1792-1794). La persistència dels problemes econòmics i socials, juntament amb l'oposició de la noblesa i del rei, motivaren una nova onada revolucionària que desembocà en la instauració d'una República, l'assemblea de la qual era la Convenció. El rei Lluís XVI fou jutjat, condemnat i executat. En un primer període la República estigué a mans dels girondins (Convenció Girondina). Després accediren al poder els jacobins, que instauraren una dictadura de caire popular, presidida per Robespierre.
- 3) El **Directori** (1795-1799). Tot i mantindre's la República, una nova Constitució (la tercera) va consolidar una reacció moderada contra el terror implantat al final de l'anterior etapa i tornà el poder a la burgesia. Hagué de mantindre's enfront de les tendències monàrquiques i l'esquerra jacobina. Precisament la por a un nou triomf d'aquests darrers promogué un colp d'Estat (1799) que portà Napoleó al poder i es posà fi al procés revolucionari.

Des de 1799 i fins a 1815, Napoleó regí els destins de França, primer com a cònsol i després com a emperador, en aconseguir apoderar-se de bona part d'Europa.

<http://www.buxaweb.com/historia/temes/contemp/revoluciofrancesa> (adaptat)

- a) Analitzeu l'estructura del text.
- b) Afegiu una ampliació explicativa després de cadascun dels tres conceptes subratllats en el text (sufragi censatari, girondins, jacobins).
- c) Indiqueu les cinc nominalitzacions que hi ha en els dos primers paràgrafs.
- d) Extraeu del text alguns exemples del lèxic específic de la historiografia.

MONÒLEG

1. Feu un monòleg d'uns tres minuts sobre el tema següent. Llegiu la introducció i elegiu les idees que considereu oportunes i, si voleu, afegiu-ne de pròpies.

UN FENOMEN NATURAL

La Terra ens ofereix un ampli ventall de fenòmens atmosfèrics i naturals. Alguns tenen conseqüències catastròfiques: en el nostre clima estem habituats a pluges torrencials, nevades, temporals marítims, pedregades, incendis, potser algun terratrèmol... Però també n'hi ha d'inofensius i bells: pluges d'estrelles, eclipsis... Conta una experiència que hages tingut relacionada amb un d'aquests fenòmens.

Algunes idees

- La seqüència dels fets que van passar.
- Les teues preocupacions i reaccions.
- Les conseqüències del fenomen.
- En cas que tornares a viure una experiència semblant, et comportaries igual?

DIÀLEG

2. Manteniu un diàleg d'uns set minuts amb una altra persona de la classe sobre la situació comunicativa següent. Mostreu-vos participatius i eviteu fer intervencions massa curtes. Al final, concerteu la conclusió.

TAULA REDONA SOBRE ECOLOGISME

Persona A

Participes com a representant d'una organització de consumidors en una taula redona organitzada per l'ajuntament sobre els problemes ecològics de la teua localitat. Defenses un consum responsable i sostenible. Obris la taula redona parlant de la llei de les tres R (Reducció, Reutilització i Reciclatge).

- El punt més rellevant és canviar el comportament de les persones.
- El benestar de les persones sempre serà més important que la defensa de la naturalesa.
- El principal problema de la localitat és la falta d'un ecoparc i de contenidors suficients per a la recollida selectiva de residus.
- Cal implicar les escoles per a formar consumidors més responsables.

Persona B

Participes en una taula redona organitzada per l'ajuntament sobre els problemes ecològics de la teua localitat. Com a representant d'una organització no governamental, ecologista i pacifista, defenses la protecció de la biodiversitat, la conservació dels espais naturals, la lluita contra el canvi climàtic i la disminució de la contaminació.

- Els principals problemes mediambientals de la localitat són la destrucció dels espais naturals i la contaminació.
- El més important és una actuació decidida per part de l'administració.
- És urgent canviar la política urbanística i el transport urbà.
- L'aposta per l'ecologisme implicarà, potser, un retrocés econòmic.

EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ESCRITES

1. **Basant-vos en les propostes següents, redacteu un text expositiu d'una extensió entre 200 i 220 paraules en què aporteu els arguments que considereu adequats per a deixar clara la vostra opinió sobre el canvi climàtic.**

EL DESCONTROL DE LA TEMPERATURA

L'any 2016 ha sigut el més calorós de la història des que es tenen registres, amb un increment superior a un grau sobre la temperatura de l'era preindustrial. Eixe increment, que pot semblar mínim en termes absoluts, comporta efectes que tots notem. A més de provocar fenòmens extrems de sequera i pluges torrencials, han augmentat les malalties associades a problemes respiratoris i moltes espècies vegetals han alterat el cicle de floració. Hi ha animals marins als quals no els creix la closca a més d'una determinada temperatura, perquè no poden incorporar els minerals. Algunes gambes i llagostins han deixat de créixer. Al Delta de l'Ebre ha baixat un 50% la producció de clòtxines. El canvi climàtic està en el plat, en els ambulatoris, en els centres de salut i també en el rebut de la llum. No és una qüestió que afecte només els óssos polars, els ecologistes que s'abracen als arbres o els animals desorientats de l'Amazones. L'alteració dels hàbitats de la fauna i la flora més sensibles provoca la pèrdua de biodiversitat. Cal transformar el nostre oci, la forma com produïm, com ens divertim, com viatgem, com ens alimentem. És millor beure's una taronja escorreguda que comprar el suc ja preparat, que pot vindre de molt lluny i necessita un envàs que causa un gasto energètic major.

ANDREU ESCRIVÀ, *Encara no és tard*, Bromera

Teniu en compte aspectes com els següents:

- L'alteració dels usos del sòl com a conseqüència de la bombolla urbanística ha sigut la causa principal del canvi climàtic en el Mediterrani.
- La desaparició de les marjals i de la cobertura vegetal, soterrades pel ciment, han entorpit les funcions de reserva i evaporació d'aigua que formen les tempestats; com a conseqüència, s'ha alterat el cicle hidrològic i ha augmentat la temperatura ambiental.
- Els fenòmens extrems provoquen onades de calor i períodes de fred, tempestes, inundacions i sequeres extremes. Aquests canvis alteren el règim de pluges i afecten els cultius agrícoles.
- L'equilibri de la vida en la Terra depèn de la temperatura. Uns graus més o menys provoquen la desaparició de nombroses espècies.
- La set i la fam extremes, la falta de recursos i la pèrdua de la casa, obliguen milions de persones a desplaçar-se sense rumb.
- Cal modificar el sistema econòmic perquè no es base exclusivament en l'explotació d'uns recursos que es poden esgotar.

2. Redacteu un resum entre 120 i 140 paraules en què destaqueu les idees principals de l'article següent.

El parc natural de l'Albufera de València

Els parcs naturals són laboratoris de sostenibilitat on estudiar i posar en pràctica estratègies per a fer compatibles les activitats humanes amb la conservació dels valors naturals. El Parc Natural de l'Albufera de València és un entorn on la naturalesa i l'activitat humana conviuen en un mateix espai.

Les dunes de la Devesa del Parc Natural de l'Albufera formen un ecosistema distintiu per moltes raons: és un paratge protegit vora el Mediterrani europeu —un dels pocs exemples que existeixen— és un paisatge singular creat per la natura a causa dels temporals marins i els forts vents, és una aula de natura a l'aire lliure amb endemismes botànics rars i escassos, però sobretot és un lloc rescatat de la destrucció urbanística gràcies a l'esforç de la societat.

Al Parc Natural de l'Albufera podem trobar més de 800 espècies diferents de plantes. Només algunes s'han adaptat per a sobreviure en les difícils condicions de vent i sequedat que caracteritzen els ambients dunars. Algunes adopten formes rèptils, com la campaneta de mar; altres, com el borró, creixen en altura però són molt flexibles per a reduir la resistència al vent. Tal com ens allunyem de la mar les plantes es poden permetre major grandària, com en el cas del ginebre.

Pareix que un Parc Nacional haja de ser una àrea predominantment salvatge i amb una presència de persones molt reduïda. Però el concepte de parc natural comprén altres aspectes. En l'entorn del Parc Natural de l'Albufera tenen lloc des de fa segles diferents activitats. El seu estat actual és fruit en gran part de les transformacions a què generacions d'habitants l'han sotmés per a obtindre'n beneficis: sal, llenya, caça, peix, arròs, etc. Aquestes transformacions han conformat un sistema sostenible de convivència entre el medi ambient i els pobladors.

Actualment, a més d'aquests usos tradicionals, n'han sorgit molts altres, la compatibilitat dels quals amb la conservació dels ecosistemes és complicada.

- Vivenda, dins i fora de l'àrea protegida: s'estén fins a l'àrea metropolitana de València, amb més d'un milió i mig d'habitants.
- Industrialització de l'entorn.
- Turisme: el Parc Natural rep un nombre de visitants elevadíssim, atrets per les platges i la gastronomia.
- Mobilitat i trànsit: l'àrea protegida la travessen unes quantes vies de comunicació amb alts nivells de trànsit.
- Intensificació de l'agricultura: tant en els arrossars de l'entorn com en les conques que aporten aigua. Com a conseqüència, s'ha reduït la quantitat i qualitat de l'aigua que alimenta l'estany.

L'augment de les activitats humanes modernes que afecten la conservació del Parc Natural suposa un repte que requereix d'una gestió acurada, estudi, reglamentació, inversions, decisions... Moltes vegades la protecció dels valuosos ecosistemes de l'espai comporta restricció de certs usos i limitacions, però també és una bona oportunitat per a plantejar una nova manera de desenvolupament.

“L'albufera de València”: <http://albufera.valencia.es/> (adaptat)